MARK STILLE

OSPREY **BÜYÜK KOMUTANLAR**

YAMAMOTO ISOROKU

ÇEVİRİ **EGENUR KARABİLLİOĞLU**

Kronik

MARK E. STILLE – YAZAR

Mark E. Stille, (Deniz Yarbay, Amerikan Donanması, emekli) Tarih alanında Maryland Üniversitesi'nde lisans, Deniz Harp Akademisi'nde ise yüksek lisans yapmıştır. Deniz Harp Akademisi'nde, Müşterek Karargâh'ta ve ABD Donanması gemilerinde tayin dönemleri de dahil 30 yıl boyunca istihbaratçı olarak görev yapan Stille, günümüzde Washington DC bölgesinde kıdemli analisttir. Pasifik'teki denizcilik tarihini ele alan birçok eserin yanı sıra birkaç savaş oyununun da yazarıdır.

ADAM HOOK – ÇİZER

Adam Hook grafik tasarımı eğitimi aldıktan 1983'te görsel tasarımcı olarak çalışmaya başladı. Detaylı tarihî kurgulama üzerine uzmanlaşan Hook, Osprey'in Azteklere, Antik Yunanlara, Roma'nın muharebe taktiklerine, 19. yüzyıl Amerika'sına dair bazı konulara ve modern Çin Ordusu'na değinen çok çeşitli çalışmalarını ve "Kaleler" dizisinden bazı kitaplarını görsellerle donattı. Hook'un çalışmaları tüm dünyada sergilendikleri gibi yayımlanmış eserlerde yer almışlardır.

EGENUR KARABİLLİOĞLU - ÇEVİRİ

Lisansını Marmara Üniversitesi Mütercim & Tercümanlık bölümünden aldı. Stephen Turnbull'un *Samuraylar* (Kronik, 2021) adlı çalışmasını Türkçeye kazandırdı.

MARK STILLE

OSPREY **BÜYÜK KOMUTANLAR**

YAMAMOTO ISOROKU

ÇEVİRİ **EGENUR KARABİLLİOĞLU**

Kronik

YAMAMOTO ISOROKU

MARK STILLE

KRONİK KİTAP: 240
Osprey Resimli Tarih Dizisi: 12

YAYIN YÖNETMENİ
Adem Koçal

ÇEVİRİ
Egenur Karabillioğlu

EDİTÖR
Emir Yener

KAPAK TASARIMI
Kutan Ural

MİZANPAJ
Kronik Kitap

1. Baskı, Ekim 2021, İstanbul

ISBN
978-625-7631-46-4

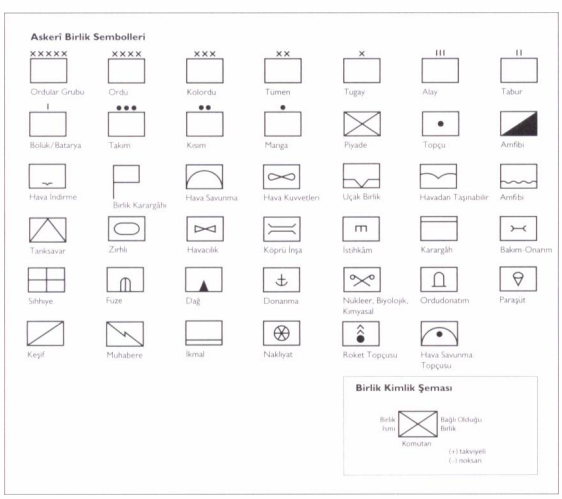
KRONİK KİTAP
Şakayıklı Sk. No:8, Levent
İstanbul - 34330 - Türkiye
Telefon: (0212) 243 13 23
Faks: (0212) 243 13 28
kronik@kronikkitap.com

Kültür Bakanlığı Yayıncılık Sertifika No: 49639

www.kronikkitap.com
kronikkitap

BASKI VE CİLT
Optimum Basım
Tevfikbey Mah. Dr. Ali Demir Cad. No: 51/1
34295 K. Çekmece / İstanbul
Telefon: (0212) 463 71 25
Matbaa Sertifika No: 41707

YAYIN HAKLARI
2012, Osprey Publishing, part of Bloomsbury Publishing Plc, "Yamamoto Isoroku" özgün adıyla Osprey Publishing tarafından yayınlanan bu kitabın Türkiye'deki tüm yayın hakları Kronik A.Ş. aittir. Hiçbir şekilde yazılar ve görseller kopya edilemez, taklit edilemez, çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

İÇİNDEKİLER

Giriş	4
Gençlik Yılları	6
Askerlik Yaşamı	8
Kader Saati	14
Rakip Komutanlar	50
Yamamoto'nun Ölümü	55
Komutanın Zihninde	59
Kelimelerde Bir Hayat	61
Kaynakça	63
Dizin	64

GİRİŞ

Yamamoto Isoroku, II. Dünya Savaşı'nın en meşhur Japon komutanıdır ve ismi daima Pearl Harbor baskınıyla anılacaktır. Yamamoto baskını bizzat teklif etmiş ve İmparatorluk Donanması'nın neredeyse her kademesi karşı olmasına rağmen, planını gerçekleştirmek için en büyük aşırılıklara başvurmaktan çekinmemişti. Hem bu hakikatten ötürü, hem de Amerikalılar savaş sırasındaki bir mülakatını barış şartlarını Beyaz Saray merdivenlerinde dayatma isteği diye anladıkları için, Yamamoto bütün Japon komutanları içinde en tanınan ve nefret duyulan isim hâline geldi.

Müşterek Filo komutanı Amiral Yamamoto Isoroku'nun resmî portresi. Kendisindeki özgüveni nispeten yansıtan bu pozu, Japonya'nın en yüce deniz kahramanlarından biri olarak şöhretiyle uyumludur. (Roger Pineau, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

Bütün ünlü komutanların öyküsünde efsane ile gerçek birbirine karışır ancak sıra Yamamoto'ya gelince bu iki unsur en keskininden bir tezat teşkil eder. Amiral'in şöhreti, birkaç taşıyıcı sütunun üstünde yükselmiştir. Bunlar arasında en başta geleni, kendisinin Birleşik Devletler ile savaşa karşı olduğu kanısıdır. Bu düşünce, Amiral'in eğer bu savaş çıkarsa Japonya'nın başına geleceklere dair yaptığı doğru tahminlere dayanır. Yamamoto'nun karşı olduğu şey Birleşik Devletler ile uzatmalı bir savaşa girmekti, yoksa 1941'de Büyük Britanya ve Hollanda ile savaşa karşı çıktığına dair hiçbir kayıt yoktur. O, savaşa değil de Japonya'nın kazanamayacağı bir savaşı başlatmaya karşıydı. Ancak hakkını teslim edelim: şayet Japonya Birleşik Devletler ile savaşa kalkışırsa neler olacağını daha baştan öngörmüştü. İki ulusun askerî güç potansiyelleri arasındaki o bariz dengesizlik göz önüne alındığında bu öngörünün deha gerektirmediği açıktır gerçi ama kıdemli Japon liderlerin şaşırtıcı derecede küçük bir kısmı bu feraseti gösterebilmişti.

Bununla beraber, Yamamoto'nun Birleşik Devletler ile savaşa karşı uyarıları Japonya'nın Batılı güçlere karşı savaş planları yaptığı 1941 yılındaki eylemleriyle taban tabana zıttır. O yıl Amiral, kendi uyarılarını hiçe saymış ve Birleşik Devletler'e bodoslamadan taarruz etmek üzere cüretkâr bir plan oluşturup bunu var gücüyle dayatmıştı. Bu plan, II. Dünya Savaşı'nın gidişatını değiştiren Pearl Harbor

baskınına dönüştü. Baskının neticeleri Amerikalıları intikam hırsıyla doldurup topyekûn zafer hariç bütün sonuç olasılıklarını reddetmelerine yol açtığı ve dolayısıyla da Japonya'nın lehinde bir barışa dair bütün ümitleri söndürdüğü için Pearl Harbor Japonya'nın yenilgisini kesin kılmıştır. Birleşik Devletler'de epey zaman geçirmiş olduğu için Yamamoto'nun Amerikan ruhuna derinlemesine vâkıf bulunduğu farz ediliyordu ki bu durum onun eylemlerini daha da çarpıcı kılıyor.

Yamamoto'nun şöhretinin bir diğer dayanağı, kendisinin hava gücünü destekleyen bir yenilikçi olmasıdır. Bu ünü, havacılık departmanlarında geçirdiği kısıtlı süreden – Müşterek Filo'nun başına geçtiği 1939 yılı itibariyle 35 yılı bulan kariyerinin sadece altı buçuk yılını havacılıkta yahut havacılıkla ilgili departmanlarda geçirmişti – ve İmparatorluk Donanması'nın güçlü uçak gemisi kuvvetinin Müşterek Filo onun komutasındayken yaratılmış olmasından ileri gelir. Hakikatteyse havacılık departmanlarındaki görev süreleri ya çok kısaydı, ya da kurmaylık görevleriyle kısıtlıydı. 1930'larda uzun menzilli donanma uçaklarının imali için seferber olması ve Nisan 1941'de Birinci Uçak Gemisi Filosu'nun (*Kido Butai*) kuruluşuna onay vermesi bir kenara konursa, Yamamoto'nun havacılık alanında herhangi bir yenilikten sorumlu olduğu söylenemez. Bilakis, Pearl Harbor ve Midway harekâtlarını planlama tarzı, Amiral'in Nisan 1941'de yarattığı silahın tabiatını henüz kavrayamadığını göstermişti. Yamamoto ancak Haziran 1942'deki Midway yenilgisinden sonra Müşterek Filo'yu uçak gemisi merkezli olarak baştan düzenledi. Hâlbuki Amerikan Donanması aynı hamleyi daha aylar önce yapmıştı.

Yamamoto'ya atfedilen parlak ve yenilmez amiral imajı, hakkındaki efsaneler içinde çürütülmesi en kolay olandır. Parlak içgörülerinden hiçbiri savaş alanında başarıya dönüşemedi. Pearl Harbor'daki sembol zaferi, daha o zamandan itibaren büyük bir stratejik çılgınlık addedilegeldi. Japonya'nın Güneydoğu Asya'yı fethine hiçbir katkısı olmadığı göz önüne alınırsa, Pearl Harbor daha dar askeri bakış açısından da boş bir zaferdi. Japonların Pasifik Savaşı'nın ilk aylarında kazandıkları zaferler zinciri Yamamoto'dan değil ama hazırlıksız kuvvetlerle yürütülen kifayetsiz ve kısıtlı Müttefik direnişinden ve bu fetihleri icra eden Japon kuvvetlerinin taktik mükemmelliğinden ileri gelmişti.

Yamamoto'nun Midway savaşını planlayışıyla idare tarzını incelemek, onun bir komutan olarak kusurlarına dair yeterli bütün kanıtı sunar. Tasarımı, planlaması, yürütülmesi ve sonucu itibariyle Midway her anlamda Yamamoto'nun muharebesiydi. Üstün Amerikan istihbaratı ve sahadaki Japon komutanın kifayetsizliği felaketin sorumluluğu hususunda Yamamoto'ya sığınak sağlasa da Japon yenilgisinin asıl sebebi başkomutanın muharebeden önceki tavizleridir. Bu tavizler Mercan Denizi yenilgisine yol açmış ve Mercan Denizi yenilgisi de Midway harekâtının altını oymuştu. Ayrıca, bütün planlama sürecine rengini veren akıllara zarar amatörlük de Müşterek Filo'yu bu esaslı yenilgiye mahkûm etmiştir. Midway, Yamamoto'nun bir filoyu bizzat komutası altında denize çıkardığı tek çarpışmaydı ve onun kusurlu planlaması ile zayıf idaresi, Pasifik'teki Japon yayılmasını durduran kesin bir yenilgiyle sonuçlandı.

Her şeye rağmen Yamamoto'nun itibarı özellikle de İmparatorluk Donanması içinde yüksek kalmaya devam etti. Amerikalılar, Ağustos 1942'de Solomon Adaları'ndan biri olan adı sanı duyulmamış Guadalcanal'da savaşın

ilk karşı taarruzunu başlattıklarındaysa, Amiral bunun hevesle aradığı tayin edici muharebe için bir başka fırsat olduğunu kavrayamamış göründü. Guadalcanal savaşı sırasındaki birkaç kayda değer Japon zaferine karşın, Japonlar halen üstün olan güçlerini nihai zafere odaklamayı asla başaramadılar. Yamamoto, Guadalcanal harekâtının bitmesinden kısa bir süre sonra cephede öldürüldü. O, saha komutanı sıfatıyla Pearl Harbor'daki ağır derecede kusurlu zaferden ve bunu takip eden Mercan Denizi, Midway ve Solomon Adaları yenilgilerinden bizzat sorumluydu; ancak bütün bunlara rağmen büyük bir amiral olarak itibarı süregidiyor.

GENÇLİK YILLARI

Yamamoto, Honshu* adasının kuzeyindeki Niigata Vilayeti'nde yer alan Nagaoka kasabasında doğdu. Mensup olduğu klan, 1877'de yani onun doğumundan önce son bulan Satsuma ayaklanmasında kaybeden tarafta yer almıştı ki bu durum, Yamamoto'nun samuray babası Takano Sadayoshi'yi hiç de imrenilmeyecek bir durumda bırakıyordu. Muzaffer İmparatorluk hükûmeti samuraylık düzenini yıkmak için hızla harekete geçince, hükûmete muhalif bir klana mensup bulunan Takano iş bulmakta zorlandı. Öğretmen sıfatıyla kuzey Honshu'da bir oraya bir buraya gezerek iş kovaladıktan sonra en nihayetinde Nagaoka'ya döndü. Kısa süre sonra da karısı vefat etti. Bunun üzerine en küçük baldızıyla evlenen Takano'nun yeni eşinden üç çocuğu daha oldu. Bunların en genci olan 1884 doğumlu oğlana, babasının o seneki yaşına binaen Isoroku, yani "elli altı" adı verildi.

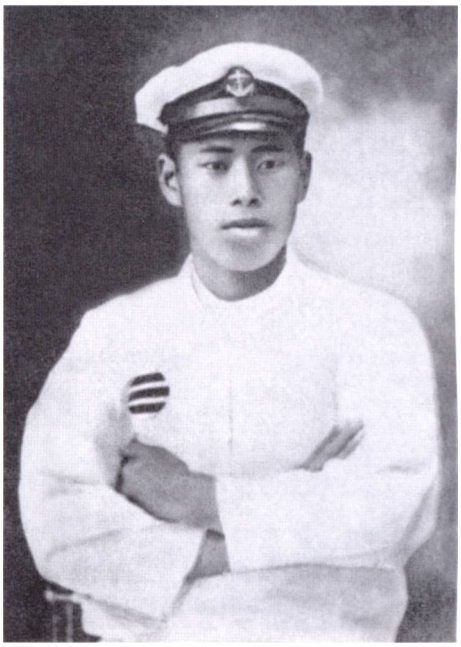
Takano Isoroku'nun çocukluk yıllarına yoksulluk ve belirsizlik damga vurmuşsa da bir noktada Hristiyan misyonerlerin de dahil olduğu iyi bir eğitim alma şansına sahip olabilmişti. Bu eğitim, bilim ve teknolojiye ağırlık vermesi hasebiyle Japon standartlarına göre modern olduğu gibi geleneksel Japon değerlerinin yanı sıra bireysel sorumluluğun önemini de vurguluyordu. İşte bu şekilde edindiği değerler, Isoroku'yu bütün ömrü boyunca yönlendirecekti. İyi ve ciddi bir öğrenci olan müstakbel amiral, eğitim vasıtasıyla Nagaoka'nın sefaletinden kaçabilmeyi umut etmişti. Bu ümidi, 1901'de İmparatorluk Deniz Harp Okulu'na girmeye hak kazandığında gerçek oldu. Üstelik ülkenin dört bir yanından başvuran bütün adaylar arasından ikincilik kazanarak kabul edilmişti.

Deniz Harp Okulu, Japonya'nın güneyindeki Hiroshima körfezinin karşısında yer alan Eta Jima adasında kuruluydu ki halen de aynı yerdedir. Üç sene boyunca yarsubaylar (öğrenciler) kızlarla flört etmelerine, içki içmelerine, sigara kullanmalarına ve tatlı yemelerine izin verilmeyen sert ve zorlu bir yaşam sürdürüyorlardı. Dördüncü seneyse denize çıkılırdı. İşte bu ortamda Isoroku kendini göstermeye başladı. Katı disiplinle serpilmiş ve akranları arasında süratle bir lider olarak kabul görmüştü. Öğrenciliği ciddiye aldığını tekrar ortaya koyduğu gibi rekabetçilik ve saldırganlık hasletleri sergiledi. 1.60 boyundaki ve ancak 56-58 kilo çeken bu küçümen adam hem jimnastikte hem

* Japonca isim ve sözcüklerin transliterasyonunda, Türkçeye uygun bir sistem hâlâ geliştirilmemiş olduğundan ötürü mecburen İngilizce için kullanılan Hepburn sistemine başvurmak zorunda kaldım. Bu durumun en kısa zamanda değişmesini ümit ediyorum –çn.

de dövüş sporu kendo'da ustalaştı. O, diğer yarsubaylardan birçok açıdan farklıydı. Çoğundan daha ağırbaşlıydı, İncil okuduğu bilinirdi (yine de hiçbir zaman Hristiyan olmadı) ve alkolün kendisine iyi gelmediğini anlar anlamaz içmeyi erken yaşta bırakmıştı.

Isoroku, 14 Kasım 1904 tarihinde Eta Jima'dan mezun oldu. 200'ü aşkın yarsubay arasından okulunu yedincilikle bitirmişti. Bir mektep gemisinde kısa süre geçirdikten sonra, *Nisshin* kruvazörüne atandı. O esnada Japonya Çarlık Rusya'sı ile savaştaydı. Japon İmparatorluk Donanması, Mançurya'daki Port Arthur (günümüzde Dalian) limanında demirli Rus savaş gemilerine 8 Şubat 1904 gecesi torpidobotlarla baskın tarzı taarruz ederek savaşı başlatmıştı. Zayıf bir gücün daha kudretli bir rakiple savaşı böyle baskın vererek başlatması taktiğini Isoroku da 37 sene sonra tekrarlayacaktı. Taze deniz subayının *Nisshin*'e atanmasından hemen sonra savaş doruk noktasına ulaştı. Çar, savaşın başında uğradığı kayıpların intikamını alması için Baltık Filosu'nu Uzak Doğu'ya göndermişti. Japon İmparatorluk Donanması, bu yeni tehditle tayin edici bir muharebeye tutuşmak için hazır bekliyordu; muharebeyi kazanan, savaşı da kazanacaktı.

Eta Jima Deniz Harp Okulu yarsubaylarından Yamamoto'nun fotoğrafı. (Michael A. Oren'in izniyle)

Belirleyici muharebe, 26 Mayıs 1905'te Tsushima Boğazı'nda gerçekleşti. Zırhlı filosunun uğradığı kayıplar sebebiyle (altı zırhlıdan ikisi önceki yıl batmıştı), Japon donanmasındaki sekiz ağır kruvazörden biri olan *Nisshin*'i ana muharebe hattında konuşlandırmak gerekmişti. Rus filosundaki ağır top sayısı Japonlara nazaran daha fazlaydı ancak Japon gemileri ekseriyetle daha yeni oldukları gibi daha süratliydiler ve mürettebatları daha iyi yetiştirilmişti. Japon topçularının da daha iyi nişancı oldukları kesindi. Muharebe, Japonlar için büyük bir zaferle sonuçlandı: Rus gemilerinden yalnızca üçü hedeflendiği üzere Uzak Doğu'daki Rus deniz üssü olan Vladivostok'a ulaşabilmiş; kalanlardan ise on sekizi batırılmış, onu teslim olmuş ve diğer sekizi tarafsız limanlara kaçarak enterne edilmişlerdi. Japon zayiatıysa ancak üç parça torpidobotundan ibaretti. Bu, İmparatorluk Donanması'nın başından beri aradığı ve Japon milletinin talep ettiği belirleyici zaferdi.

Isoroku, bu zafer uğrunda büyük bir şahsi bedel ödedi. *Nisshin*'in top namlularından biri, uzatmalı ateş teatisi neticesinde aşırı ısınarak infilak etmiş ve bütün gemiye şarapnel yağdırmıştı. Müstakbel amiral böylece ağır yaralandı: kalçasında büyük bir yara açılmış ve vücudunun alt kısmı, hayatının geri kalanı boyunca taşıyacağı küçük metal kıymıklarıyla delik deşik olmuştu. Ancak en göze çarpan sakatlık sol elindeydi; parmaklarından üçü şarapnelle kopmuş ve kalan ikisi de ancak derisi sayesinde yerlerine tutunabilmişlerdi. Eğer bir parmağını daha kaybetmiş olsa donanmadan malulen tardedilmesi gerekecekti. Isoroku, çarpışma bitene kadar tedavi aramadı, fakat ardından tahliye edilmesi gerekti ve 5 Ağustos'a kadar görevine dönemedi. Cesareti, hem donanma komutanı Amiral Heihachiro Togo tarafından şahsen hem de akabinde gönderilen bir takdirname ile resmen tebrik edildi. Onun artık yıldızı parlayan subaylar arasına katıldığı belliydi.

Yamamoto'nun muhtemelen Birleşik Devletler'de yarbay rütbesiyle görev yaptığı sırada çekilmiş fotoğrafı. Yamamoto, yarbaylıkla koramirallik arasındaki bütün terfilerini tesadüf eseri yurtdışındayken almıştı. (Michael A. Oren'in izniyle)

ASKERLİK YAŞAMI

Tsushima'dan sonra Isoroku görevine üç farklı gemide devam etti. Müstakbel amiral, bunlardan birinin Birleşik Devletler'in batı kıyısına yaptığı eğitim seyrinde Amerika ile ilk tanışmasını yaşamıştır. 1908'de Deniz Topçu Okulu'nda temel eğitimini, 1911 senesindeyse tekâmül kursunu tamamladı ve ardından bir zırhlıda kısa süre görev aldı. 1913'te Deniz Harp Akademisi'ne başladı ve kariyerini ilerletip yüksek komutanlığa tırmanması için şart önkoşul olan bu kurumda da başarıya ulaşarak 1916'da mezun oldu. Bunun ardından binbaşı rütbesiyle 2. Zırhlı Tümeni'nin kurmay heyetine verildi; o artık gelecek vaat eden bir subay olarak mimlenmişti. Takano Isoroku olan isminin Yamamoto Isoroku'ya dönüşmesi de bu esnada gerçekleşmiştir. Japonya'da, bir ailenin ismini devam ettirebilmek için yetişkin bir kişiyi veya kişileri evlat edinmesi alışılmadık bir durum değildir. Hem annesini hem de babasını 1912'de kaybeden Isoroku, babasının ilk evliliğinden doğma birkaç tane ağabeyi bulunduğundan ötürü Takano klanının başına asla geçemezdi. Öte yandan, Yamamoto klanının bir erkek varise ihtiyacı vardı. Neticede Isoroku, varlıklı ve nüfuzlu Yamamoto ailesine katılmayı kabul etti. Artık geriye bir tek, soyadını devam ettirmek için kendisine erkek evlatlar verecek bir eş bulmak kalmıştı ki bu meseleyi de 31 Ağustos 1918'de görücü usulü evlenerek halletti. Evlendiğinde 34 yaşındaydı.

Yeni adıyla Yamamoto Isoroku, halen binbaşı rütbesinde olduğu 1919'da Birleşik Devletler'de görev yapmak üzere seçildi ve aynı yılın Mayıs ayında, yeni vazifesi olan donanma temsilciliğini ifa etmek üzere yalnız başına yola çıktı. Bir yandan da Harvard Üniversitesi'ne kaydolmuştu: "özel İngilizce öğrencisi"

Binbaşı Yamamoto ile Japon Deniz Harp Akademisi'ndeki 1915 devresinden arkadaşlarının toplu fotoğrafı. Yamamoto, en solda, en ön sıradadır. (Michael A. Oren'in İzniyle)

sıfatıyla bir ay boyunca dil öğrendikten sonra 1920 yılının bahar döneminde okuldan ayrıldı. Sonrasında, İngilizcesini geliştirmek ve modern bahriyenin can damarı olan petrol hakkında bilgi edinmek üzere kendi başına çok sıkı çalıştı. Ayrıca söylenenlere göre sağlam bir kumarbazdı; briç ve diğer şans oyunlarıyla epey vakit geçirmişti. Petrole dair öğrenebileceği her şeyi öğrenmek üzere kendi kendisine biçtiği görevin bir parçası olarak Meksika'daki petrol sahalarına masrafları kendi cebinden karşıladığı bir gezi de yaptı. Göründüğü kadarıyla bu geziyi kumarda kazandığı paralarla finanse etmiştir. Temmuz 1921'de Japonya'ya dönen Yamamoto, Deniz Harp Akademisi'nde eğitmenlik görevine başladı. Bahriye camiasına geri döndüğünde, ilgisinin başlıca iki alana yöneldiği görüldü; bunlardan biri petrol; diğeriyse -kendisi topçu sınıfından olmasına rağmen - havacılığa dair bütün meselelerdi.

Albay Yamamoto'nun uçak gemisi *Akagi*'ye komuta ettiği 1928 yılından bir fotoğrafı. (Michael A. Oren'in İzniyle)

Yamamoto Ağustos 1922'de, yeni hafif kruvazör *Kitakami*'nin ikinci kaptanı olarak tekrar deniz hizmeti gördü. O yılın sonu itibariyle ise bir defa daha Deniz Harp Akademisi'ndeydi. İngilizce bilmesi hasebiyle, donanma bakan yardımcısı Amiral Ide Kenji'ye Temmuz 1923'te başlayan Birleşik Devletler ve Avrupa gezisinde eşlik etti. Bu bağlamda altı farklı ülke ziyaret etti ki bildirildiğine göre gezi duraklarından biri olan Monaco'da kumarbazlık yeteneklerini büyük başarıyla sınamıştır. Henüz yurtdışındayken albaylığa terfi ettirildi.

Japonya'ya geri döndükten sonra, 1 Eylül 1924'ten itibaren geçerli olmak üzere Kasumigaura Hava Müfrezesi'nde ikinci komutanlığa getirildi. Havacılıkla geç tanışmış bir albay olarak genç pilotlarda derhâl güvensizlik uyandırmıştı. Bunların sergilediği direnişe rağmen Yamamoto, söz dinlemez adamlarını hizaya getirmeyi başarmıştır. Japonya'da henüz emekleme sürecinde olan havacılık teknolojisi üzerine uzmanlaşmak için gayet sıkı çalıştı; hatta bazı kaynaklara göre uçuş dersleri almış ve eğitim uçağı kullanabilecek uzmanlığa dahi ulaşmıştır. Görev süresi sona erdiğinde hava müfrezesinin

Albay Yamamoto'nun bu fotoğrafı, Kasumigaura Hava Müfrezesi'nde ikinci komutan olduğu sırada çekilmiş. Bu tayin devresi, Yamamoto'nun Japon İmparatorluk Donanması içindeki hava kuvveti taraftarlarından biri sıfatıyla şöhretini pekiştirmiştir. (Michael A. Oren'in İzniyle)

güvenini kazanmış ve kendisini İmparatorluk Donanması'nın başlıca havacılık uzmanı olarak kabul ettirmiş bulunuyordu.

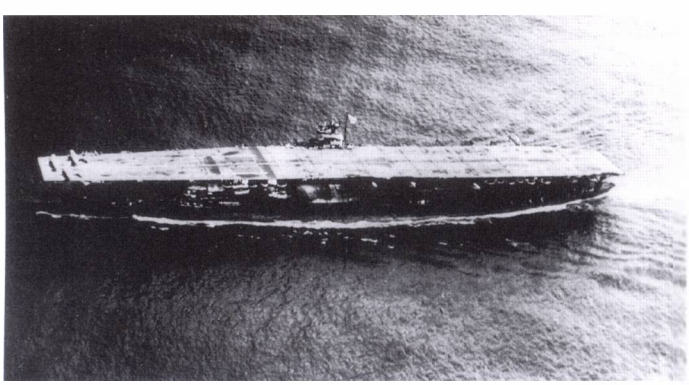
1926 yılı başlarında, bu defa askeri ataşelik görevini yerine getirmek üzere yeniden Birleşik Devletler'de görevlendirildi. Amerika'da geçirdiği Ocak 1926-Mart 1928 arasındaki bu süreçte havacılık sevgisi iyice derinleşmiştir.

Yamamoto'nun sonraki görevi olan *Isuzu* hafif kruvazörü komutanlığı, kısa sürmekle beraber kendisini bir sonraki görevine hazırlamıştı: İmparatorluk Donanması'nın ilk uçak gemisi olan *Akagi*'ye komuta etmek. 1928 yılının Aralık ayında başlayan bu ilk büyük komuta görevi gayet başarılı geçti. Katı disiplin taraftarı olsa da, *Akagi*'nin mürettebatı en nihayetinde kaptanını sevmişti. Ne var ki bu görevi ancak Ekim 1929'a kadar sürdü zira İngilizce bilgisinden ve yabancı donanmalara aşinalığından faydalanmak isteyen deniz kuvvetleri, onu 1930'da Londra'da toplanan deniz silahlarını tahdit konferansına gönderilecek Japon heyetine danışman yapmıştı. Bu göreve hazırlık babında donanma bakanlığının Deniz İşleri (istihbarat) Dairesi'nde geçici görev aldı ve yurtdışındayken tuğamiralliğe terfi etti.

Yamamoto, Japon İmparatorluk Donanması içindeki "anlaşma" hizbinin üyesiydi. Söz konusu hizip, 1922'deki Washington Denizde Silahsızlanma Antlaşması'yla belirlenen 5-5-3 kotasına (Japon donanmasının toplam zırhlı ve uçak gemisi tonajının İngiliz ve Amerikan tonajlarının ancak yüzde altmışı kadar olması) boyun eğmek anlamına gelse dahi donanma tahdit sistemi içinde kalınmasından yanaydı. Rakip "filo" hizbi ise, Japonya'nın kotası Amerikan tonajının en az yüzde yetmişine çıkarılmazsa milli savunmanın emniyete alınamayacağını öne sürüyordu. Londra'daki müzakereler sonucunda 5-5-3 oranı değişmeden kaldı.

Yamamoto, ülkeye geri dönüşünde Havacılık Departmanı Teknik Şubesi'nin başına geçti ve üç yıl süren bu vazifenin ardından Ekim 1933'te 1. Uçak Gemisi Tümeni'ne komutan oldu. Sancağını iyi tanıdığı *Akagi*'ye çekmişti. İşini çok ciddiye aldı ve donanma havacılığının inceliklerine hâkim olmak için çaba gösterdi. Ne var ki, personelini çok sıkı bir tempoda yetiştirmekle beraber kısa süren bu dönemde herhangi yeni bir taktiğe yahut harekât prosedürüne önayak olmamıştır. Zaten sadece sekiz ay süren bu görevin ardından tekrar önemli bir yurtdışı görevi için seçildi.

Yamamoto, 7 Eylül 1934'te İkinci Londra Konferansı'nın ön görüşmeleri için baş delege olarak atandı. O esnada Deniz Kuvvetleri Karargâhı kurmay heyetinde hizmet vermekte bulunan tuğamiral, Birinci Londra Konferansı deneyimi ve İngilizce bilgisi dolayısıyla bu görev için biçilmiş kaftan addedilmişti. Kendisiyse bu işin ehli olduğundan emin değildi zira Japonya'ya daha uygun bir savaş gemisi inşaatı kotası talebini karşı taraflara kabul ettirebileceğinden şüpheliydi. Yine de sonunda görevi kabul etti ve diğer dört delegeyle birlikte 25 Eylül'de denizyoluyla hareket ederek 16 Ekim'de İngiltere'ye ulaştı.

Uçak gemisi *Akagi*'nin Pearl Harbor harekâtından hemen önce 1941'de çekilmiş fotoğrafı. Yamamoto, 1928-29'da komutanı olduğu ve daha sonra bir uçak gemisi tümeninin komutanı sıfatıyla sancağını çektiği bu gemiye özel bir bağlılık duyuyordu. *Akagi* Midway'de hasar aldıktan sonra geminin kendi kendisini batırması için emri de bizzat o verecekti. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Yamamoto, hem "anlaşma" hizbinden oluşundan ötürü hem de Birleşik Devletler'in potansiyel endüstri

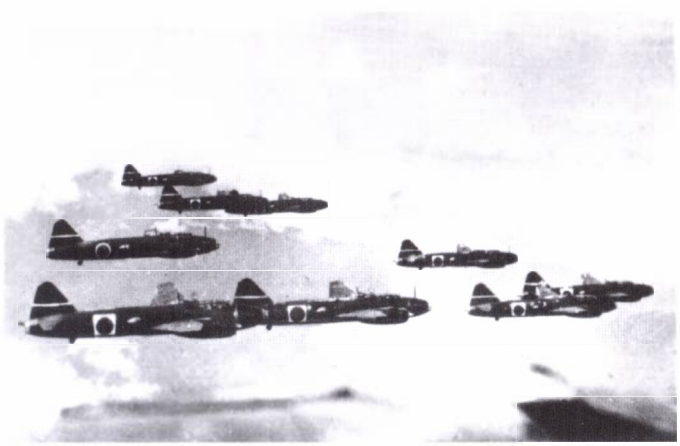
Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansı'na giden Yamamoto ile diğer Japon temsilcilerinin yolcu gemisi *Seiberia Maru*'nun güvertesinde çekilmiş fotoğrafı, 1930. Yamamoto en arkada, sağdan ikinci sıradadır. (Michael A. Oren'in İzniyle)

gücüne dair şahsi algısının etkisiyle "filo" hizbinin talep ettiği fazladan yüzde on kota için çabalamayı lüzumsuz görüyordu. Ona göre, daha düşük 5-5-3 kotasını kabul anlamına gelse dahi bir anlaşma yapmak, hiçbir anlaşma yapmamaktan evlaydı; zira donanma tahdit sistemi ortadan kalkarsa Amerika'nın yapmaya muktedir bulunduğu donanmayla Japonya'nın boy ölçüşmesi imkânsız olurdu. Bu şahsi görüşlerine karşın Yamamoto'ya verilen talimatlar gayet açıktı: Japon hükûmeti tahdit sisteminin son bulmasından memnun olurdu. Eğer uzatma için uzlaşılmazsa Washington Denizde Silahsızlanma Antlaşması Ocak 1937'de, Londra Antlaşması ise 1935'te kadük kalıyordu. Amiral'den Washington Antlaşması'nın feshi için çalışması fakat fesih için gereken ve iki yıl önceden gönderilmesi icap eden ihtarı çekecek ilk ülkenin Japonya olmasına müsaade etmemesi istendi. Japonya, ancak ve ancak kendisine daha fazla avantaj sağlayacak olursa yeni bir antlaşma yapmaya razıydı.

Yamamoto, Londra müzakerelerinin henüz sürmekte olduğu 15 Kasım'da koramiralliğe terfi etti. Konferans sürecinde Amerikalılar ile İngilizleri zekâsı, açık sözlülüğü ve dürüstlüğü ile etkilemişti. Amerikan heyetinin gözünde, Yamamoto'nun bir anlaşmaya varmak istediği fakat donanma tahdit sistemini fesihte kararlı olan hükûmetinin katılığı yüzünden eli kolunun bağlandığı açıktı. Baş delegenin açıklığa kavuşturduğu üzere Japon hükûmeti, ABD ve İngiltere ile eş tonaj kotası talep ediyor ve imzacıların hepsi için geçerli olacak tonajın genel olarak düşürülmesini savunuyordu. Japonlar, kotalarda karar kılınmadan savaş gemilerinin vasıflarını müzakere etmeyi reddettiler. Yamamoto, bu duruşun ne Amerikalılar ne de İngilizler için kabul edilebilir olduğunu şüphesiz anlıyordu, neticede çabalar sonuçsuz kaldı ve ertesi yıl resmen başlayan konferansta herhangi bir anlaşmaya varılamadı. Japonya'ya, bir geceliğine Berlin'de mola da vererek demiryoluyla dönen Yamamoto, 12 Şubat 1935'te artık ünlü bir adam olarak Tokyo'ya ulaştı. Ne var ki dönüşünden sonra bir tür zorunlu işsizlik mertebesine sokuldu ve hatta bu yüzden donanmadan istifayı dahi düşündü. Sonraları, bu dönemi kariyerinin en kötü noktası olarak tarif edecekti.

Araf dönemi, Yamamoto'nun 2 Kasım 1935'te Donanma Bakanlığı Havacılık Departmanı başkanı yapılmasıyla sona erdi. Söz konusu makam, donanma havacılığıyla alakalı bütün meselelere nezaret etmesi hasebiyle hayli önem arz ediyordu. Yamamoto, daha 1921 kadar erken bir tarihte, yani Birleşik Devletler'e yaptığı ilk seyahatten sonra hava kuvvetinin önemini kavramıştı. Londra Konferansı'ndan döndüğünde, donanma havacılığı lehinde açık açık kulis faaliyeti yürüttü ve deniz gücünü ağır toplarla silahlı zırhlılar bağlamında tahayyüle devam eden muhafazakâr teorisyenlerle kavgaya tutuştu. Bu bağlamda, *Yamato* ile *Musashi* süper zırhlılarının inşaatı planlarına da muhalefet etmiştir. Yamamoto'ya göre Japon deniz kuvvetleri, ancak kırılgan zırhlılardan ziyade donanma havacılığına yatırım yapılırsa vurucu gücünü artırabilirdi. Ne var ki, gemilere karşı uçaklarla başarılı taarruzun 1930'ların ortaları itibariyle henüz sınanmamış bir düstur olmasından ötürü, İmparatorluk Donanması'nın vurucu gücü olarak zırhlıların ağır toplarını uçaklarla ikame etmeye yönelik Yamamoto'nun teşebbüsü başarısız kalmıştır. Hatta dönemin bazı hava gücü taraftarları zırhlıları iskartaya çıkarmayı savunacak kadar ileri gitmişlerdi ama Yamamoto hiçbir zaman o denli radikalleşmedi. Bilakis, 1936 kadar geç bir tarihte dahi zırhlıları "dinozor" diye silip atma temayülüne karşı uyarıda bulunuyordu zira ona göre bu gemiler "deniz gücünün sembolü olarak uluslararası düzeyde reddedilemez bir siyasi etki" yaratmayı sürdürüyorlardı.

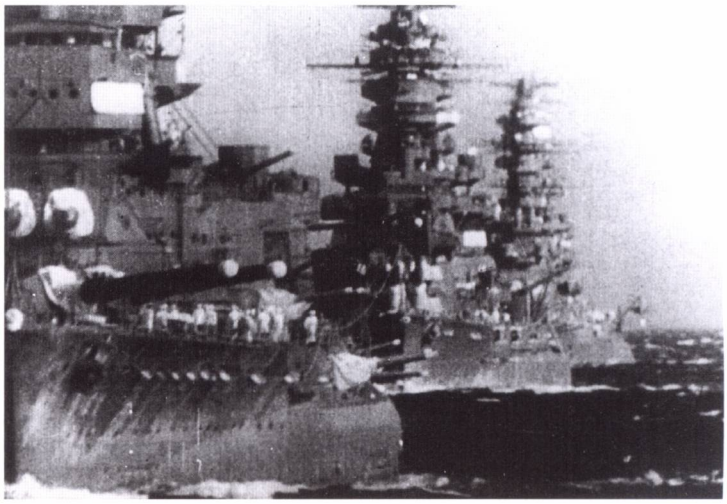
Havacılık Departmanı başkanlığı esnasında Yamamoto, Teknik Daire başkanıyken önünü açtığı bazı projelerin nihayet meyve vermeye başladığını gördü. Bununla beraber, söz konusu projelerin gelişim süreçlerine ne ölçüde nezaret ettiğini hâlâ kesin olarak bilmiyoruz. Bu projelerin en önemlisi, karada konuşlu Tip 96 taarruz uçağıydı. Dönemine göre hayli gelişmiş olan bu çift motorlu tasarım saatte 258 mil azami sürate ve 3265 deniz mili menzile sahipti. Diğer deniz güçlerinin hiçbirinin boy ölçüşemediği bir teknik başarı olan Tip 96 sayesinde İmparatorluk Donanması, Amerikan filosuna karşı uzun menzilli taarruz stratejisini icra edebilecek güçlü bir silaha kavuşmuş oluyordu. Yamamoto, Japon havacılık sanayisinin kapasitesini artırmaya da çabaladı, zira bu alandaki gelişmeyle İmparatorluk Donanması'nın havacılık olanaklarının istikbaldeki artışına zemin hazırlanacağını ümit etmekteydi. Yamamoto'nun gayretleri, Japon havacılık sanayisinin yabancı teknolojiye bağımlılığını azaltma sürecine kısmen dahi olsa katkıda bulunmuştur. Bunun neticesindedir ki Japon sanayii, savaşın yaklaştığı yıllarda dünyadaki en gelişmiş donanma uçaklarından bazılarını üretebilmiştir.

G4M (Müttefikler buna sonradan "Betty" kod adını verecekti), Batılı donanmalarda muadili olmayan uzun menzilli bir bombardıman uçağıydı. Hem bu uçağın hem de selefi G3M'nin (Müttefik kod adı "Nell") geliştirilmesi ile imalatını destekleyen kişi Yamamoto idi. Ancak rakipsiz menzil avantajının bedeli zırhtan yoksun bir tasarım ve neticesinde düşman ateşine karşı had safhada kırılganlıktı. (Lansdale Research Associates aracılığıyla)

Yalnızca bir sene sonrasında, Yamamoto'nun kariyeri beklenmedik bir yöne savruldu. Sağcı ordu subaylarının suikast yoluyla yeni bir milliyetçi hükûmeti başa geçirmeye çalıştıkları 26 Şubat vakasının (darbe teşebbüsü) ardından, Amiral Nagano Osami yeni hükûmette donanma bakanı

yapılmıştı. Nagano'nun emir niteliğindeki isteği üzerine Yamamoto, kendi iradesi hilafına bakan yardımcılığı görevini kabul etmek zorunda kaldı ve Kasım 1936'da siyasi işine başladı. Kurnaz bir siyasetçi olduğunu da kısa sürede gösterdi ve kendisiyle üstlerinin tepeden inmeci idare tarzına uyumsuzluk gösterenleri ihraç edip donanmanın en üst kademelerinde disiplini yeniden sağlamak suretiyle, siyasetin bahşettiği fırsatı kullandı.

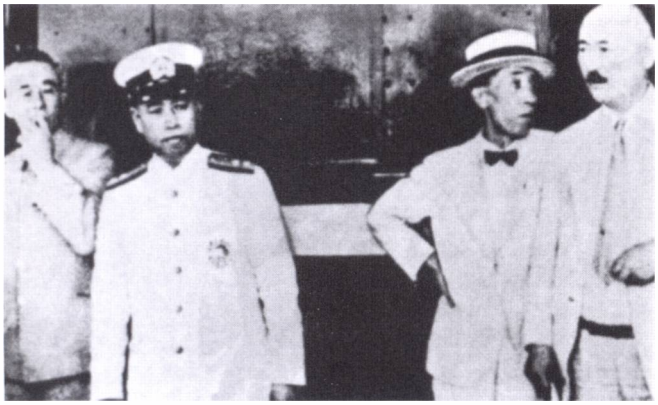

Japon zırhlı muharebe hattının bir bölümü savaş öncesinde fotoğraflanmış. Yamamoto hava gücü taraftarı diye bilinse de savaş sırasında zırhlıları kullanış tarzı, Birleşik Devletler ile bir çatışma hâlinde bu gemilerin üstlenecekleri görevler ve önemlerine dair Japon İmparatorluk Donanmasının birçok geleneksel ön kabulüne hâlâ sadık kaldığını göstermişti. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Yamamoto ile Nagano (daha sonra da donanma bakanı olduğunda Amiral Yonai Mitsumasa) ordunun nüfuzunu kırıp savaşa yuvarlanışa engel olmak için çalıştılar. Ne var ki, her ne kadar başarısızlıkla sonuçlanmışsa da Şubat 1936 vakası ordunun siyasi gücünü artırmış ve donanmadaki hizipleşmeleri gün yüzüne çıkarmıştı. Ezici oranda ümeranın (orta rütbeliler) teşkil ettiği hizip ordudaki asilerin radikal vizyonunu desteklerken diğerleri buna karşıydı. Yamamoto ile diğer donanma yüksek komutanları ordunun milliyetçi programını ertelemeyi başarsalar da durduramadılar ve Japonya, 1937'de Çin'e taarruz ederek savaşı başlattı. Ardından da kara kuvvetleri, Almanya ile anlaşılıp Mihver diye bilinen askerî ittifaka katılınması için baskıyı artırdı. Yamamoto, bu ittifakta Japonya için herhangi bir kazanç görmüyor ve böyle bir gelişmenin Birleşik Devletler ile savaş olasılığını artırmaktan başka hiçbir işe yaramayacağını dile getiriyordu.

Yamamoto'nun Mihver'e muhalefeti, hem onun hem de donanma bakanının üzerindeki sağcı baskının iyice artmasıyla sonuçlandı. Üstelik Japon siyasetinde artık iyice âdet olmaya başladığı üzere, manevi baskının içinde şahsına yönelik fiziksel tehdit de mevcuttu. Yamamoto, birçok ölüm tehdidi almasına rağmen korkusunu hiç belli etmedi, öyle ki suikastla öleceği düşüncesini kabullenmiş görünüyordu. 21 Ağustos 1939'da Almanya, Japonya'nın tarihi düşmanı Rusya ile saldırmazlık paktı imzaladı ve bunun neticesinde çıkan kargaşa, 23 Ağustos'ta hükûmetin düşmesiyle sonuçlandı. Yamamoto da donanma bakan yardımcılığından azledilmişti. Bu bağlamda Yonai'nin son icraatlarından biri, Yamamoto'nun Müşterek Filo başkomutanı olarak atanmasını sağlamak oldu. Bu atamaya dair bakanın açıklaması, Yamamoto'nun denize açılmasının sağlanarak suikastla öldürülmesinin engellemesi teşebbüsü olduğu şeklindeydi. Yamamoto, donanmadaki en muteber subaylardandı gerçi ama en yüksek operatif komuta makamı için ilginç bir seçimdi. Japonya'nın açıkça savaşa hazırlandığı bir dönemde "isteksiz savaşçı" görüntüsü sergilemesinin yanında kariyerinin büyük bir bölümünü siyasi amiral olarak sürdürmüştü. İmparatorluk donanmasının baş muharip makamını üstlenmeden önceki komutanlık deneyimi pek azdı ve önceki altı seneyi kara görevlerinde geçirmişti.

Yamamoto, Ağustos 1939'da yeni vazifesine başladı. Müşterek Filo, birkaç alan ve sahil müdafaa komutanlığı hariç donanmadaki bütün muharip

Yamamoto'nun Müşterek Filo'nun komutasını devralmaya gittiği sırada Tokyo tren istasyonunda çekilmiş fotoğrafı, Ağustos 1939. (Michael A. Oren'in İzniyle)

unsurları kapsamasından ötürü deniz kuvvetlerindeki en önemli kuruluştu. Bu vazifeye uygunluğu hususunda kendisinden şüphe ediyordu fakat yine de Tokyo'dan kurtulup filoya geri dönmüş olmaktan çok memnundu. İşine başlar başlamaz talimlerin yoğunlaştırılmasını emretti; öyle ki kısa süre içinde filo adeta savaş koşulları altında yaşamaya başlamıştı.

Konoe Fumimaro'nun başbakanlık ettiği yeni hükûmet, 27 Eylül 1940 tarihinde Mihver'e katılmayı onayladı; Japonya'nın da iltihakıyla bu ittifaka artık Üçlü Pakt denilecekti. Yamamoto ile Yonai'nin hükûmetteki görevlerini bırakmasıyla donanmadaki Alman yanlısı hiziplerin önünde bir engel kalmamıştı. Yamamoto, pakt görüşmelerinin sonuçlanmasından önceki haftalarda görüşlerini belirtmiş ama resmen muhalefette bulunmamıştı, zira muhtemelen siyasete müdahale yetkisinin sadece donanma bakanının uhdesinde kalması geleneğine saygı duyuyordu. Kariyerinin sonraki dönemlerindeyse, söylediğini yaptırmak için istifa tehdidini kullanmakta tereddüt etmeyecekti. Ne var ki, vaziyetin en bıçak sırtında olduğu dönemde sessizliğini korumayı seçti. Yamamoto şayet o sırada istifasını verse nasıl bir tesir yaratacağını bilmeye olanak yoktur; kesin olan tek şey, Mihver'e katılma kararı neticesi Japonya'nın tam da amiralin öngördüğü üzere Birleşik Devletler ile savaş yoluna girmiş bulunduğudur.

Kaderin bu en keskin cilvesiyle, Amerika ile savaşın en şedit muhaliflerinden olan Yamamoto kendisini tam da o karşı olduğu savaşın planlamasındaki en merkezi kişi olarak bulmuştu. Japon donanması'nın ABD'ye karşı savaşma kabiliyetine dair son derece isabetli olan görüşünü de bu dönemde sundu. Konoe'ye ilk altı ay için kendisinden kesinlikle emin olduğunu, ancak savaş iki yahut üç yıla uzarsa gerçekleşebileceklere dair en ufak bir güven duyamadığını bildirmişti.

KADER SAATİ

Militarist Japon hükûmetinin eylemleri, Yamamoto'nun da öngördüğü üzere ABD ile savaşın yolunu döşemekteydi. Amiral, Japonya'nın yeni müttefiki Almanya ile topyekûn savaştaki diğer Batılı güçlerle karşılaşmaktan korkmamakla beraber ABD'yi karşısına almayı da hiç istemiyordu. Lakin gelişmelerin çok hızlanması, Müşterek Filo'nun savaş üzere talim ve terbiyesine yeni bir ivme kazandırdı.

ABD ve Japonya arasındaki esas anlaşmazlık Japonya'nın Çin'deki saldırganlığından kaynaklanıyordu. Amerikalılar Çin'in milli egemenliğini müdafaaya kararlıydılar, fakat Japonya'nın çapı ve caniliği git gide artan savaşını durdurabilecek olanakları pek azdı. Derhâl kullanabilecekleri tek koz ekonomik baskıydı ki Japonya'nın yayılmacı hırslarını engellemek için 1940 yılı boyunca bunu denemiş; ama başarılı olamamışlardı. Bu baskı, Japonların

Fransız Hindiçin'den çekilmelerini sağlamak üzere ABD'nin Temmuz 1941'de tüm Japon varlıklarını dondurması ve Japonya'ya petrol ihracatı da dahil tam ticaret ambargosu koymasıyla doruk noktasına vardı. Ardından Büyük Britanya ve Hollanda da Japonya'ya tam ambargo koydu. Bu vaziyet Batılı güçlerin Japonya'ya topyekûn ekonomik savaş ilan etmesinden farksızdı, zira Japonya tüketti̇ği petrolün yüzde doksanını ithal ediyordu.

Ambargo yalnızca Japon hükûmeti nezdinde değil ama ülkedeki en büyük petrol tüketicisi olan donanmada da kriz çıkardı. Girişimde bulunulmazsa 18-24 ay içerisinde milletin de donanmanın da elindeki bütün petrol tükenecekti. Bir şeyler yapılmalıydı ve Japonya'nın sadece iki seçeneği mevcuttu: Birleşik Devletler'e boyun eğmek ya da hayati hammaddeler için alternatif kaynakları silah zoruyla ele geçirmek. Boyun eğmenin maliyeti Japon militarizmi açısından kaldırılamayacak kadar yüksek olduğu için seçilecek yola dair tartışacak pek de bir şey yoktu. Birleşik Devletler ile müzakereler sürdürülürken bir yandan savaş hazırlıkları da başladı.

Japonya'yı 1940-41'deki ikilemden kurtarmak için güç kullanma seçeneğine karşı Yamamoto'nun muhalefet sergilediğine dair bir kanıt yoktur. İmparatorluk Donanması'nın yaklaşan savaşa dair esas endişesi, müttefik ticaret ambargosundan kurtulmak üzere Hollanda Doğu Hindistanı'ndaki ve İngiliz Uzak Doğu'daki savunmasız petrol kaynaklarını ele geçirmek için gereken zamanı kazanmaktı. Donanmadakiler de dahil Japon liderlerin çoğu, ABD'nin Asya'daki diğer Batılı güçlere stratejik ilişki bağıyla bağlı olduğunu düşünüyordu. Dolayısıyla, Büyük Britanya ve Hollanda ile savaşın bedelinin ABD ile de savaş olması kaçınılmazdı. Bu yüzden de, savaş planlarında Amerikalılarla da başa çıkmak için hazırlık yapmak icap ediyordu. Nagano, Hollanda Doğu Hint Adaları'na ABD'yi savaşa çekmeden girilebileceği fikrindeydi. Onun haklı olduğunu kuvvetle öne sürebiliriz, ancak Yamamoto Amerika'nın savaşa girmesinin kaçınılmaz olduğu fikrine tamamen kaniydi.

Yamamoto ayrıca, Amerikalılara karşı geleneksel türden bir zafer kazanılamayacağını savunuyordu. Ona göre zafere ulaşmanın anahtarı, Amerikalıların moralini bozmak ve onları müzakere edilmiş bir barışı kabule zorlamaktı. İmparatorluk Donanması'nın ABD'ye karşı geleneksel savaş planı, Amerikan filosunu Japonya'ya yaklaşırken karşılayıp tayin edici bir muharebede bir nevi güncellenmiş Tsushima zaferi kazanmaktı. Yamamoto ise Amerikalılarla savaşmak zorunda kalınırsa bu pasif stratejiyi terk edip yerine düşmanın moralini yıkacak ezici bir ilk darbeyi indirmekten yanaydı. Yamamoto'nun en büyük kumarı olan Pearl Harbor baskınına zemin işte böyle hazırlandı.

Deniz Kuvvetleri Karargâhı Komutanı Amiral Nagano Osami'nin Pasifik Savaşı'ndan önce çekilmiş fotoğrafı. Kendisi makam itibariyle Japon deniz stratejisinin geliştirilmesiyle mükellefti, fakat deniz stratejisi üstünde Yamamoto'nun tahakküm kurma çabalarına karşı çıkmaya mecalsizliği en nihayetinde felaketle sonuçlanacaktı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Yamamoto ve Pearl Harbor'ın Planlaması

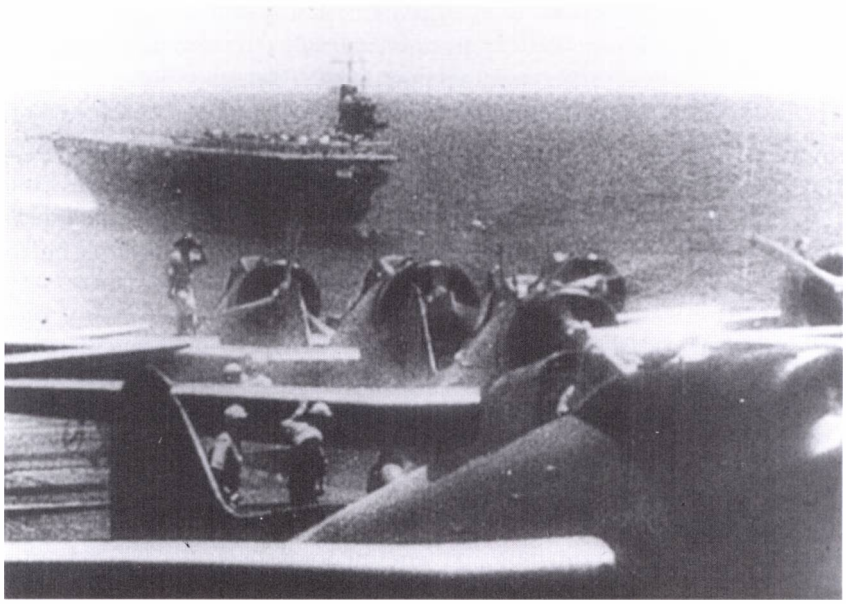
Japonya'nın 1941'deki tavrı, yani bir yandan müzakereler yürütüp bir yandan da savaş hazırlıkları yapmak, yapılan görüşmelere ABD Japonya'nın koşullarını kabul etmediği takdirde hiçbir gerçekçi başarı şansı tanımıyordu;

1 Prince of Wales ile Repulse'un hava taarruzuyla batırılışı, 10 Aralık
2 Cava Denizi muharebesi, 27 Şubat
Japon hakimiyetinin uç sınırı, Mayıs 1942
23 Aralık Japonlar tarafından işgal edildiği tarih
0 500 1,000 mil
0 750 1,500 km
SSCB
Kuril Adaları
Beijing
Tianjin
Port Arthur
JAPON DENİZİ
ÇİN
KORE
JAPONYA
Tokyo
SARI DENİZ
Nagasaki
Nanjing
Şangay
DOĞU ÇİN DENİZİ
Okinawa
Ryukyu Adaları
Bonin Adaları
Midway Adası
Iwo Jima
Marcus Adası
PASİFİK OKYANUSU
Hawaii Adaları
Pearl Harbor Baskını, 7 Aralık
Guangzhou
Formosa
Hong Kong 25 Aralık
FİLİPİN DENİZİ
Hainan
Wake Adası 23 Aralık
Bataan 8 Nisan
LUZON
Mariana Adaları
FRANSIZ HİNDİÇİN
Manila
Tinian
Saipan
Johnston
Corregidor 7 Mayıs
FİLİPİNLER
Guam 10 Aralık
Marshal Adaları
Singapur
Leyte
GÜNEY ÇİN DENİZİ
MINDANAO 7 Mayıs
Palau Adaları
Truk
Palmyra
Brunei 6 Ocak
Caroline Adaları
Tarakan 10 Ocak
Singapur 15 Şubat
BORNEO
Admiralty Adası
Tarawa 10 Aralık
Christmas Adası
Balikpapan 24 Ocak
CELEBES
Gilbert Adaları
Ekvator
Yeni İrlanda
SUMATRA 13 Şubat
Kendari 24 Ocak
Yeni Gine
Rabaul 23 Ocak
Solomon Adaları
Phoenix Adaları
Makassar 9 Şubat
Lae
8 Mart
JAVA 28 Şubat
Hollandalılar teslim oluyor, 9 Mart
Salamaua
Ellice Adaları
TIMOR 20 Şubat
Port Moresby
Guadalcanal
Samoa Adaları
HİNT OKYANUSU
Shortland Adası 30 Mart
MERCAN DENİZİ
Darwin
Espiritu Santo
Yeni Hebridler
Fiji Adaları
AVUSTRALYA

dolayısıyla zaman içinde geriye kalan tek çözüm savaş oldu. Batılı güçlere saldırma kararı, 2 Temmuz 1941 tarihli imparatorluk şurasında teyit edildi. Eylül ayı başlarında imparator, savaş kararını geçersiz kılmayı reddetti ve savaş için son yetki 1 Aralık'ta verildi. Yamamoto'nun Pearl Harbor taarruz grubu bu vakitte çoktan denizdeydi.

Pearl Harbor baskınını Japonya'nın savaş planlarına dahil etme fikri sadece ve sadece Amiral'e aitti; ancak saldırı bir hayli riskli olduğundan ötürü fikrini kabul ettirmek için olağanüstü sebatkarlık göstermesi gerekmişti. Baskının salt icra edilmiş olabilmesi dahi Yamamoto'nun ne kadar nüfuzlu ve ikna gücü yüksek biri olduğunu ortaya koyar. Bütün beklentilerin ötesinde bir başarıyla sonuçlanan taarruz, Yamamoto'nun büyük bir amiral olarak şöhretinin merkezine yerleşti. Hem de, onun hayallerinin çok ötesinde stratejik ve siyasi sonuçlar doğurarak Amiral'i II. Dünya Savaşı'nın en önemli komutanlarından biri hâline getirdi.

Yamamoto, Pearl Harbor'daki Amerikan donanma üssüne baskın düzenlemeyi düşünen ilk kişi değildi. Daha 1927 kadar erken bir tarihte Japon Deniz Harp Akademisi'ndeki harp oyunlarında Pearl Harbor'a bir uçak gemisi baskını hususunda kafa yorulmuş ve Albay Yamamoto da ertesi yıl aynı konu üzerine ders vermişti. ABD'nin Pasifik Filosu'nu Batı Kıyısı'ndan Pearl Harbor'a taşıdığı Mayıs 1940'a gelindiğinde Yamamoto böylesine cüretkâr bir planın nasıl icra edilebileceğini çoktandır araştırmaktaydı. Müşterek Filo kurmay başkanı Koramiral Fukudome Shigeru'dan öğrendiğimize göre Yamamoto, Pearl Harbor baskınını ilk kez Mart yahut Nisan 1940'ta müzakere etti. Bu da gösteriyor ki Amiral, limanda demirli bir filoya taarruz fikrini Kasım 1940'ta Taranto'daki İtalyan üssüne karşı İngilizlerin icra ettiği uçak gemisi baskınından kopya etmemişti. Müşterek Filo'nun 1940 sonbaharındaki yıllık manevralarını tamamlaması ardından Fukudome'yle görüşen Yamamoto, Pearl Harbor baskını üzerinde azami gizlilikle çalışması için Tuğamiral Onishi Takijiro'ya emir verilmesini istedi. Taranto baskını ardından ise, Aralık

Pearl Harbor yakınlarında toplanmış Japon deniz hava gücü. Japon İmparatorluk Donanması, çok sayıda uçak gemisini tek bir operatif birlik hâlinde toplayan ilk deniz kuvvetiydi. Birçok hava gücü taraftarı tarafından desteklenen bu hamlenin Nisan 1941'de onaylanmasıyla Pearl Harbor baskını için lüzumlu ön şartlardan biri sağlanmış oldu. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

1940'ta, akranlarından bir amiral arkadaşına Pearl Harbor saldırısını gerçekleştirmeye karar verdiğini yazdı.

Yamamoto'nun bu cüretkâr baskının icrasına Aralık 1940 kadar erken bir tarihte karar verdiğine inanırsak dikkatimizi çeken birkaç meseleyle karşılaşırız. İlk olarak söyleyebiliriz ki Yamamoto bu riskli karara yararları ve zararları iyice tartmadan karar vermiştir. Ayrıca 1940 sonunda Yamamoto'nun elinde böyle bir harekâta kalkışmasına elverecek teknik vasıtalar da mevcut değildi. Sorulması gereken bir diğer soru ise, Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nın sorumluluğu olan deniz büyük stratejisini belirleme işini Yamamoto'nun neden kendi vazifesi addettiğidir.

Baskının planlanma süreci karmaşık ve çoğunlukla da gelişigüzel bir süreç hâlinde cereyan etti. Başlangıçta her şey Yamamoto'nun zihnindeki tasavvurdan ibaretti. Karşısındaki genel muhalefete rağmen o, bu hayalini kademe kademe gerçeğe dönüştürecekti. 7 Ocak 1941 tarihli mektubunda plan üzerinde çalışması için Onishi'ye emir veren Amiral, ardından 26-27 Ocak'ta bu astıyla fikirlerini açtığı bir toplantı yaptı. Onishi, karada konuşlu On Birinci Hava Filosu'nun kurmay başkanlığı makamında bulunmasının yanı sıra yoldaş bir hava gücü taraftarı, tanınmış bir taktik uzman ve plancı olması hasebiyle bu fikri geliştirmek üzere Yamamoto tarafından seçilmişti.

Onishi Şubat ayında Yarbay Genda Minoru'yu da bu plana dahil etti. Yamamoto'nun mektubu kendisine gösterildiğinde Genda, harekâtın zor ancak imkânsız olmadığını belirtecekti. Yamamoto itici vizyon ile siyasî şemsiyeyi sağlarken Genda ise söz konusu vizyonu fizibl bir plan hâline getiren itici güç olmuştur. Yarbay, planlamada gizliliğin zaruri olduğuna ve başarı şansı yakalamak için donanmadaki bütün uçak gemilerinin bu harekâta tahsis edilmesi gerektiğine inanıyordu. Kendisi, planlama çalışmalarını yedi ila on gün arasında tamamlamakla görevlendirildi. Sonraki rapor planlama sürecinde dönüm noktası niteliğindeydi zira bu fikirlerin çoğu nihai rapora aktarıldı. Onishi, 10 Mart civarında, Genda'nın hazırladığı planın genişletilmiş bir taslağını Yamamoto'ya sundu.

Yamamoto 15 Kasım 1940'ta oramiralliğe terfi etti ve savaş planlaması derinleştikçe geleceğinden kaygılanmaya başladı. Yerleşik uygulamaya göre, Müşterek Filo başkomutanı makamında iki yıl kalıyordu. 1941 başlarında Yamamoto, yaklaşan görev değişikliğine kafa yoruyor ve emekli olmayı düşünüyordu. Cüretkâr baskınına liderlik etmek için Birinci Uçak Gemisi Filosu (İmparatorluk Donanması'nın uçak gemisi kuvveti) komutanlığına atanmayı talep edecektiyse de bunun imkânsız olduğunu fark etti. Bu dönemde bir arkadaşına şu sözleri söyledi:

> Eğer bir savaş vuku bulacaksa bu, zırhlıların geçmişteki gibi aheste seyrettikleri türden olmayacak. Kanaatim odur ki, Müşterek Filo komutanının İç Deniz'de sabırla bekleyerek durumu çepeçevre değerlendirmeyi sürdürmesi en münasip hareket tarzıdır. Ancak kendimi bu denli sıkıcı bir iş yaparken hayal edemiyorum ve görevi Yonai'nin devralmasını istiyorum. Böylece icap ettiğinde daha etkin bir rol oynayabilirim.

Bu arzusuna rağmen Yamamoto, iki senesini doldurduğu 1941'in ortalarına kadar makamından ayrılamadı.

Yamamoto Deniz Kuvvetleri Karargâhı'na Meydan Okuyor

Yamamoto'nun Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nı Pearl Harbor'a bir baskının mümkün olduğuna ikna etmesi, harekâtın icrası için her nevi teknik ve operatif güçlüğü çözmekten belki de daha zor olmuştu. Deniz stratejisinin oluşturulmasında bütün yetkeyi elinde tutan Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nın savaşın ilk safhasında ABD'ye saldırılacak mı ve saldırılacaksa bu nasıl yapılacak gibi bütün sorulara bağlayıcı cevap makamı olduğu ortadaydı. Ne var ki Yamamoto, Japonların o karman çorman planlama sürecinin bir diğer nişanesi olarak, bu ayrıcalığı kendi avucuna almak istiyordu. Nisan ayı sonlarında Amiral, Müşterek Filo kurmayının önde gelen bir mensubuna müteredditi Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nı ikna sürecini başlatma görevi verdi. İlk toplantı Yamamoto için iyi gitmedi: Karargâh taarruzun Amerikalıların moralini yerle bir edecek kadar yıkıcı olmayacağı fikrindeydi ve esas olarak güney harekâtının başarısını kesinleştirmeye odaklanmıştı ki bu durumda Müşterek Filo'nun uçak gemilerine ihtiyaç duyulacaktı. Karargâhtakilerin en büyük endişesi Pearl Harbor baskınının düpedüz çok riskli olmasıydı. Yamamoto, onay almak için, Pearl Harbor saldırısının aynı zamanda Amerikan Pasifik Filosu'nu ana üssünde felç ederek güneydeki ilerleme kanadını koruyacağını vurguladı.

Aynı kurmay subay, Yamamoto'nun davası adına ricacı olmak üzere Ağustos ayında yeniden Tokyo'ya geldi. Karargâh muhalefetini sürdürmekle birlikte yıllık harp oyunlarında Pearl Harbor planının incelenmesine yer vermeyi kabul etti. Oyunlar 11 Eylül'de güney harekâtının icrasına odaklanan ilk aşamayla başladı. Aralarında Karargâh'tan temsilcilerin de bulunduğu ve Yamamoto tarafından seçilmiş bir grup subay, 16 Eylülde Hawaii harekâtını gözden geçirmeye başladı. Bu kontrollü masaüstü tatbikatının sonuçları, harekâtın fizibilitesini tasdik eder bir minvalde oldukları kadar teşebbüsün riskli ve başarının büyük oranda şaşırtmaya dayalı olduğunu da göstermekteydi. İki günlük tatbikatın sonunda Karargâh hâlâ ikna olmamıştı. Tüm kuvveti Hawaii'ye götürmeye yetecek yakıt ikmalinin yapılıp yapılamayacağı ve harekâta kaç uçak gemisinin tahsis edileceği gibi temel meseleler de çözüme kavuşturulmuş değildi.

Yamamoto'nun savaş öncesinde, bayrak gemisi *Nagato*'da çekilmiş fotoğrafı. Amiral'in Müşterek Filo'daki planlama sürecini yönetimi, sıkı liderlik ve ayrıntılara derinlemesine katılımdan ziyade Japonların fikir birliği arayışına dayalı geleneksel yaklaşımına istinat ediyordu. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Karargâh'ın Harekât Şubesi, önerilen Hawaii harekâtı hakkında 24 Eylül'de bir konferans düzenledi. Yamamoto, planı bir kez daha reddedildiği için öfkelenmişti. Müşterek Filo kurmay heyeti, Pearl Harbor harekâtının kimi veçhelerine son şeklini vermek ve güney harekâtını gözden geçirmek üzere 13 Ekim'de, Yamamoto'nun bayrak gemisi olan *Nagato* zırhlısında bir diğer masaüstü tatbikatı düzenledi. Faaliyette donanmadaki filo uçak gemilerinden yalnızca üç tanesi, *Kaga, Zuikaku* ve *Shokaku* kullanılmıştı, zira sadece bu üçünün Pearl Harbor'a ulaşmaya yetecek menzili vardı. Diğer üç filo uçak gemisi olan *Akagi, Soryu* ve *Hiryu* güney harekâtına hasredildi. Filo ve cep denizaltıları da ilk kez baskın planına dahil edildi. Sonraki gün, katılan bütün

amirallerin fikirlerini belirtmeye davet edildikleri bir konferans düzenlendi. Amaç, planı gözden geçirmekti. Aralarından sadece biri Pearl Harbor saldırısına karşı çıktı. Herkes sözünü bitirince, Yamamoto karşışında toplanmış olan gruba hitap etti ve komuta kendisinde olduğu müddetçe Pearl Harbor'a saldırılacağını söyledi. Müşterek Filo'nun amiralleri arasında anlaşmazlık ve şüphe dönemi nihayet sona ermişti.

Emrindeki komutanlarının desteği böylece sağlama bağlanınca, Yamamoto meseleyi şüpheci Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile kesin bir sonuca bağlamaya kararlıydı. Yamamoto 17-18 Ekim'deki art arda yapılan toplantılarda kozunu oynadı: kurmay heyetinin temsilcileri, plan olduğu gibi onaylanmazsa Yamamoto ile beraber bütün Müşterek Filo kurmayının istifa edeceğini bildirdiler. Nagano'ya göre Müşterek Filo'nun başında Yamamoto olmadan savaşa girmek düşünülemezdi. Pearl Harbor tartışması böylece neticelendi. Sonuç itibariyle Yamamoto, zaferini mantıkla iknadan ziyade istifa tehdidi yoluyla elde etmişti ki bu taktiği daha sonra yeniden kullanacaktı.

Harekâtta uygulanacak esas plan, Birinci Uçak Gemisi Filosu'nun karargâhı tarafından kurgulanmıştır. 10 Nisan 1941'de Yamamoto, 1. ve 2. tümenlerin tek bir çatı altında bir araya getirilip adı geçen filonun teşkil edilmesine cevaz vermişti. Bu teşekkül, üzerinde hanidir kafa yorulagelmiş devrim niteliğinde bir adımdı ve Yamamoto Nisan ayında, hamlesini yapmak için doğru zamanın geldiğine hükmetmişti. Kendisi hava gücü taraftarı olduğundan, uçak gemisinin vurucu gücünü azami seviyeye getirmenin elzem olduğunu düşünüyordu. Uçak gemilerini tek bir yumruk hâline getirerek Pasifik'teki en kudretli deniz gücünü yaratan Yamamoto, Pearl Harbor harekâtını gerçekleştirmesini sağlayacak araçlara böylece kavuşmuş oldu. Havacılık dairesi başkanı olarak atanmış bulunan Genda ve yeni Birinci Uçak Gemisi Filosu'nun onun riyasetindeki kurmay heyeti harekâtın ayrıntılarını ete kemiğe büründürmeye girişti. Yakıt ikmaline, Pearl Harbor'ın sığ sularında torpido taarruzları gerçekleştirmeye ve ağır zırhlı muharebe gemilerine ufki bombardımanla saldırmanın uygulanabilir bir taktik hâline getirilmesine dair sorunlar adım adım çözüldü.

Koramiral Nagumo Chuichi'nin resmî portre fotoğrafı. Yamamoto ile Nagumo son derece zıt karakterlerdi, zira Yamamoto fevri bir kumarbaz olarak tanınırken Nagumo kararsız ve ayrıntılara takılı olmasıyla bilinirdi. Nagumo, üstü tarafından Pearl Harbor baskınını icra etmekle görevlendirilmişti ama kendisi bu harekâtın başarılı olacağına hiçbir zaman inanmadı. Ardından Midway harekâtında kritik bir rol oynayan Nagumo'nun çarpışma sırasındaki performansı, en nazik ifadeyle kararsızlıktan ibaretti ve yenilginin sebeplerinden biri olmuştu. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Pearl Harbor Planı

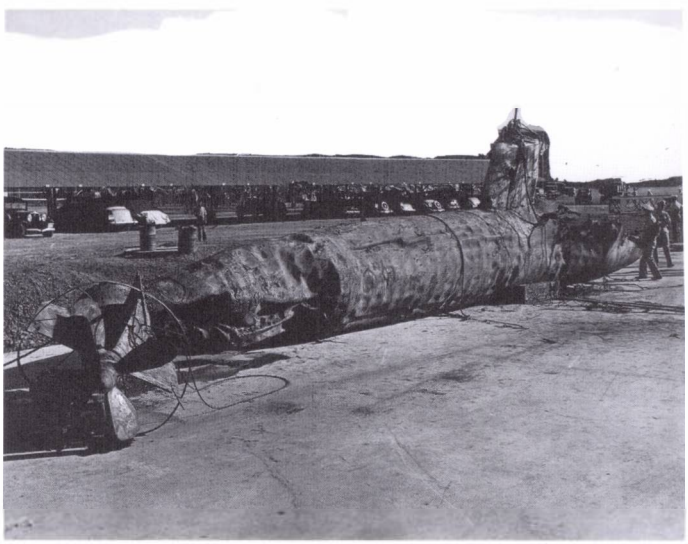
Yamamoto'ya göre Pearl Harbor baskınının amacı uçak gemilerinden ziyade zırhlıları batırmaktı. Zırhlılar Amerikan halkının zihnine donanma gücünün sembolü olarak öylesine derin kazınmışlardı ki, Yamamoto ana muharebe filosunu yok ederse Amerikan moralinin de yerle bir olacağını düşünüyordu. Yamamoto sığ limanda torpido kullanma sorunu çözümsüz göründüğünde bütün harekâttan vazgeçmeyi bile düşündü; ağır zırhlıları batırmak için torpidolara ihtiyaç varken, hafif zırhlı uçak gemilerini batırmak için pike bombardıman icrası yeterliydi. Uçak gemi-

lerinden ziyade zırhlıların hedef alınmasına yönelik vurgu, Yamamoto'nun stratejik planlamacı sıfatıyla salahiyeti yanında gerçek bir hava gücü taraftarı şeklindeki statüsünü de tartışılır kılıyor.

Genda tarafından nihai şekli verilen plan, Yarbay ile Yamamoto arasındaki görüş farkını ortaya koymuştu. Hava gücünün şedit taraftarı olan Genda, zırhlılardan ziyade uçak gemilerinin batırılmasına ağırlık veriyordu. Taarruzun ilk dalgası 40 adet torpido uçağından müteşekkildi. Bunlardan 16'sı, orada bulunmaları muhtemel iki uçak gemisini; diğer 24'ü ise torpido taarruzuna açık hâldeki belki de altı parça zırhlıyı hedef alacaktı. Buna ilaveten, özel surette tadil edilmiş zırh delici bombalarla silahlı 50 adet ufki bombardıman uçağı, ağır unsurlardan çoğunun demirlediği "Zırhlılar Rıhtımı"na taarruzla vazifelendirilmişti. İki zırhlı yan yana demirliyken, bunların iç kısımlarını vurmanın tek yolu ufki bombardıman idi. 54 adet pike bombardıman uçağı ve refakatçi av uçaklarına Oahu'daki çok sayıda havaalanına hücum emri verilmişti. Hülasa, taarruz birliğindeki altı uçak gemisinin ilk dalgada toplamda 189 adet uçak kullanması düşünüldü.

İkinci dalgada ise 171 parça uçağın yer alması planlanmıştı. Bu dalganın merkezinde yer alan 81 adet pike bombardıman uçağı, aldıkları emir uyarınca, mevcut bütün uçak gemilerini imha etmeye odaklandıktan sonra kruvazörlere saldıracaklardı. Bunların taşıdığı nispeten daha küçük bombalar ana muharebe gemisi zırhını delecek güçte olmadığından, ağır zırhlılara azami hasar verme görevi ilk dalgaya verilmişti. İkinci dalganın 54 adet ufki bombardıman uçağından müteşekkil kalan kısmıysa, Japon uçak gemilerine herhangi bir karşı taarruzu önlemek amacıyla Oahu'daki Amerikan hava kuvvetini imha etmekten sorumluydu.

Birinci Uçak Gemisi Filosu, harekâta kendisini Pasifik'teki en güçlü deniz kuvveti kılan en az 411 adet uçakla girişmesine rağmen, taarruz halen büyük risk barındırıyordu. Şayet Amerikalılar hava savunmalarını hazırlayabilecek kadar erken zamanda baskıncıları tespit ederlerse, teşebbüs Japonlar için felaketle sonuçlanacaktı ki bu durum taarruz öncesindeki tatbikatlardan da anlaşılmıştı. Japon uçak gemileri karşı taarruza maruz kalsalardı savunmasızlıklarından ötürü kolay hedef olacaklardı. Japon donanmasındaki vurucu gücün büyük bölümü Nagumo Chuichi'nin kontrolündeydi ve daha savaşın ilk gününde böyle bir gücü kaybetmek büyük bir facia olurdu.

Pearl Harbor baskınının en şaşırtıcı yönlerinden biri de altı adet cep denizaltısının baskına dahil edilmesiydi, zira bunlar harekâtın şaşırtma unsurunu tehlikeye atabilirlerdi. Hiçbir başarı elde etmedikleri gibi hepsi imha edildi. Resimdeki denizaltı, Amerikan muhripleri tarafından su bombalarıyla vurulup batırıldıktan sonra enkazı karaya çıkarıldı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Pearl Harbor Baskını

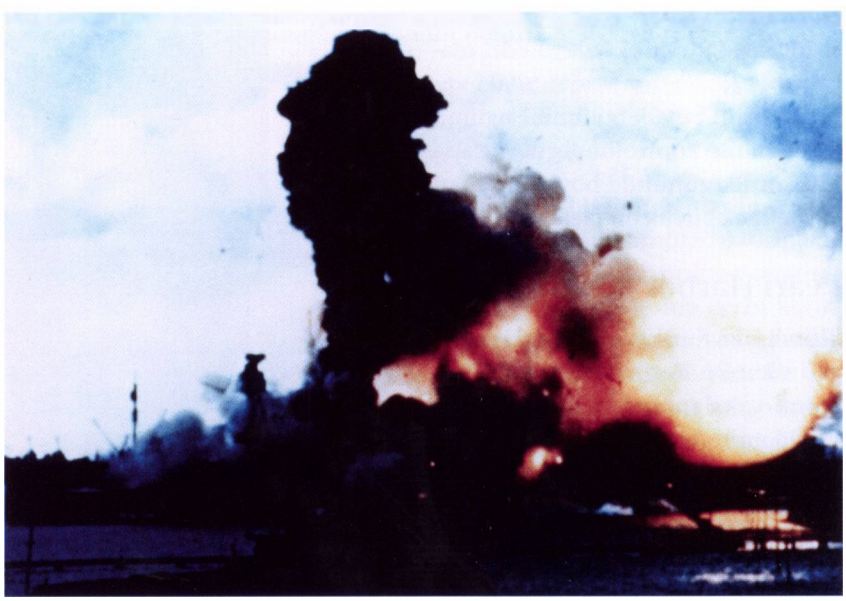
Birinci Filo, Kuril Adaları'ndaki demir yerinden 26 Kasım'da ayrıldı. Düşmana yakalanmadan tamamlanan seyrin ardından altı adet Japon uçak gemisi 7 Aralık sabahı Oahu'nun 200 mil kuzeyindeki bir mevkiden ilk taarruz dalgasını uçurdu. Vurucu kuvvetin komutanı, baskın

verilebildiğini ifade eden "*Tora, Tora, Tora*," mesajını saat 07.53'te iletti ve bu haber, Yamamoto'nun o sırada İç Deniz'de yer alan bayrak gemisi *Nagato* tarafından başarıyla alındı.

İyi yetiştirilmiş Japon hava mürettebatları, Pasifik Filosu'na bir dizi ağır darbe vurdular. Torpidoyla silahlı 40 adet deniz taarruz uçağı, planın en önemli parçasıydı zira bunların çoğu Zırhlılar Rıhtımı'nda demirli ana muharebe gemilerini hedef alacaktı. Mevcut sekiz Amerikan zırhlısından beş tanesi torpido taarruzuna açık durumdaydı. Uçak gemileri limanına taarruz edecek 16 torpido uçağıysa pek bir şey başaramayacaktı, zira hedeflerinden hiçbiri o gün orada bulunmadığı gibi bu olasılığın göz önüne alındığı elle tutulur bir "b" planı yapılmamıştı. Buna mukabil Zırhlılar Rıhtımı'nı vurmak üzere tahsis edilen 24 adet torpido uçağı büyük başarı gösterdi: *Oklahoma* ve *West Virginia* süratle batırılmış; *California* iki torpido yedikten sonra nihayet batmış ve *Nevada* sonunda batmasına sebep olan bir tek torpidoyla vurulmuştu. Yine torpillenerek hasara uğratılan iki adet hafif kruvazör ile batırılan bir hedef gemisi ve bir mayın gemisi de cabasıydı. Üstelik bütün bunlar yalnızca 11 dakika içerisinde ve sadece beş uçağın kaybıyla gerçekleşmişti.

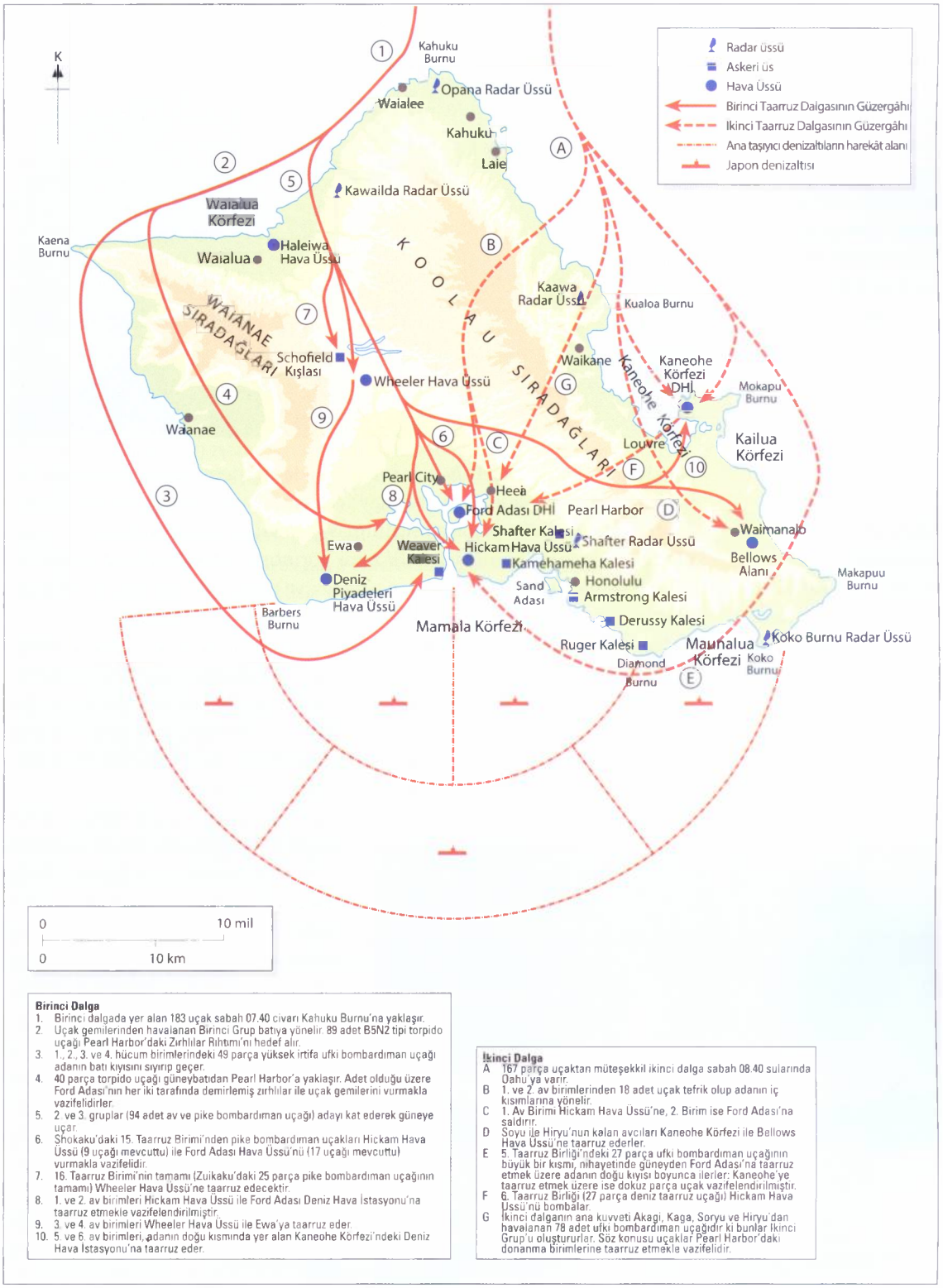
Zırhlılar Rıhtımı'nı hedef alan torpido bombardıman uçakları 49 adet ufki bombardıman uçağıyla destekleniyorlardı. 3050 metre irtifadan bırakılan yaklaşık 798 kiloluk zırh delici bombalar on hedefi başarıyla vurdu. Bombalardan biri *Arizona* zırhlısının cephaneliğine isabet ettiğinde harekâtın en çarpıcı anı ortaya çıkmıştı. Vuku bulan infilak gemiyi tamamıyla imha ederken *Arizona*'nın yanında demirli olan bir tamir gemisi ile *Maryland*, *West Virginia* ve *Tennessee* zırhlıları diğer isabetlerden hafif hasar aldılar.

İkinci dalgada görevlendirilen 167 uçaktan 78'i pike bombardımancıydı. Bunlar Japon donanmasının en yetkin pike mürettebatları tarafından uçurulsalar da icra ettikleri taarruz tam bir hayal kırıklığı yarattı ve ilk dalgadaki

Pearl Harbor baskınının zirve noktası, *Arizona* zırhlısının Japon ufki bombardıman uçakları tarafından imha edildiği dakikalardı. Bu fotoğraf, gemi pruva cephaneliklerinin infilakıyla berhava olduğu anda çekilmiş. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Pearl Harbor Baskını

Birinci Dalga

1. Birinci dalgada yer alan 183 uçak sabah 07.40 civarı Kahuku Burnu'na yaklaşır.
2. Uçak gemilerinden havalanan Birinci Grup batıya yönelir. 89 adet B5N2 tipi torpido uçağı Pearl Harbor'daki Zırhlılar Rıhtımı'nı hedef alır.
3. 1., 2., 3. ve 4. hücum birimlerindeki 49 parça yüksek irtifa ufki bombardıman uçağı adanın batı kıyısını sıyırıp geçer.
4. 40 parça torpido uçağı güneybatıdan Pearl Harbor'a yaklaşır. Adet olduğu üzere Ford Adası'nın her iki tarafında demirlemiş zırhlılar ile uçak gemilerini vurmakla vazifelidirler.
5. 2. ve 3. gruplar (94 adet av ve pike bombardıman uçağı) adayı kat ederek güneye uçar.
6. Shokaku'daki 15. Taarruz Birimi'nden pike bombardıman uçakları Hickam Hava Üssü (9 uçağı mevcuttu) ile Ford Adası Hava Üssü'nü (17 uçağı mevcuttu) vurmakla vazifelidir.
7. 16. Taarruz Birimi'nin tamamı (Zuikaku'daki 25 parça pike bombardıman uçağının tamamı) Wheeler Hava Üssü'ne taarruz edecektir.
8. 1. ve 2. av birimleri Hickam Hava Üssü ile Ford Adası Deniz Hava İstasyonu'na taarruz etmekle vazifelendirilmiştir.
9. 3. ve 4. av birimleri Wheeler Hava Üssü ile Ewa'ya taarruz eder.
10. 5. ve 6. av birimleri, adanın doğu kısmında yer alan Kaneohe Körfezi'ndeki Deniz Hava İstasyonu'na taarruz eder.

İkinci Dalga

A 167 parça uçaktan müteşekkil ikinci dalga sabah 08.40 sularında Oahu'ya varır.
B 1. ve 2. av birimlerinden 18 adet uçak tefrik olup adanın iç kısımlarına yönelir.
C 1. Av Birimi Hickam Hava Üssü'ne, 2. Birim ise Ford Adası'na saldırır.
D Soryu ile Hiryu'nun kalan avcıları Kaneohe Körfezi ile Bellows Hava Üssü'ne taarruz ederler.
E 5. Taarruz Birliği'ndeki 27 parça ufki bombardıman uçağının büyük bir kısmı, nihayetinde güneyden Ford Adası'na taarruz etmek üzere adanın doğu kıyısı boyunca ilerler; Kaneohe'ye taarruz etmek üzere ise dokuz parça uçak vazifelendirilmiştir.
F 6. Taarruz Birliği (27 parça deniz taarruz uçağı) Hickam Hava Üssü'nü bombalar.
G İkinci dalganın ana kuvveti Akagi, Kaga, Soryu ve Hiryu'dan havalanan 78 adet ufki bombardıman uçağıdır ki bunlar İkinci Grup'u oluştururlar. Söz konusu uçaklar Pearl Harbor'daki donanma birimlerine taarruz etmekle vazifelidir.

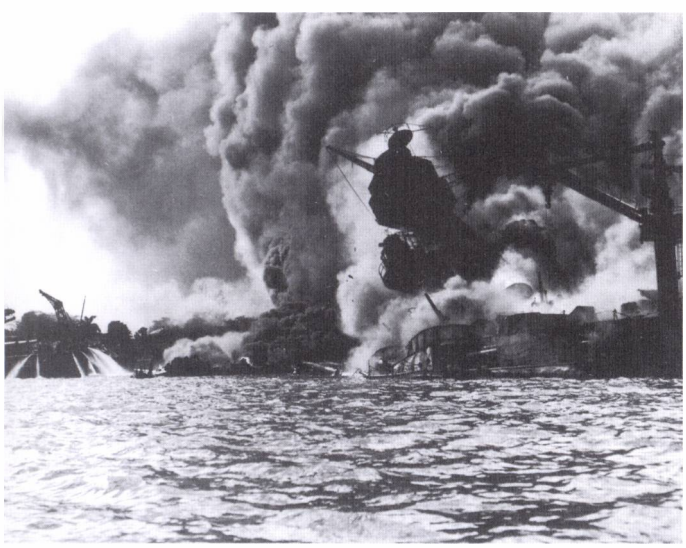

Amerikan ana muharebe hattı 7 Aralık 1941 sabahı taarruz altında. Eksiksiz taktik baskın elde eden Japonların birinci dalgada yer alan torpido uçakları Amerikalılara ağır darbeler indirmişti. Manzaranın ortasındaki *Oklahoma* zırhlısı iskeleye yatmaya başlamış bile; kısa süre sonra da alabora olacaktır. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

uçakların çoktan elde ettiği başarılara neredeyse hiçbir katkıları olmadı. Kanaldan ilerleyip liman ağzına varmaya çalışan *Nevada* zırhlısının, isabet eden beş bomba yüzünden karaya oturtulması gerekti. Kuru havuzdaki *Pennsylvania* zırhlısı, tek bir bombayla hafif zarar görmüştü. *Honolulu* hafif kruvazörü çok yakınına düşen bir bombadan orta seviye hasar aldı. Hülasa, 78 adet pike bombardıman uçağı toplamda yalnızca 15 hedefi vurabilmişti.

Japon uçakları görevlerini tamamladığında Amerikan deniz gücü perişan hâle düşmüş bulunuyordu. Karşı taarruz şöyle dursun, Japon uçak gemisi kuvvetinin yerinin dahi tespit edilememiş olması tek kelimeyle inanılmazdı ve sadece 29 Japon uçağı imha edilebilmişti. Yamamoto'nun büyük kumarı bütün beklentilerini aşan bir başarı göstermişti; ancak kendisi Pearl Harbor'dan gelen güzel haberleri pek de coşkulu karşılamadı.

Cephaneliği infilak ettikten sonra alevler içinde yanan *Arizona*. Pearl Harbor'da o anda mevcut sekiz parça Amerikan zırhlısından beşi baskının gerçekleştiği sabah batırılmıştı ancak son tahlilde saldırının etkisinin asgari olduğu ortaya çıkacaktı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Efsanenin aksine, Nagumo'nun bayrak gemisinde yahut Müşterek Filo kurmay heyetinde Pearl Harbor'a ikinci bir taarruz gerçekleştirilmesi konusu pek tartışılmamıştır. Sonuçta büyük bir zafer elde edilmişti. Yamamoto, ikinci bir taarruz üzerine yapılan tartışmaları şu cümlelerle kapattı:

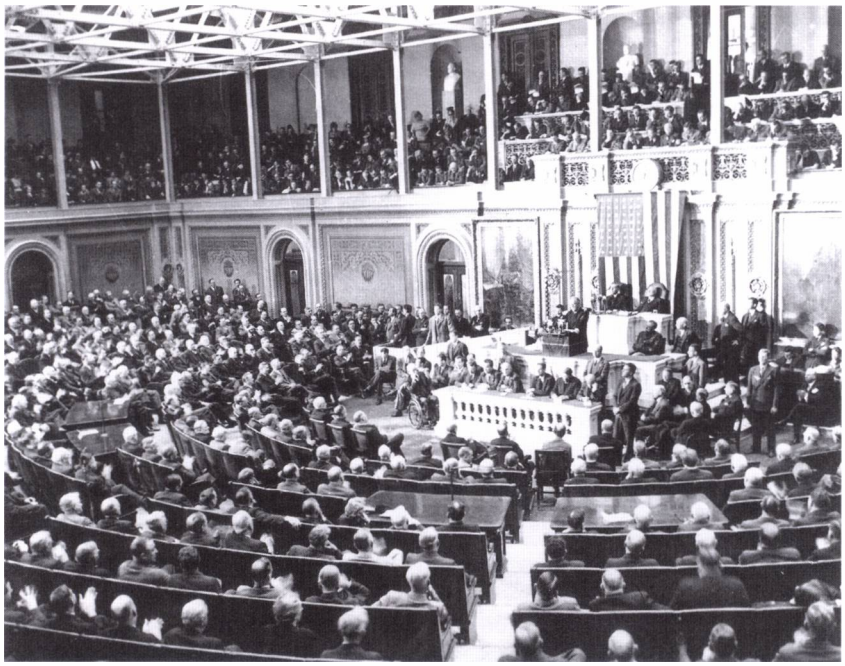
> Başarı getirecekse elbette gerçekleştirilebilir. Fakat bir hırsız dahi aynı yeri iki kere soymaya kalkmaz. Kararı görev gücü komutanına bırakmayı yeğliyorum. İş görmeye niyeti olan zaten icazet beklemez ve sırf uzaktan dürtülmekle harekete geçmez. Ben, Nagumo'nun ikinci taarruz fikrini desteklemediğini düşünüyorum.

Pearl Harbour'un Etkisi

Pearl Harbor baskınının ABD'de ağır bir psikolojik sarsıntı yarattığı su götürmez bir gerçektir. Fakat askeri açıdan her ne kadar ağır zayiat verilmişse de daha geniş bir çerçeveden ele alındığında bu baskın savaşın akıbetine pek de etki etmemişti. Taarruzlar neticesinde 18 parça gemi batırılmış yahut hasar görmüştü ki Yamamoto için en önemli nokta beş parça zırhlının batırılmış ya da karaya oturtulmuş olmasıydı. Bunlardan yalnızca ikisi (*Arizona* ve *Oklahoma*) hariç hepsi tekrar hizmete döndürülebildi: birinin (*Nevada*) tamiratı 1943'te, diğer ikisininki (*West Virginia* ve *California*) ise 1944'te tamamlanmıştı. Hasar alan diğer üç zırhlıysa Şubat 1942'de hizmete dönmüştü bile. Öncelikli hedeflerden olmalarına rağmen hiçbir kruvazör batırılamadığı gibi zarar gören üç kruvazörden sonuncusu Eylül 1942'de filoya iltihak edebildi. Yamamoto'nun zırhlı batırmaya bu denli takılmasının akılsızca olduğu anlaşıldı. Baskın Amerikan moralini düşürmediği gibi askeri bakımdan mantıksızdı. Amerikan Pasifik Filosu zırhlıların merkezde olduğu teşkilatını vakit kaybetmeden değiştirerek süratli uçak gemisi görev güçlerinin kullanımına geçti. Zaten Pearl Harbor'un neticesinde ana muharebe hattı perişan olan Amerikan donanmasının elinde pek de fazla seçenek yoktu. Ayrıca şu da malumdur ki bu değişim, uçak gemisinin zırhlıya galebe çalarak hâlihazırda deniz gücünün merkezine konumlanmış olması sayesinde gerçekleşmişti. Yamamoto'nun büyük baskını zırhlıların hava taarruzuna karşı ne denli savunmasız olduğunu gözler önüne sererek aslında tam da saldırının ana hedefinin altını oymuş bulunuyordu.

Yamamoto'nun asıl hedefi Amerikan moralini çökertmek olsa da tasarısını Deniz Kuvvetleri Karargâhı'na satması, güneydeki hammadde kaynağı bölgelerin fethini tamamlamak için gereken altı ayı kazandıracağı garantisini vermesiyle mümkün olmuştu. Hâlbuki bunu başarmak için Pearl Harbor baskınını icra etmeye gerek yoktu. Müşterek Filo, Amerikan Pasifik Filosuna karşı her kategoride sayıca üstündü ve Orta Pasifik'teki Japon adalarının çektiği sed yüzünden Amerikan donanması, Japon fetihlerini askeri ve daha da önemlisi lojistik bakımdan akamete uğratabilecek hiçbir olanağa sahip bulunmuyordu.

Ancak kaderin en büyük cilvesi, bu baskının Amerikan ruhuna olağanüstü vakıf addedilen bir amiralin kafasından çıkmış olmasıdır. Yamamoto, Birleşik Devletler ile Japonya arasında patlayacak herhangi bir savaşın ülkesi için kötü sonuçlanacağını idrak edecek sağduyuyu haizdi. Bu iki rakip ülke arasındaki güç dengesizliği düşünüldüğünde, Japonya'nın izleyebileceği en iyi yol, ABD ile savaş yapmadan hedeflere erişmekti. Ancak Yamamoto, Japon stratejistlerinin çoğuyla aynı fikri benimsemiş ve İngiliz ile Hollanda sömürgelerine saldırılırsa Birleşik Devletler'in kesin müdahale edeceğine kani olmuştu. Amerikalılar sadece Hollanda ve İngiliz sömürgelerine karşı vuku bulacak bir Japon taarruzuna tepki gösterir miydi? Gösterseler cevapları ne olurdu? Bunları asla bilemeyecek olsak da bir nokta açık görünüyor: 1941'de Roosevelt, Japonların anlatılan yönde bir saldırısına karşı Amerika'yı savaşa sokabilecek siyasi ve milli destekten yoksundu. Yamamoto'nun Pearl Harbor harekâtı, Roosevelt'i ikilemden kurtardı. Baskının son cilvesi, asıl amaç olan Amerikan moralini

Yamamoto'nun Pearl Harbor'a baskın saplantısının nihai sonucu ABD ile savaş oldu. Başkan Roosevelt bu fotoğrafta, Pearl Harbor baskınından bir gün sonra, Kongre'den Japonya'ya savaş ilan etmesini talep ediyor. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

çökertmek yerine Birleşik Devletler'in müzakere yoluya anlaşmaya yanaşmasına dair bütün olasılıkları silip atmış olmasıydı. "Pearl Harbor'ı Unutma" şiarı, Japonya'nın mutlak ve kesin yenilgisi için başlıca slogan hâline geldi.

Japonya'nın İlk Fetihleri

Yamamoto Pearl Harbor harekâtını kabul ettirmeyi başarmıştı ama Japon büyük stratejisinde son son söz ona değil, geniş kapsamlı stratejik planları geliştirmekten sorumlu olan İmparatorluk Genel Karargâhı'na aitti. Ancak plan aşaması çoğunlukla ihtilaflı bir süreçten geçiyordu zira Genel Karargâh'ın iki kolu olan ordu ve donanma belirgin fikir ayrılıkları yaşamaktaydı. Donanma kolunun başı, deniz kuvvetleri kurmay reisi olan Amiral Nagano'ydu. Nagano ve heyeti, genel deniz stratejisini geliştirip sonra bunu ordu ile müzakere ederek ulusal stratejiye uyumlu hâle getirmekle görevliydi. Nagano'nun deniz stratejisi üzerindeki hâkimiyeti bir hayli zayıftı ki zaten bu durum Pearl Harbor harekâtında da gözler önüne serilmişti. Strateji tasarımındaki rolü savaştan önce dahi epey kayda değer olan Yamamoto, Pearl Harbor baskınının başarısıyla nüfuzunu iyice artırdı.

Ordu ile Donanma Japonya'nın bütün kilit hedefleri ele geçirebileceği, savunmanın içkin gücü sayesinde Amerikan karşı taarruzlarının yenilgiye uğratılacağı ve bunun neticesinde de müzakere edilmiş bir barışa ulaşılacak sınırlı bir savaş açılmış olduğunda hemfikirdi. Savaşın ilk dönemi iki ayrı "operatif aşamadan" oluşuyordu. Birinci Aşama'nın ise üç ayrı alt kısmı mevcuttu. Bu aşamalar esnasında Filipilinler'in, Malaya'nın, Borneo'nun, Birmanya'nın, Rabaul'un ve Hollanda Doğu Hindistanı'nın teşkil ettiği başlıca hedefler işgal ve tedip edilecekti. İkinci Aşama'da ise Yeni Gine, Yeni Britanya, Fiji, Samoa ve "Avustralya bölgelerindeki stratejik noktaların" ele

geçirilmesi planlanmıştı. Ayrıca Orta Pasifik'te Midway; Kuzey Pasifik'te ise Aleut Adaları hedef alındı.

Ordu ile Donanma ve Yamamoto ile Deniz Kuvvetleri Karargâhı arasındaki stratejik görüş ayrılıkları İkinci Operatif Aşama'da açıkça görülecek olsa da, Birinci Operatif Aşama planlandığı şekilde ilerlemiş ve hatta Müşterek Filo'nun kayıpları beklenenden daha az olmuştu. Malaya ve Filipinler'in işgali Aralık 1941'de başladığında karşılaşılan Müttefik direnişi hayli cılız kaldı. Karada konuşlu ve uzun menzilli Japon bombardıman uçakları 10 Aralık'ta İngilizlerin *Prince of Wales* ile *Repulse* zırhlılarını Güney Çin Denizi'nde batırdığında büyük bir başarıya imza atılmış oldu. Bu taarruz, Yamamoto Havacılık Departmanı Teknik Şube başkanı iken imalini desteklediği Tip 96 uçakları tarafından icra edilmişti. Amiral'e göre bu durum, zırhlının modasının geçtiği ve yerinin yalnızca uçaklarla doldurulabileceği inancını doğruluyordu.

Amerikan hâkimiyetindeki Guam Adası, göstermelik bir direnişin ardından 8 Aralık'ta, İngiliz toprağı olan Gilbert Adaları ise sonraki iki günde ele geçirildi. Tek başarısızlık 11 Aralık'ta, Amerikan üssü olan Wake Adası'nı ilk istila teşebbüsünün püskürtülmesiyle yaşanmıştı. Wake'teki başarsızlık neticesi Yamamoto, Pearl Harbor'u vuran filodan bir uçak gemisi tümenine tefrik olup çetin ceviz çıkan ada savunmalarını yumuşatma emri verdi. 22 Aralık'taki ikinci Japon çıkarması gerçekleştiğinde Amerikan garnizonuna teslim olmaktan başka seçenek kalmamıştı. Filipinler'in başkenti Manila 4 Ocak'ta düşerken Uzak Doğu'daki İngiliz kudretinin temel direği olan Singapur kalesi 15 Şubat'ta teslim oldu.

Müttefik deniz güçleri, Birinci Operatif Aşama sırasında Japon ilerleyişini durduramadılar. Savaşın ilk büyük su üstü çarpışması olan 27 Şubat tarihli Cava Denizi Muharebesi'nde bir Japon kuvveti, kendisine aşağı yukarı denk bir Müttefik kuvvetini mağlup etti. Ayrıca müttefikler, Pearl Harbor harekâtı ardından Ocak 1942'de Rabaul'un ve Şubat ayında Hollanda Doğu Hint Adaları'nın zaptı için görevlendirilen Birinci Uçak Gemisi Filosu'na mukavemet edemediler. Ezici hava gücünün mükemmel uçaklar ve uçak mürettebatlarıyla birleşimi Birinci Hava Filosu'nu yenilmez kılıyordu.

Yamamoto, karargâhını 12 Şubat'ta süper zırhlı *Yamato*'ya taşıdı. Devasa geminin yatakhaneleri *Nagato*'ya nazaran çok daha genişti. Yamamoto şimdilerde kariyerinin zirvesindeydi. Kendisine her gün, Müşterek Filo başkomutanı sıfatıyla başarılarını öven çuvallar dolusu posta geliyordu. Ancak o, şahsına karşı bir anda kabaran bu hayranlıktan ve kendisiyle donanmayı saran milli coşkudan rahatsızdı. Karargâh mensuplarına göre Yamamoto bu dönemde sabırsız bir ruh hâlindeydi, zira ön gördüğü askerî başarıları temel alabilecek bir siyasi hareketlenme görülmüyordu.

Yamamoto, müzakere edilmiş bir barış için doğru zamanın Singapur'un düşüşünden sonra olacağını düşünüyordu ki bu hedefin savaşın başlangıcından altı ay sonra alınabileceğini tahmin etmişti. Bir amiral arkadaşına, fethedilen toprakları geri verme pahasına olsa bile Japonya'nın barış talebinde bulunması gerektiğini söyledi. Bu görüş, hele de Japonya gücünün zirvesindeyken, hâliyle Tokyo'da destek görmeyecekti. Vaziyet, Yamamoto'yu en iyi ve en kötü hâlleriyle gözler önüne sermektedir: Birleşik Devletler ile uzatmalı bir savaşın kötü sonuçlanacağını biliyordu ancak bu savaşa son vermeye dair

idealist düşünceleri gerçekçi bir dayanaktan yoksundu. O, Pasifik Savaşı'nın tıpkı Rus-Japon Savaşı gibi müzakere edilmiş bir barışla sonuçlanabileceği düşüncesindeydi.

Müzakere edilmiş barış yolunda hiçbir gelişme elde edemeyen Yamamoto ile kurmayları, savaşın ikinci aşamasını planlamak durumunda kaldılar ve ikinci aşamada uygulanacak stratejilere dair Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile ardı arkası kesilmeyen bir uyuşmazlığa girdiler. Karargâh, İkinci Operatif Aşama'nın asıl amacını yerine getiren bir Güney Pasifik harekâtı yürütmek istiyordu ki bu da Amerikalıları karşı taarruzlarında Avustralya'nın desteğinden mahrum bırakmak için Avustralya'ya uzanan irtibat hatlarını kesmekle mümkün olacaktı. Müşterek Filo'nun daha da tantanalı bir planı vardı: Hint Okyanusu'na Büyük Britanya'nın Hindistan'daki mevziini yok edecek bir taarruz düzenlemek. Bu sayede Japonlar, Orta Doğu'ya ilerlediklerinde nihayetinde Alman güçleriyle bağlantı kurabileceklerdi. Bu durumda ordunun büyük desteği şarttı, zira Seylan Adası'nı (günümüzde Sri Lanka) fethetmek için tahminen beş tümen gerekliydi. Bu gerçekçi bir plan değildi zira nakliye gereklerini karşılamak imkânsızdı. Ordu da hiçbir şekilde desteklemeyeceğini belirtince plandan hızlıca vazgeçildi. Yine de geriye küçük bir yan çalışma kaldı. Nisan ayında Birinci Uçak Gemisi Filosu, Seylan'daki İngiliz deniz üslerine baskın düzenlemek ve Kraliyet Donanması'nın Şark Filosu'nu bir taarruzla felç etmek için Hint Okyanusu'na açıldı. Colombo ve Trincomalee'deki üslere büyük saldırıda bulunan Nagumo'nun uçak gemileri, İngilizlerin bir hafif uçak gemisiyle iki ağır kruvazörünü sulara gömdüler. Fakat Japon kuvvetleri ana İngiliz filosunun yerini tespit ve unsurlarını imhada başarısız oldular. Beri yandan da bir Japon kruvazör gücü, Bengal Körfezi'ndeki akın harekâtıyla İngiliz seyrüseferini harap etmişti. Yine de bütün harekât stratejik bir çıkmazdan ibaretti zira Hint Okyanusu'na sürdürülemez ve ancak geçici mahiyette bir güç yansıtımı olması yanında Japon uçak gemisi gücünü daha da yormaktan başka bir işe yaramamıştı. Japon uçak gemileri Hint Okyanusu'nu kasıp kavururken Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile Müşterek Filo arasında ölümcül bir ortayolun tohumları ekiliyordu.

Yamamoto Deniz Kuvvetleri Karargâhı'na Karşı: İkinci Raunt

Yamamoto ile Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nın stratejik vizyonları İkinci Operatif Aşama'nın tasarı evresinde birbirinden ayrılmaya başladı. Bu aşamada Doğu Yeni Gine, Yeni Britanya, Aleut Adaları, Midway, Fiji, Samoa ve "Avustralya bölgesindeki stratejik noktaların" da alınmasıyla Japonya'nın stratejik derinliğini genişletmek üzere bir plan kurulmuştu ki bu uğurda başarının anahtarı hedeflerin ele geçirileceği doğru sırayı belirleyebilmekti. Deniz Kuvvetleri Karargâhı Avustralya'nın bazı kısımlarının ele geçirilmesi için güneye ilerlemek istediyse de bu teklifi hızla veto eden ordu, böyle bir harekât için

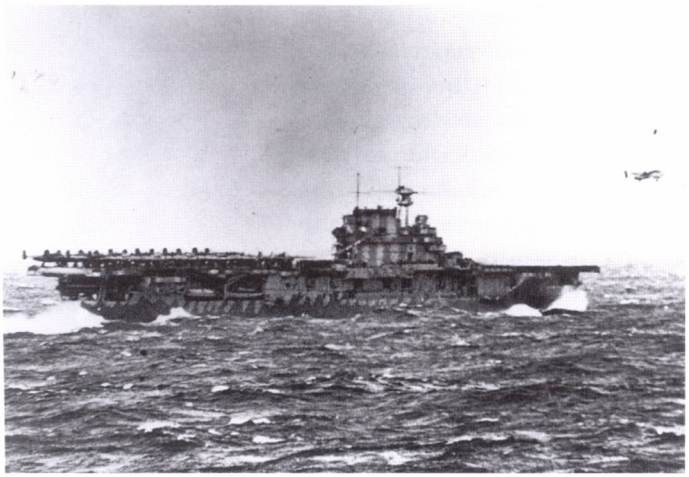
Bir Japon dergisinden savaş esnasında alınan bu düşük çözünürlüklü fotoğrafta, Japon pike bombardımancılarının taarruzu altındaki İngiliz uçak gemisi *Hermes* görülüyor. Gemi 9 Nisan 1942'de, Japonların Seylan'daki Trincomalee üssüne taarruz etmeleri ardından güneye doğru kaçmaya çalıştığı esnada batırılmıştı. (Michael A. Oren'in izniyle)

gereken güçleri göndermeyeceğini ifade etti. Bu başarısızlığa rağmen Deniz Kuvvetleri Karargâhı, Yeni Kaledonya, Fiji ve Samoa'yı ele geçirerek Avustralya ile ABD arasındaki deniz irtibatını kesmenin gerekliliğini savunmaya devam etti. Söz konusu harekâtı icra için çok daha az kara kuvveti yeterli geleceği için Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile Japon İmparatorluk Ordusu Fiji ve Samoa'yı ele geçirmeyi hedefleyen harekâtı 13 Mart'ta onayladı.

İkinci Operatif Aşama'nın ilk bölümü, 8 Mart'ta Yeni Gine'nin doğusundaki Lae ve Salamaua'nın ele geçirilmesiyle iyi başlamıştı. Bunun üzerine süratle harekete geçen Amerikalıların uçak gemilerinden kalkan uçaklar 10 Mart'ta işgal kuvvetini vurdu. Söz konusu hücum, küçük işgal kuvvetine büyük kayıplar verdirmiş ve Japon güçleri Amerikan uçak gemilerinin gelecekteki olası müdahaleleriyle başa çıkabilecek ölçüde takviye edilene dek Güney Pasifik'te sonraki taarruzlar askıya alınmıştı. Amerikalıların bu güçlü cevabı, Müşterek Filo'dan birkaç uçak gemisi hava şemsiyesi sağlamak üzere bölgeye gönderilene dek Japonların yayılma planlarını ertelemelerine sebep oldu.

Güney Pasifik'teki olaylar ön plana çıkarken Yamamoto, deniz stratejisine dair vizyonunu değiştirmemekte direniyordu. Amiral'e göre Amerikan Pasifik Filosu'nu imha etmek çok büyük önemdeydi ve Müşterek Filo'nun bunu başarabilmesi için Amerikalıların kaybetmeyi göze alamayacağı bir hedefe yüklenilmeliydi. Ona göre böyle bir hedef Güney değil ama Orta Pasifik'te yer alıyordu. En bariz seçenek Hawaii olurdu ancak Japonlar bu adalara başarıyla saldırabilecek kabiliyetten yoksunlardı. Bunun yerine Yamamoto, Midway Adası'na taarruzu tercih etti zira bu hedefin, Pasifik Filosu'nu bir Japon hamlesine karşı koymaya mecbur kılacak kadar Hawaii'ye yakın ama Hawaii'deki kalabalık ve karada konuşlu hava kuvvetinin müdahalesini imkânsız kılacak kadar da uzak olduğunu düşünüyordu.

Yamamoto'nun vizyonu Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile rekabet içindeydi. Karargâh ile Müşterek Filo arasında 2-5 Nisan'da Tokyo'da düzenlenen toplantılarda olaylar kritik bir noktaya vardı. Midway harekâtının zorluklarına dikkat çeken Karargâh'ın esas endişesi, Pasifik Filosu'nun Pearl Harbor'daki ana üssüne yakınlığı da düşünüldüğünde, ele geçirildiği takdirde Midway'de konuşlanacak kuvvetlerin nasıl ikmal edileceğiydi. Buna rağmen hiçbir mantıklı görüş Yamamoto'yu Midway kararından döndüremedi. Amiral, imalı istifa tehdidiyle 5 Nisan'da yine istediğini elde etti ama onay karşılığında Karagâh'ın iki talebini kabul etmek zorunda kalmıştı. Bu taleplerin her ikisi de Midway harekâtının altını oyacaktı. Birincisi, Güney Pasifik'te yenilenen taarruzun bir parçası olan ve Mayıs ayı başı için planlanan Port Moresby (Yeni Gine'de) işgalini örtmek üzere Birinci Uçak Gemisi Filosu'nun bir kısmı tahsis edilecekti. İkincisi de, Aleut Adaları'ndaki belirli noktaları ele geçirmek üzere ayrı bir saldırı Midway harekâtının parçası kılınıp icra edilecekti. Her iki hamle de Yamamoto'nun Midway'e yönelik vurucu gücünü gereksiz yere seyreltti. Ne var ki, aralıksız zaferler silsilesiyle adeta bir "Zafer Hastalığı" geçirmekte olan donanma, cılız Amerikan direnişine karşı çoklu harekât yürütmekte hiçbir beis görülmüyordu.

B-25B bombardıman uçakları, Japonya'ya akın yapmak üzere uçak gemisi *Hornet*'ten havalanıyorlar, 18 Nisan 1942. Bu hadise Yamamoto'yu rezil ettiği gibi onun Pasifik Filosu'nu yok etme yönündeki kararlılığını da şiddetlendirmişti. Ancak bu durum Midway harekâtı planlarını onaylatma sürecinde belirleyici bir etken olmadı, zira gerekli oluru Amerikan akınından iki hafta önce almıştı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Mercan Denizi Savaşı

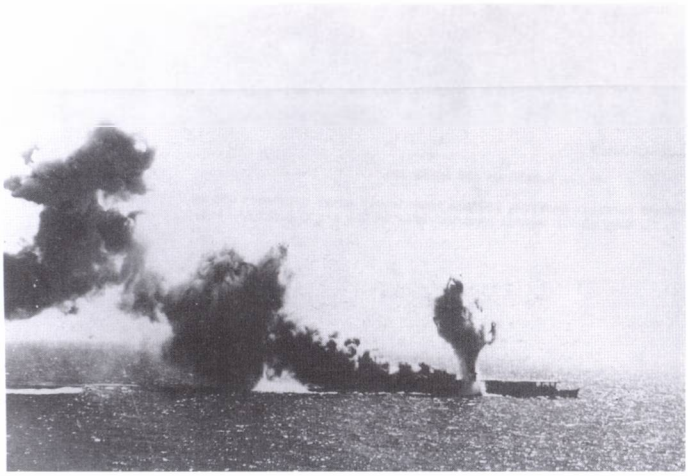
MO kod adlı Port Moresby taarruzu birkaç aşamadan oluşuyordu. İlk aşamaya göre 3 Mayıs'ta Tulagi işgal edilecekti. Birinci Filo'dan tefrik edilecek iki adet filo uçak gemisi, Müttefik kuvvetlerin karşı taarruzunu engellemek için Mercan Denizi'nin geniş bir alanını kolaçan edecekti. Japonlar, Müttefiklerin kendilerini harekâtın sonlarına değin güçlü şekilde gösteremeyeceklerini düşünüyorlardı. Port Moresby çıkarmalarının ise 10 Mayıs'ta icra edilmesi planlandı. Japon harekât planlamasının tipik bir özelliği olarak, MO harekâtının başarısı birbirine çok uzak konuşlanacak kuvvetlerin yakın eşgüdümüne bağlıydı. Planın herhangi bir kısmındaki olası bir gecikme bütün harekâtı rayından çıkarabilirdi. Planın ve esasen genel olarak Japon planlamasının bir başka özelliği de düşman hareketlerinin neredeyse tamamen göz ardı edilmesiydi. Yamamoto, Birinci Filo'nun yalnızca bir kısmını buraya hasrederek MO harekâtını tehlikeye atmakla kalmamış, ama aynı zamanda bu unsurları sürüden ayrı avlanıp yenilme tehlikesine de maruz bırakmıştı. Şayet tahsis edilen bu uçak gemileri batırılır yahut hasar görürlerse tayin edici Midway harekâtına dahil olamayacaklardı. Aslına bakılırsa, Mercan Denizi'ndeki 5. Uçak Gemisi Tümeni'ni oluşturan *Shokaku* ile *Zuikaku*, Japon uçak gemisi gücünü Amerikan akranı karşısında üstün kılan keskin mızrak ucunu teşkil ediyorlardı. Dolayısıyla Yamamoto, tayin edici Midway harekâtını tali önemdeki MO harekâtının sonucuna rehin kılmış bulunmaktaydı. Bu durum, Japon planlamasındaki katılığı da gözler önüne sermektedir: 5. Uçak Gemisi Tümeni'nden Mayıs'ta MO harekâtını başarıyla tamamlayıp ardından Midway harekâtında yer almak üzere son sürat Orta Pasifik'e geçmesi bekleniyordu. Bu, başarısızlık ihtimalinin hiç düşünülmediği bir senaryo idi. İşler planlandığı gibi yürümeyince de Yamamoto, zayıflayan Birinci Filo'nun hâlâ Midway'e saldırabilecek kadar güçlü olduğunu düpedüz ummaktan başka şey yapmadı.

Japon donanması için büyük bir taarruz olan MO harekâtı, o zamana dek Pasifik Savaşı'nda gerçekleşen en büyük deniz çarpışmasıyla sonuçlandı. Harekâta Koramiral Inoue Shigeyoshi'nin emrinde katılan Japon deniz gücü 60 gemiden mürekkepti. Bunların arasında iki büyük uçak gemisi (*Shokaku* ve *Zuikaku*), bir hafif uçak gemisi (*Shoho*), altı ağır kruvazör, üç hafif kruvazör ve 15 muhrip bulunmaktaydı. Hava unsurları, 140 adedi üç uçak gemisinde konuşlanmış olan 250 adet uçağı kapsamaktaydı.

Japon planının kırılganlığı çarçabuk tecessüm etti. Tulagi 3 Mayıs'ta ele geçirildi, ancak sonraki gün Amerikan uçak gemisi *Yorktown*'dan havalanan uçaklar Tulagi işgal kuvvetini karşılık görmeden vurdular. Amerikalılar güçlerini Japonların düşündüğünden de kısa bir sürede toplamışlardı. Rakip filolar sonraki iki gün boyunca birbirlerini aradılar ama bulamadılar. 7 Mayıs'ta her

Mercan Denizi Savaşı

Japonların savaştaki ilk stratejik yenilgileri, Mayıs 1942'deki Mercan Denizi savaşıyla geldi. Bu karede Amerikan torpido uçaklarının taarruzu altında görülen Japon hafif uçak gemisi *Shoho*; ardından sulara gömülmüştü. Sonunda Japonya'nın denizlerde taarruz kabiliyetinin kırılacağı ve Yamamoto ile Japon donanması açısından tam bir felaket teşkil eden 30 günlük süreç işte böyle başladı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

iki tarafın da uçak gemileri harekete geçti, ancak sadece hayal kırıklığı yaratan sonuçlar elde edebildiler. Japon uçak gemileri, Amerikan uçak gemisi diye rapor edilen bir hedefe tam güçle saldırmış fakat raporun yanlış olduğu anlaşılmış ve ancak bir ikmal gemisiyle bir muhrip vurulmuştu. Amerikan uçak gemileri de yarım yamalak bir keşif faaliyeti üzerine hareket etmiş ve esas Japon uçak gemisi kuvvetinin yerini tespit etmektense, hızla batırdıkları *Shoho*'yu vurmakla yetinmişlerdi. *Shoho* o zamana dek savaşta kaybedilen en büyük Japon gemisiydi.

Rakip uçak gemileri nihayet 8 Mayıs'ta birbirlerini bularak tam tekmil hücumlar düzenlediler. Japonlar açıkçası daha üstün çıkmışlardı. Japon 5. Tümeni'nden kalkan toplam 69 uçak, Amerikan uçak gemisi *Lexington*'ı batırıp *Yorktown*'a hasar verdi. Amerikalılar buna karşılık *Shokaku*'ya hasar verseler de *Zuikaku* herhangi bir zarar görmedi. Yine de *Zuikaku*'nun uçak zayiatı epey fazla olduğundan ötürü Japonlar Port Moresby'ye çıkarma yapmaktan vazgeçtiler. Sonuç itibariyle Amiral Inoue, 8 Mayıs akşamı MO harekâtını iptal etti. Yamamoto bunu öğrendiğinde muharebeyi yeniden başlatmak için hemen harekete geçti. Kuvvetlerine düşmanın takip ve imhası için emir verse de çok geçti; çarpışma bitmişti.

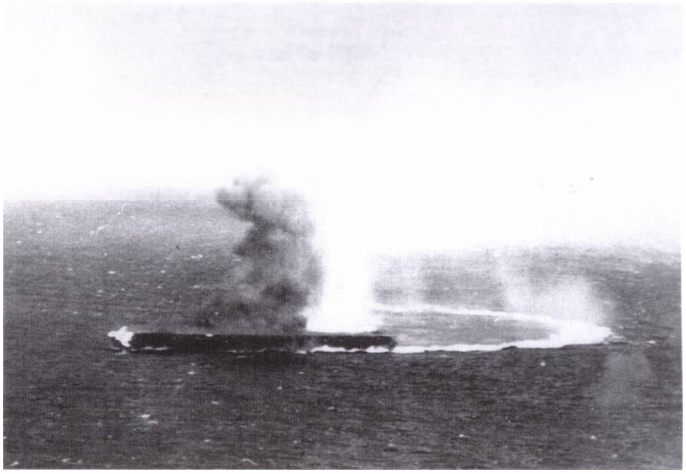
Mercan Denizi'ndeki çarpışma, Japonlar için bir kaçırılan fırsatlar dizisidir. Uçak gemileri, Amerikalı hasımlarını pusuya düşürme şansına sahip olsalar da akıllara zarar kötü istihbarat yüzünden fırsatı kaybettiler. Buna mukabil Pasifik Filosu, *Lexington*'ın kaybı ve *Yorktown*'a verilen hasarla ağır darbe yemişti. Yine de muharebe Japonlar için felaketle sonuçlandı. Port Moresby taarruzunun iptali Japonların savaştaki ilk stratejik başarısızlığını teşkil ettiği gibi Yamamoto'nun Pasifik Filosu'nu imha etme planına büyük sekte vurulmuştu. Hasarlı *Yorktown* muharebeden sağ çıkmakla kalmayıp bir aydan az bir süre sonra Midway'de yerini alırken MO'ya hasredilen üç Japon uçak gemisinin her biri kullanılamaz hâldeydi. Hafif *Shoho* batırılmış, *Shokaku* ise hasar görmüştü ve *Zuikaku*'nun ağır zayiata uğrayan uçak kuvvetinin yeniden inşa edilmesi için zaman gerekiyordu. Yamamoto, deniz stratejisinin en temel ilkelerinden olan "filonun bütünlüğü" yani bütün unsurları topluca bir arada kullanma kuralını çiğnemiş ve tâli önemdeki bir harekâta yetersiz kuvvetler göndererek esas harekâtın başarısını tehlikeye atmıştı. Birinci Filo'daki altı uçak gemisinin Pearl Harbor baskını ardından bir daha asla tek bir grup hâlinde hareket etmemeleri, tekdire şayan bir gerçek olarak ortada durmaktadır.

Yamamoto'nun Midway Planı

Japonların Midway muharebesi için hazırladıkları planı detaylıca incelemek gerekir, zira tasarı Yamamoto'nun kurmayları tarafından oluşturulmuş ve

Amiral tarafından bizzat onaylanmıştı. Yamamoto Pearl Harbor'ı hiçbir zaman hakiki bir sınama addetmedi, zira gafil düşmana karşı icra edilmiş bir baskın söz konusuydu. Midway ise onun en önemli zaferi ve savaşın en tayin edici muharebesi olacaktı.

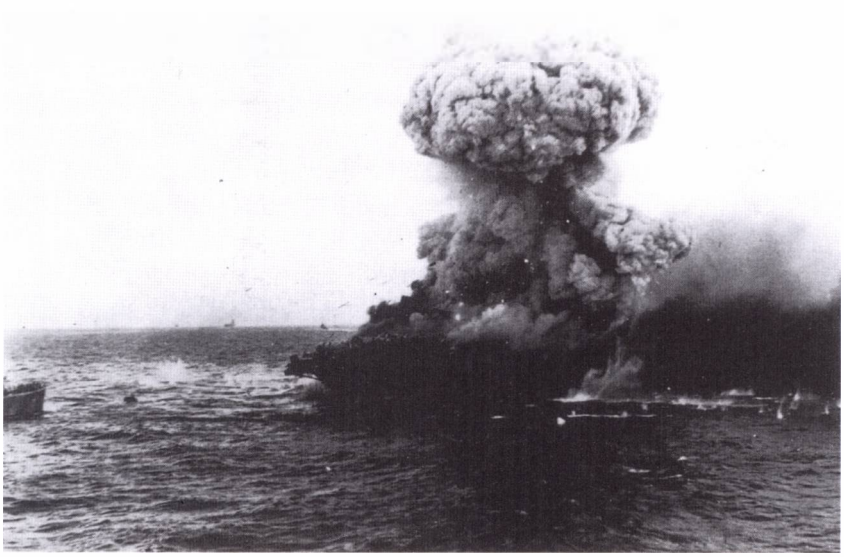
Japonların bahtsızlığına, MI harekâtı (Midway harekâtının kod adı) derin kusurlarla sakatlanmıştı. Artık âdet olduğu üzere çok geniş bir alana dağılmış unsurların kusursuz zamanlamasına bağlı olan plan, yine âdet olduğu üzere, Amerikalıların göstereceği tepkiye dair bir dizi varsayıma dayandırılmıştı. Bu varsayımlar da çoğunlukla, Amerikalıların muharebe planlarına dair neredeyse hiçbir bilgi olmadan kurulmuşlardı.

Uçak gemisi *Shokaku*, Mercan Denizi savaşında Amerikan deniz taarruz uçaklarının saldırısı altında. Üç bombayla tam isabet alan geminin tamiratı Midway harekâtına yetişemeyecekti. *Shokaku*'nun kardeş gemisi *Zuikaku* ise kendi hava grubunun ağır zayiata uğraması sebebiyle Midway harekâtında yer alamadı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

3 Haziran sabahı başlamasına karar verilen taarruzun Nagumo'nun emrindeki uçak gemilerinin hava saldırısıyla açılması planlanıyordu. Bu harekât için onun emrinde bulunan yalnızca dört parça gemi, Midway'e kuzeybatıdan yaklaşacak ve adada konuşlu hava kuvvetini zayıflatacaklardı. Stratejik ve taktik baskın verileceği farz edilmişti. Adaya yapılacak çıkarmaya hazırlık olarak ertesi gün yeni hava taarruzları icra edilecek ve nakliye filosu 6 Haziran'da toplam 5.000 askeri Midway'e indirecekti. Dört ağır kruvazör, iki muhrip ve bir mayın tarama grubundan müteşekkil Yakın Destek Grubu ile iki zırhlı, dört diğer ağır kruvazör, sekiz muhrip ve bir hafif uçak gemisinin teşkil ettiği İşgal Ana Grubu da dahil birkaç kuvvet çıkarmaya destek veriyordu.

Japon inşa birlikleri, hızla alınmasını takiben (bu da başka bir yanlış varsayımdı zira çıkarma kuvvetinin muharip unsurları savunmadaki Amerikan askerlerinden daha kalabalık değillerdi) adayı harekâta hazır hâle getirmekle

Mercan Denizi savaşında Japonlar, Amerikan Pasifik Filosu'nu uçak gemisi *Lexington*'a fotoğrafta görüldüğü üzere sonunda infilak ederek batmasına sebep olan bir hasar vermek ve diğer uçak gemisi *Yorktown*'u ağır yaralamak suretiyle ağır zayiata uğrattılar. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

görevlendirilmişti. Amerikan filosuyla beklenen çarpışmadan önce bu iş için tam bir günlük mühlet verilmişti.

Midway'in ele geçirilmesi Yamamoto'nun kurduğu planın en önemli aşamasında yalnızca başlangıçtı. Bütün muharebe, Midway'e yönelik taarruzun Pasifik Filosu'nu savaşa zorlayacağı varsayımına dayanıyordu. Ada, Müşterek Filo'ya mukabil karşı taarruza kalkmak üzere vazifeşinaslıkla Pearl Harbor'dan yola çıkacak olan Amerikan filosu için bir yemdi. Bir diğer şaşırtıcı Japon varsayımı, MI harekâtının Amerikalıları gafil avlayacağı ve Pasifik Filosu'nun muharebe üzere Pearl Harbor'dan huruç için üç güne ihtiyacı olacağıydı. Bu süre Yamamoto'nun tuzağını kurması için bolca zaman sağlayacaktı. Yamamoto, Müşterek Filo ezici bir güç gösterisi yaparsa Amerikalıların bu oyundaki rollerini oynama konusunu iki kez düşünüp muharebeden caymalarından endişeleniyordu. Amiral'in güçlerini dağıtmasının ardında belki de bu endişe yatıyordu zira Amerikalıların gerçek Japon kuvvetini tespit edememeleri için aldatma unsuru bir dereceye kadar elzemdi.

İşgal Kuvveti, Midway'in ele geçirilmesi ardından Amerikalıları savaşmaya şevklendirici bir yem olarak ada yakınlarında dolaşırken Nagumo'nun uçak gemileri yaklaşık 500 mil kuzeydoğudaki bir mevkide seyredeceklerdi. Diğer Japon ağır kuvvetleriyse kuzeyde, Amerikan keşif faaliyetinin menzili dışında bekleyeceklerdi. Yamamoto'nun bayrak gemisi *Yamato*'yu da içeren Ana Kuvvet, Nagumo'nun yaklaşık 300 mil batısında yer alırken bir diğer zırhlı kuvveti Ana Kuvvet'in yaklaşık 500 mil kuzeyinde konuşlanıyordu. Bu sırada Aleut harekâtına tahsis edilen iki uçak gemisi güneye hareket edecek ve Muhafaza Gücü'nün yaklaşık 300 mil doğusunda yerlerini alacaklardı.

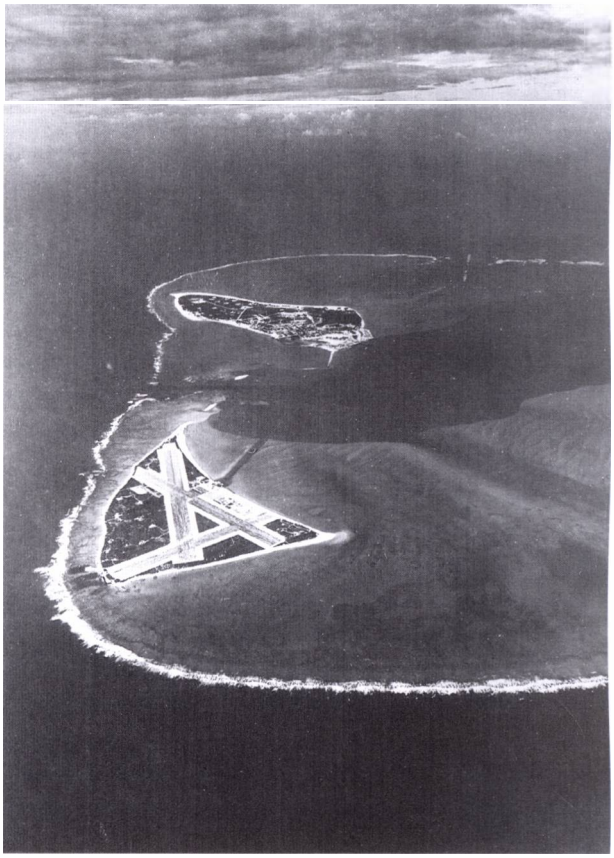
Bütün Japon kuvvetleri mevzilendikten sonra, Pasifik Filosu'nun Midway yakınlarındaki işgal kuvvetine taarruz etmek üzere ortaya çıkacağı varsayılıyordu. Bir diğer varsayım ise Amerikalıların cevaplarına sadece kalan uçak gemilerini değil ama aynı zamanda Pasifik Filosu'nun geriye kalan zırhlılarını da dahil edecekleriydi. Bu durum Müşterek Filo'ya düşmanı yok etmek üzere defalarca çalıştığı taktikleri kullanma fırsatını verecek ve Japonların zırhlı gemi yığınağı son darbeyi indirecekti.

Yamamoto'nun tayin edici muharebesinin bir diğer önemli noktası, Midway'e saldırılırken aynı esnada Aleutlar'daki iki adanın da alınması planı, yani AL Harekâtı idi. Süregelen efsaneye karşın AL harekâtı Amerikan kuvvetlerini Midway'den uzaklaştırmak için bir oyalama değildi; bilakis Yamamoto Amerikalıların Midway'e çekilmesini ve oradan uzaklaşmamalarını istiyordu. 3 Haziran tarihinde, yani Midway harekâtının açılacağı aynı günde, Dutch Harbor'daki Amerikan deniz üssüne karşı bir uçak gemisi taarruzuyla AL Harekâtı'nın başlaması planlanmıştı. Kiska ile Adak adalarına yapılacak çıkarmaların tarihi 6 Haziran olarak belirlenmişti. 12 Haziran'da Attu'ya yapılması planlanan bir diğer çıkarma ise isteğe bağlı bırakılmıştı.

Aleut harekâtı için doğrudan görevlendirilen kuvvetler Yamamoto'nun elindeki kaynaklarda ciddi bir kayıp yaratmaktaydı. Bunların içinde en önemli olarak iki uçak gemisi, altı kruvazör ve 12 muhrip sayılmaktaydı. Diğer dört zırhlı, iki hafif kruvazör ve 12 muhrip uzaktan örtme sağlıyordu. Bütün bu çaba tâli bir hedef için abartılıydı ve esas tayin edici muharebeden herhangi bir kuvvetin tefriki mantıksız ve gereksizdi. Midway harekâtı

yolunda giderse Yamamoto Aleut Adaları'nı canı çektiği zaman rahatça ele geçirilebilirdi. Ancak harekât başarısız olursa Aleutlar'daki bütün kazanımlar her hâlükârda elden gidecekti ki netice 1943'te tam da bu oldu. AL Harekâtını yürütmek için kuzeye gönderilen kuvvet, vasfı ne olursa olsun, MI harekâtını destekleyemeyecek kadar uzaklaşmış olacak ve dolayısıyla da Yamamoto'nun Pasifik Filosu'na karşı tayin edici muharebesinde fiilen işe yaramaz hâle düşecekti. Ne var ki Yamamoto'nun fikrine göre Amerikan donanmasından geriye kalan zayıf kuvvetlere karşı Midway'e bütün gücü yığmaya gerek yoktu.

Yamamoto'nun Midway planı neresinden bakılsa bakılsın yetersiz kalmaktadır. Bütün tasarı bir dizi kusurlu varsayım üzerine kurulmuştu, çok karmaşıktı ve belki de en önemlisi 12 farklı gücü Pasifik'in geniş bir alanına yayarak bunların birbirlerini destekleyebilmesini engellemişti. Yamamoto güçlerini önce Mercan Denizi'ne, ardından AL harekâtına ve son olarak Midway'in işgaline dağıtarak Pasifik Filosu'na karşı elindeki sayı üstünlüğünü heba etti. Amiral, böylesine büyük bir harekâtın aldatıcı olamayacağı (bütün Japon planları hep böyle tasarlanagelmişti) ve kuvvetlerin karşılıklı olarak birbirlerini destekleyemeyecekleri gerçeğiyle yüz yüze kaldı. Yamamoto aldatmadan ziyade karşılıklı desteğe önem vermeliydi, ancak onun gafil avlama takıntısı yüzünden, nihai sonucun belirlendiği temas noktasında Japonlar sayıca dezavantajlı hâle düştüler. 26 gemiden müteşekkil bir Amerikan deniz gücü Birinci Filo'nun 20 gemisiyle; 233 adet uçaktan müteşekkil Amerikan hava kuvvetiyse (Midway'deki uçaklar da dahil olursa 348 parça) Nagumo'nun emrindeki 248 uçakla karşılaştı.

Arka planda Sand Adası, Doğu Adası'nda ise havaalanı görülür hâlde Midway Atolü'nün fotoğrafı. Yamamoto, Pasifik Filosu'nun imhasını tamamlayacak tayin edici çarpışmanın alanı olarak Midway'i dikkatle seçmişti. Doğru çıkan tek planlama varsayımı da Amerikalıların Midway için mücadele edecek olmasıydı. Ancak işler Yamamoto'nun hiç öngörmediği şekilde neticelendi. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Yamamoto'nun planı belirtildiği üzere bir dizi kusurlu varsayımdan yola çıkmışsa da en büyük varsayımı aslında doğruydu: Amerikalılar Midway için savaşacaktı. Ancak onların muharebeyi nasıl yürüteceklerine dair çıkarımları tamamen yanlış olduğu gibi bütün harekâtın stratejik ve taktik baskınla kazanılabileceğine dair inancında feci hâlde yanılmıştı. Yamamoto'nun planı Birinci Filo kurmayının eş derecede kusurlu taktik planıyla birleşince, Japon donanması destansı bir yenilgiye dümen kırdı.

Midway Savaşı

Amerikalılar Orta Pasifik'te büyük çaplı bir Japon harekâtı planlandığını biliyorlardı ve Yamamoto bundan habersizdi. 2 Haziran itibariyle üç parça Amerikan uçak gemisi, Birinci Filo'yu pusuya düşürmek üzere Midway'in 325

mil kuzeydoğusuna mevzilenmişti. Yamamoto'nun muharebe öncesideki yetersiz keşif faaliyeti yüzünden Japonlar bu hamleyi fark edememişlerdi

Muharebe Midway'den kalkan Amerikan uçaklarının adanın 700 deniz mili batısındaki Japon nakliye filosunu tespit etmesiyle başladı. Birinci Filo'nun yola planlanan tarihten bir gün sonra çıkması sebebiyle Midway'e karşı hava taarruzu 4 Haziran'a ertelenmişti. Nagumo, 4 Haziran günü sabah saat dört buçukta 108 uçaktan müteşekkil bir kuvvetle taarruzu başlattı. Japon taarruzcular Midway savunmasındaki av uçaklarını atlatmayı başardılarsa da adadaki tesislere tayin edici bir darbe indiremediler. En önemlisi de, Midway'deki vurucu Amerikan hava gücü sabah saat beş buçukta keşfedilen Japon uçak gemilerine hücum için çoktan yola çıkmıştı. Bu bilgi Amerikan uçak gemilerine iletildi ve bunlar da kısa süre içinde, Midway'in saldırı grubuna katılıp Birinci Filo'ya çullanmak üzere 116 parça uçak kaldırdılar.

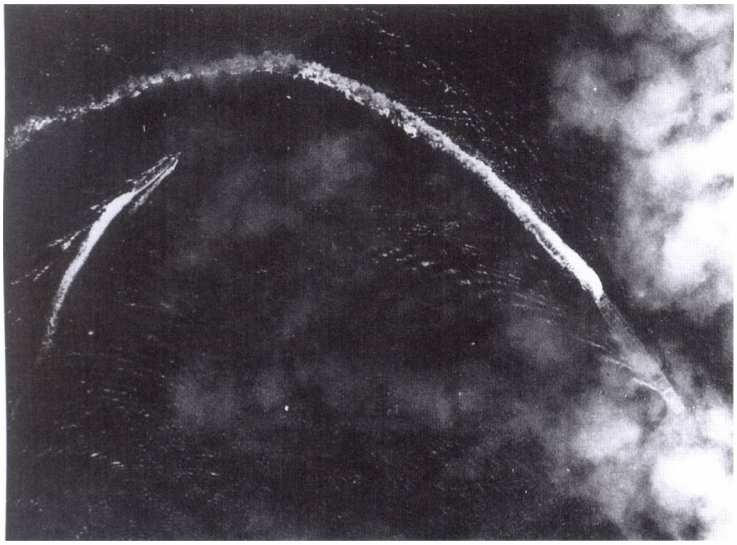
Midway'den kalkan uçaklar yiğitçe saldırdılar ama Nagumo'nun kuvvetine tek bir isabet dahi kaydedemediler. Bu eşgüdümsüz hücumların ortasında, Nagumo'nun keşif uçaklarından biri Amerikan görev güçlerinden birini keşfettiyse de Amerikan uçak gemisinin varlığı ancak 08.30 sularında doğrulanabilmişti. Bu durum Nagumo'yu büyük bir ikileme soktu. Su üstü hedeflerine taarruz için yedek bir uçak kuvvetini hep hazır tutması yolunda Yamamoto'nun verdiği emre rağmen bu yedek kuvveti Midway'e tekrar taarruza uygun silahlarla yeniden teçhize başlamıştı bile. Şimdiyse, önce Midway'in uçaklarının ve ardından da Amerikan uçak gemilerinden havalanan ilk dalganın taarruzuna mukabil, ya gemilere taarruz için ancak kısmen donatılmış olan uçaklarıyla derhâl bir hücum başlatacaktı ya da Midway'i vuran ilk dalganın geri dönmesini bekleyecek ve hakkıyla donatılmış bir kuvvetle geniş çaplı bir hücum hazırlayacaktı. İkinci seçeneği yeğledi.

İşler beklendiği gibi gitmedi. Amerikan uçak gemilerinden havalanan pike bombardıman uçakları 10:22'den itibaren Japon uçak gemilerinden üçünü gafil avlayıp başarılı bir taarruz icra ettiler. Tam tekmil silahlı ve depoları yakıt dolu uçaklarla güverteleri işgal edilmiş olan her üç gemi de alevler içindeki enkazlara dönmüştü. Geriye kalan tek sağlam Japon uçak gemisi, *Hiryu,* derhâl bir karşı taarruz başlattı ve kaldırdığı her iki dalga da

Yamamoto Midway'de

Midway Atolü'ne yapılacak taarruz merkezinde planlanan belirleyici muharebe, Yamamoto'nun en büyük zaferi olacaktı. Amiral bu taarruzun, Amerikan Pasifik Filosu'ndan geriye ne kaldıysa muharebeye zorlayacağını umut ediyordu. Tuzağa düşürülen Amerikalılar bu vesileyle ezilecek ve böylelikle müzakere edilmiş bir barışa zemin hazırlanacaktı. Ancak Yamamoto'nun ayrıntılı planı başından itibaren hiç de beklendiği gibi gitmedi. Baskın unsuru elde edilemediği gibi, önce Midway'deki karada konuşlu, ardından ise uçak gemilerinden kalkan Amerikan uçakları, 4 Haziran 1942 sabahında Japon uçak gemisi gücüne taarruz etti. Saat on bire on kala dört Japon uçak gemisinden üçünün alevler içinde kaldığı haberi bayrak gemisi *Yamato*'daki Yamamoto'ya ulaştı. Bu, çarpışmanın kaybedildiği anlamına gelen çok ağır bir darbeydi. Yamamoto'yu bu resimde oramiral üniforması (1) ve yanında kurmaylarıyla - bir yüzbaşı (2), bir deniz yarbay (3) ve bir havacı binbaşı (4)- görüyoruz.

4
2
3
1

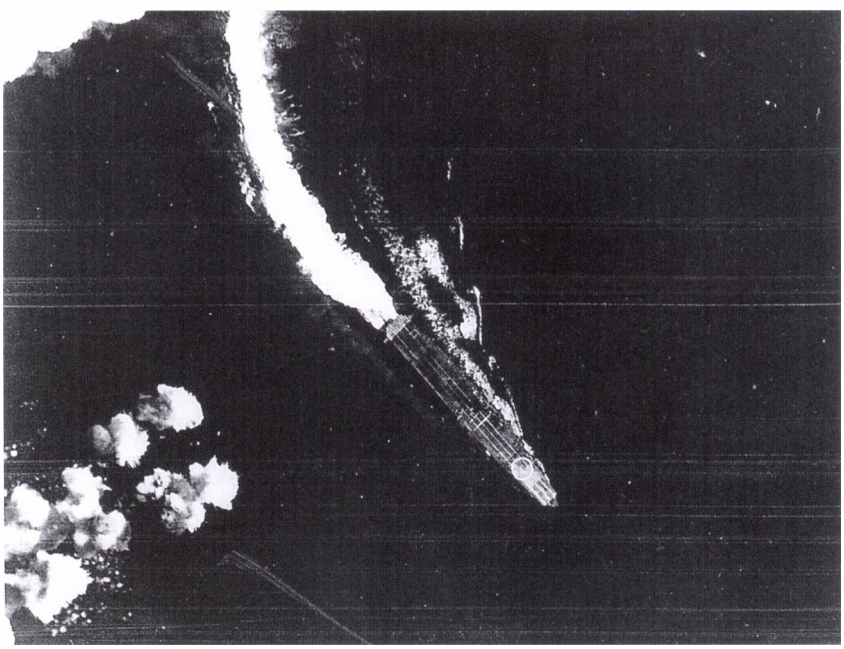

Japonların Midway'de stratejik ve taktik baskın elde edecekleri yönündeki varsayımları, 4 Haziran günü daha çarpışmalar başlar başlamaz buhar olup uçtu. Bu fotoğrafta *Akagi*, Midway'den havalanan B-17 ağır bombardıman uçaklarının taarruzu altında. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Yorktown'u vurarak Amerikan gemisini saf dışı etti. Geriye kalan iki Amerikan uçak gemisiyse gün akşama dönerken *Hiryu*'yu tespit ve imha edecekti. Birinci Filo'nun vurucu gücü yok edilmiş ve muharebe kaybedilmişti.

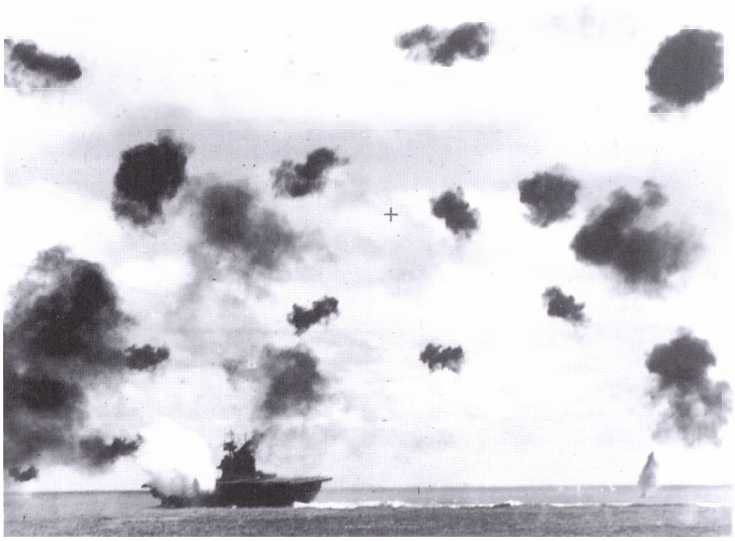
Yamamoto muharebe esnasında akut karın ağrısından muzdaripti ki daha sonra muayenede sebebin bağırsak kurtları olduğu anlaşılacaktı. Bir Amerikan uçak gemisi göründüğü vakit Müşterek Filo kurmayı, düşman uçak gemilerinin imhasının beklenenden biraz daha erken gerçekleşeceği iyimserliğine kapıldı. Kısa süre sonra, saat 10:50 sularında ise üç Japon gemisinin alev aldığı haberi amiral gemisine ulaştı. Nagumo bu felaketi yaşadığında Yamamoto yaklaşık 500 mil batıdaki *Yamato*'daydı. Haberi aldığında yalnızca homurdandığı rapor edilmiştir.

Hiryu'nun karşı taarruzundan beklentiler büyüktü. Nagumo'nun bu son uçak gemisi, Yamamoto'nun arkadaşı ve birçok kişi tarafından Müşterek Filo'nun müstakbel lideri olmaya uygun addedilen atılgan Tuğamiral Yamaguchi Tamon'un komutasındaydı. Yamamoto öğlen saat on ikiyi yirmi geçe muharebenin kontrolünü yeniden ele geçirmek üzere bir dizi emir gönderdi. Ana Kuvvet ile işgal örtme gücünden Birinci Filo'yu desteklemek

Uçak gemisi *Hiryu*, B-17'lerin bombalarından kaçınmak üzere tam yolla seyrediyor. Midway'de konuşlanan uçakların taarruzu etkisizdi ancak 4 Haziran günü sona ermeye kalmadan, Amerikan uçak gemilerinden havalanan pike bombardımancılar Nagumo'nun elindeki dört parça uçak gemisinin hepsini enkaza döndüreceklerdi. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

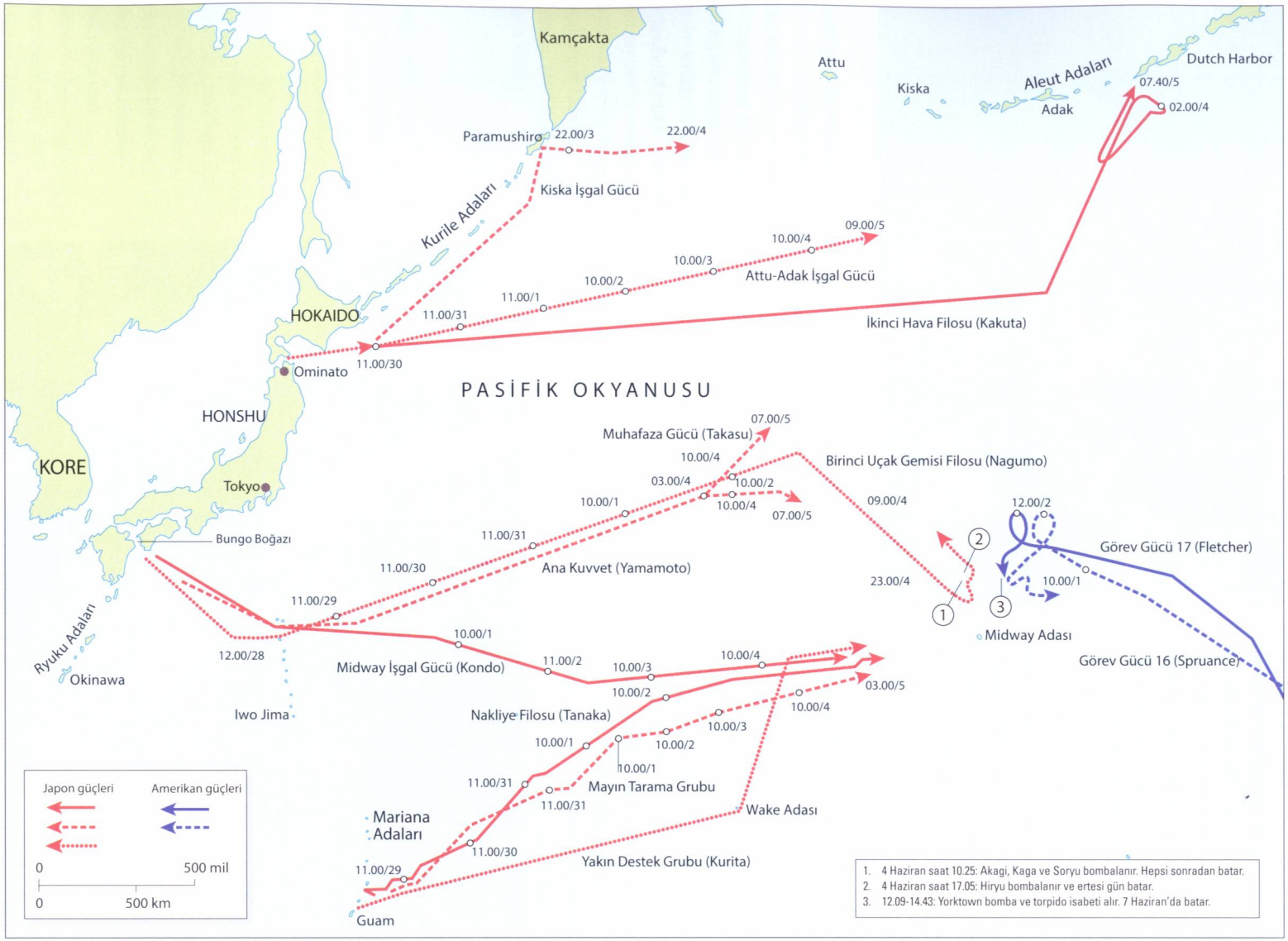
üzere hareket etmeleri isteniyor ve nakliye gücü gelişmeleri beklemek üzere kuzeybatıya gönderiliyordu. Aleutlar kuvvetindeki uçak gemilerine ise güneye hareket etme emri verildi. Yamamoto öğlen saat biri on geçe örtme gücünün kruvazörlerine Midway'deki havaalanını topa tutup imha etmeleri için ek talimatlar bildirdi; fakat onun yenilgiden zafer çıkarma umutları, *Hiryu* akşamüstü saat beş sularında bir Amerikan hava taarruzuyla ateşe verildiğinde paramparça olacaktı.

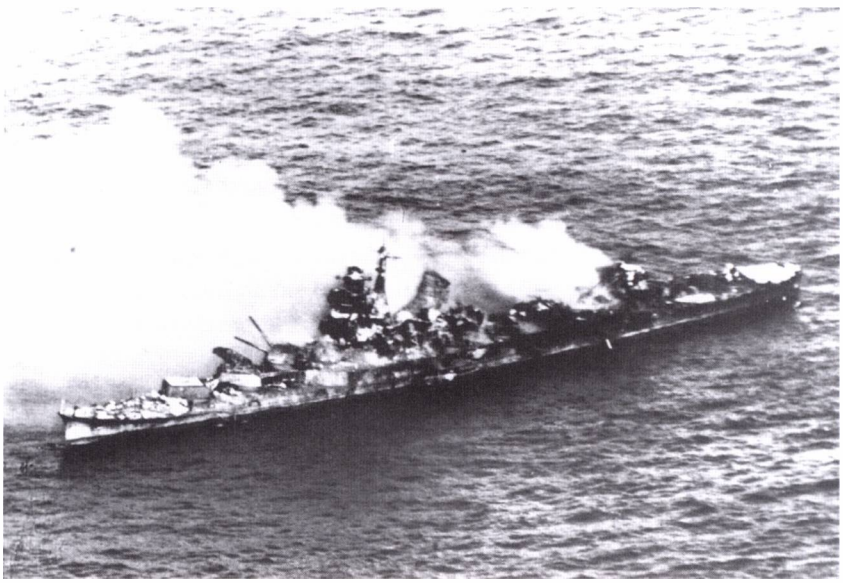

Amerikalıların Midway'deki kayıpları Japonlara nazaran asgari seviyedeydi. Bu fotoğrafta *Yorktown*, Japon uçaklarının torpido taarruzuyla vurulurken görülüyor. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Hiryu'nun imha haberi geldikten ve keşif raporları birkaç Amerikan uçak gemisinin hâlâ çalışır durumda olduğunu bildirdikten sonra dahi Yamamoto, akşam saat yediyi çeyrek geçe verdiği gece emirleriyle durumun ciddiyetini kavrayamadığını gösterdi. Japon su üstü güçlerinin Amerikan uçak gemisi gücüyle gece muharebesine girişmesi ve bir yandan da Midway'in topa tutulup etkisiz hâle getirilmesi planlarını yapıyordu. Amiral nihayet 00.15 sularında kaçınılmaza boyun eğdi ve Amerikan uçak gemilerini aramak üzere doğuya hareket eden unsurları geri çağırıp Ana Kuvvet'e katılmalarını emretti. Gece yarısını yirmi geçe kruvazör bombardımanı iptal edildi ve nihayet sabah saat üçe beş kala Yamamoto Midway harekâtını durdurdu. Midway'in saf dışı bırakılması için zırhlıların kullanılması yönünde kurmaylarının getirdikleri önerileri, "bir adaya topla ateş etmenin bütün deniz taktikleri arasında en aptalca hareketlerden addedildiğini bilmelisiniz" yorumuyla reddetti.

Muharebe esnasında Yamamoto, eskiden komuta ettiği *Akagi*'nin kendi kendini batırmasını bizzat emretmek zorunda kalmış ve bu gemi 5 Haziran sabahı sulara gömülmüştü. Amiral, kaybedilen muharebenin sorumluluğunu üstlendi ve kurmaylarına imparatordan şahsen af dileyeceğini belirtti. Ayrıca, Nagumo'nun kuvvetinin hiçbir şekilde eleştirilmemesi emrini verdi. Ertesi gün kamarasında çekilen Yamamoto'ya bağırsak kurdu teşhisi konulacak ve Amiral, Nagumo ile Birinci Filo'dan diğer kurmayların *Yamato*'ya getirildiği 10 Haziran tarihine kadar ortalıkta görünmeyecekti. Midway'in sonucu Yamamoto'yu derinden sarsmıştı. Savaş Japon donanması için bir felaket olmanın da ötesinde Japonya'nın müzakere edilmiş bir barış dayatma şansını da tamamen ortadan kaldırmıştı. Pasifik Savaşı'nda inisiyatif artık boşlukta, kapanın elinde kalmak üzere salınmaktaydı, lakin Yamamoto onu tekrar ele geçirmek için hiçbir şey yapmadı. Güney Pasifik'teki Japon taarruzlarına dur emri verildi. ABD Donanması 7 Ağustos'ta Solomon Adaları'nda yer alan Guadalcanal ve Tulagi adalarına çıktığındaysa Yamamoto kariyerinde ilk kez bir savunma seferi yürütmek durumunda kalacaktı.

Kamçakta
Attu
Kiska
Aleut Adaları
Adak
Dutch Harbor
07.40/5
02.00/4
Paramushiro
22.00/3
22.00/4
Kiska İşgal Gücü
Kurile Adaları
09.00/5
10.00/4
10.00/3
Attu-Adak İşgal Gücü
10.00/2
11.00/1
11.00/31
HOKAIDO
İkinci Hava Filosu (Kakuta)
11.00/30
Ominato
PASİFİK OKYANUSU
HONSHU
07.00/5
Muhafaza Gücü (Takasu)
KORE
10.00/4
Birinci Uçak Gemisi Filosu (Nagumo)
03.00/4
10.00/2
Tokyo
10.00/1
10.00/4
07.00/5
09.00/4
12.00/2
11.00/31
Bungo Boğazı
Görev Gücü 17 (Fletcher)
11.00/30
Ana Kuvvet (Yamamoto)
23.00/4
10.00/1
11.00/29
Midway Adası
Ryuku Adaları
10.00/1
12.00/28
Midway İşgal Gücü (Kondo)
11.00/2
10.00/3
10.00/4
Görev Gücü 16 (Spruance)
Okinawa
10.00/2
03.00/5
Iwo Jima
Nakliye Filosu (Tanaka)
10.00/4
10.00/3
10.00/1
10.00/2
10.00/1
11.00/31
Mayın Tarama Grubu
11.00/31
Wake Adası
Mariana Adaları
11.00/30
11.00/29
Yakın Destek Grubu (Kurita)
Guam
Japon güçleri
Amerikan güçleri
0
500 mil
0
500 km
1. 4 Haziran saat 10.25: Akagi, Kaga ve Soryu bombalanır. Hepsi sonradan batar.
2. 4 Haziran saat 17.05: Hiryu bombalanır ve ertesi gün batar.
3. 12.09-14.43: Yorktown bomba ve torpido isabeti alır. 7 Haziran'da batar.

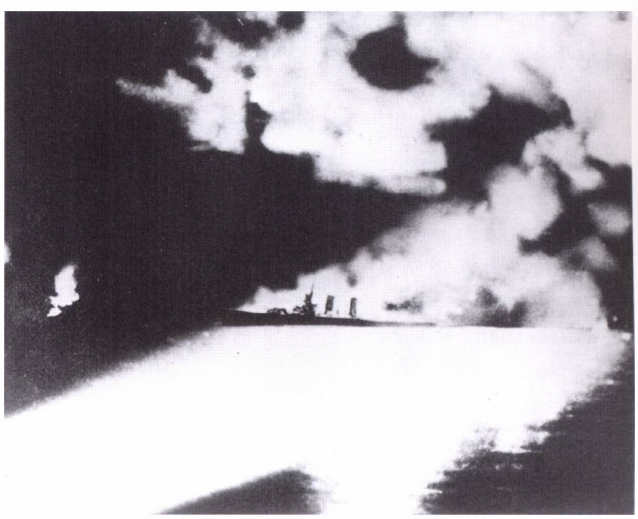

Midway'de Japonlar, dört adet uçak gemilerinin yanı sıra 6 Haziran'da, fotoğrafta görüldüğü üzere Amerikan pike bombardımancılarının taarruzuyla enkaza dönen *Mikuma* ağır kruvazörünü de kaybettiler. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Guadalcanal Seferi

Amerikan Deniz Piyadeleri Tulagi'yi savunan Japon kuvvetlerini bozguna uğratmış ve 8 Ağustos gününün kapanış saatleri itibariyle Guadalcanal'daki tamamlanmamış havaalanını ele geçirmişlerdi. Rabaul'de yeni kurulmuş olan Sekizinci Filo'nun ve dahi o bölgede konuşlu bütün Japon deniz güçlerinin komutanı olan Koramiral Mikawa Gun'ichi bunun üzerine süratle harekete geçerek beşi ağır ikisi hafif toplam yedi kruvazör ve bir muhripten müteşekkil olan bütün kuvvetini topladı ve 8-9 Ağustos gecesi Müttefik işgal gücüne saldırdı. Mikawa'nın bu cüretkâr tepkisi dört Müttefik ağır kruvazörünün (üçü Amerikan biri Avustralya bandıralı) batırıldığı harikulade bir zaferle neticelendi. Japon tarafında ise hiçbir gemi kaybı yoktu. Amerikalıların savaş boyunca denizdeki aldıkları en ağır yenilgilerden biri olan bu çarpışmanın sonuçları, Mikawa'nın savunmasız hâldeki Amerikan nakliye gemilerine saldırmakta başarısız kalmasıyla ancak biraz hafiflemişti. Koramiral şayet bunu yapsaydı, Pasifik'teki ilk Amerikan karşı taarruzu daha başlamadan bitebilirdi. Yamamoto Mikawa'nın dikkatsizliğinden ötürü hayal kırıklığına uğradığını dile getirdi, lakin onu görevinden azletmedi. Koramiral ise harekâtın kalan kısmı boyunca görevini lâyıkıyla yerine getirecekti.

İmparatorluk Genel Karargâhı ilk başta Amerikan çıkarmalarının "cebri keşif faaliyetinden" ibaret olduğunu düşünmüştü, ancak sonunda mantık galebe çaldı ve donanma Guadalcanal'da

Amerikan ağır kruvazörü *Quincy*, 9 Ağustos 1942 tarihli Savo Adası muharebesinde Japon kruvazörlerinin saldırısı altında. Japonlar, Guadalcanal seferi boyunca katıldıkları çok sayıdaki su üstü çarpışmalarında düşmana kendi uğradıklarından daha fazla zayiat verdirdiler fakat Yamamoto'nun kısmi muharebe stratejisi onları en nihayetinde yenilgiye mahkum edecekti. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Koramiral Mikawa Gun'ichi Guadalcanal harekâtı sırasında Sekizinci Filo'nun başındaydı. Kendisi saldırgan tabiatlı bir komutandı ama Savo Adası muharebesinin hemen ardından savunmasız halde cascavalak kalmış Amerikan nakliye gemilerini imha fırsatını da kaçırmıştı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

bir Deniz Piyade tümeninin yer aldığı değerlendirmesini yaptı. Ancak düşmanın gücüne dair bu değerlendirme kısa süre sonra gözden geçirilip tahminler daha aşağıya çekildi ve böylece Japonların güçlerini muharebeye ancak kopuk kopuk ve kısmi soktukları ölümcül bir süreç başladı.

Japon ordusu bir tugayı, iki alayı ve Özel Donanma Çıkarma Kuvvetleri'ni de içeren büyük bir kara kuvvetiyle büyük çaplı bir taarruz öngören ilk planını bıraktı ve tek bir alayın öncü unsurlarıyla Amerikalıların derhâl denize dökülebileceklerine kendini inandırdı. Neticede, takviyeli bir Japon taburu, iyice mevzilenen Deniz Piyadeleri'ne 21 Ağustos'ta taarruz etti ve imha oldu.

Yamamoto ve Müşterek Filo Amerikalıların meydan okumasına yanıt vermede yavaş davranıyordu. Ağustos ortasına gelindiğinde Amiral, Amerikan tecavüzünün icabına bakmak üzere toplam dört zırhlı, üç uçak gemisi, 16 kruvazör ve 30 muhrip içeren bir kuvveti bir araya getirmiş bulunuyordu. Bu kuvveti, Guadalcanal'a hareket eden küçük bir nakliye konvoyunu koruması ve bölgede rast gelinecek bütün Amerikan deniz unsurlarını ortadan kaldırması için 24-25 Ağustos'ta cepheye sürdü. Neticede vuku bulan ve Doğu Solomonlar Muharebesi adıyla bilinen çatışma, savaşın üçüncü uçak gemileri karşılaşmasıydı. Müşterek Filo hiçbir hedefini gerçekleştiremedi – Amerikan uçak gemisi kuvveti imha edilmemiş ve takviye konvoyu adaya ulaşamamıştı. Üstelik Japonlar düşürülen 75 adet uçaklarının yanı sıra bir hafif uçak gemisi, bir nakliye gemisi ve bir muhribin batırılması neticesi ağır zayiat verdiler. Buna karşılık Amerikan uçak gemisi *Enterprise* hasar almış, ancak Japonların kendisini tamamen imha etme girişimlerinden kurtulmayı başarmıştı. Genel olarak ele alındığında Japonların sayı üstünlüklerine rağmen performansları tam bir hayal kırıklığıydı ve uçak gemileri belirgin bir saldırgan ruh eksikliği gösterdikleri gibi konvoyu koruma çabalarında eşgüdüm sağlanamadığı görülmüştü. Akabinde Amerikalıların Guadalcanal'daki havaalanını nihayet faaliyete geçirmeleriyle hantal nakliye konvoyları adaya ulaşamaz hâle geldiler. Havaalanı bir şekilde etkisiz hâle getirilene dek Japon takviye birlikleri ancak muhriplerin geceleyin gerçekleştirecekleri kifayetsiz git-gel seferleriyle adaya ulaştırılabilirdi.

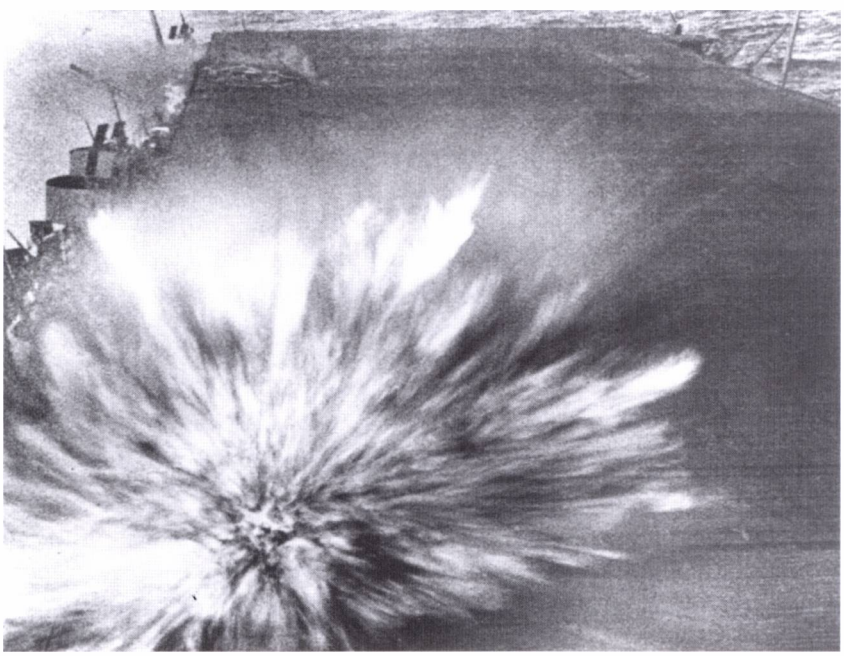
Japonlar adadaki Deniz Piyadeleri'nin sayısını hafife almaya devam ettiler. Deniz Piyadeleri'nin savunma kuşağına bir başka hücum için muhriplerle toplam 6.200 asker ulaştırıldığında, Japonlar adada yalnızca 2.000 Amerikalı bulunduğunu düşünüyorlardı ancak gerçek gerçek sayı bunun neredeyse on katıydı. 12-14 Eylül arasında art arda iki gece boyunca icra edilen Japon taarruzları başarısızlıkla sonuçlandı. Yamamoto ve Müşterek Filo kurmayı, orduyu kendisine fazla güvenmesinden ötürü eleştirdi. Bu sırada Guadalcanal etrafındaki suların hakimiyeti için verilen mücadele Japonlar için daha iyi gitmekteydi. Bir Japon denizaltısı 15 Eylül'de Amerikan uçak gemisi *Wasp*'ı batırınca Amerikalıların elinde çalışabilir hâlde sadece bir tane uçak gemisi, yani *Hornet* kalmıştı. Japonlar bu sırada Güney Pasifik'te faal dört uçak gemisine sahiplerdi ki bu da söz konusu silah platformu sayısında büyük avantaja

sahip oldukları anlamına geliyordu. Ancak Yamamoto bu avantajı ne fark etti ne de bundan faydalanabildi.

Ezici yıpratma savaşı devam ederken hayatın Yamamoto için hiç de tatsız geçtiği söylenemezdi. Truk lagününde demirlenmiş bayrak gemisi *Yamato*'daki Amiral, dev zırhlıdaki ferahlığın tadını çıkartıyordu. Gemiye harekât esnasındaki hareketsizliğinden dolayı açık bir horgörüyle "Otel *Yamato*" diye ad takılmıştı. Savaş zamanı koşullarına rağmen *Yamato*'daki yemekler en yüksek kalitede olmayı sürdürüyor ve ziyaretçiler bayrak gemisindeki lüks yaşam koşullarından bahsediyorlardı. Ayrıca Müşterek Filo kurmayları, Amiral'i yaralı personeli ziyaret etmek gibi "nahoşluklardan" azade tutarak "yargısını bulandırmama" çabasındaydılar. Bütün bunlara rağmen, Yamamoto'nun saçları Truk'ta kaldığı süre boyunca gözle görülür şekilde ağarmıştı. Yazışmalarında gitgide daha karamsar bir dil kullanıyor ve sık sık ölümünün yakın olduğunu söylüyordu. Büyüyen karamsarlığı bir arkadaşına yazdığı mektuptan şu alıntıda özetlenebilir:

> Vaziyet kötü. Amerika'nın böylesine bir fedakârlık pahasına kazandığı mevzilerden kolayca vazgeçmeyeceğini en başından hissetmiştim. Bizim de fedakarlıkta bulunmamız için çok büyük bir hazırlık ve isteklilik gerektiğinde ısrar etsem de buradaki herkes olaylara daima kolaycı bir iyimserlikle yaklaşmakta diretiyor.

Yamamoto asıl öfkesini Deniz Piyadeleri'ni püskürteceğim derken aşırı özgüven yüzünden yenilgi üzerine yenilgi alan orduya saklamıştı; hatta bir keresinde Japon kara kuvvetlerinin Amerikalılardan daha tehlikeli olduğunu bile söyledi. Yine de ordu efradının Guadalcanal'daki güç durumundan etkilenmiş ve onlara elinden gelen desteği sağlamıştı. Çevresindeki çoğu kişiye göre morali yerindeydi. Büyük bir harekâtla uğraşmak zorunda olmadığında

Guadalcanal seferinin ilk uçak gemileri çatışması 24 Ağustos'ta vuku buldu. Bu fotoğraf, bir Japon bombası uçak gemisi *Enterprise*'ın güverteside patladığı anda çekilmiş. Çarpışma berabere bitse de Yamamoto, Amerikan filosunu imha etme hedefinde ve hatta adaya küçük bir nakliye konvoyunu sağ salim ulaştırmakta dahi başarısız olmuştu. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

1. 8 Ağustos: Amerikalıların Tulagi'yi işgali ve Guadalcanal'a çıkmaları.
2. 9 Ağustos: Savo Adası muharebesi. Bir Japon kruvazör gücü, Müttefik çıkarmasını örten deniz kuvvetine gece çatışmasında ağır kayıplar verdirir, ancak savunmasız nakliye gemilerini yok etmekte başarısız olur.
3. 21 Ağustos: Deniz Piyadeleri'nin savunma hattına karşı ilk Japon kara taarruzu başarısız olur.
4. 24 Ağustos: Doğu Solomonlar Muharebesi. Savaşın üçüncü uçak gemileri karşılaşması sonuçsuz biter, ancak Japonlar daha ağır kayıp vermiş ve Guadalcanal'a konvoy göndermede başarısız olmuşlardır.
5. 12-14 Eylül: Japonların ikinci kara taarruzu da başarısız olur.
6. 11-12 Ekim: Esperance Burnu Muharebesi. Bir Amerikan kruvazör kuvveti, Japon donanmasını savaşta ilk defa olarak gece çatışmasında yenilgiye uğratır.
7. 14 Ekim: Zırhlıların Henderson Havaalanı'nı bombardımanı. İki Japon zırhlısı havaalanını geçici bir süreliğine etkisiz hâle getirir.
8. 15 Ekim: üç nakliye gemisinden oluşan Japon konvoyu Guadalcanal'a ulaşır.
9. 24-25 Ekim: Japonların üçüncü kara taarruzu başarısız olur.
10. 26 Ekim: Santa Cruz muharebesi. Savaşın dördüncü uçak gemileri karşılaşması Japon zaferiyle neticelenmiş ancak uğradıkları ağır zayiattan ötürü bu galibiyetleri yarım kalmıştır.
11. 13 Kasım: I. Guadalcanal Deniz Muharebesi. Bir Amerikan kruvazör kuvveti, havaalanını bombardıman girişiminde bulunan bir Japon zırhlı kuvvetine müdahale eder. Bombardıman durdurulur ama her iki taraf da ağır kayıplar vermiştir.
12. 14 Kasım: 11 gemiden oluşan bir Japon konvoyuna yapılan hava taarruzları yedi nakliye gemisini batırır yahut geri dönmeye zorlar. Gemilerden yalnızca dördü karaya oturtulduktan ve ardından imha edildikleri Guadalcanal'a varabilir.
13. 14-15 Kasım: II. Guadalcanal Deniz Muharebesi. Pasifik Savaşı'nın ilk zırhlılar karşılaşmasında iki Amerikan zırhlısı bir Japon zırhlısını batırarak havaalanını topa tutmaya yönelik bir başka girişimi durdururlar.
14. 30 Kasım: Tassafaronga Muharebesi. Bir Japon muhrip kuvveti, bir Amerikan kruvazör kuvvetine gece çatışmasında ağır hasar verir.
15. 1-7 Şubat, 1943: Japonlar Guadalcanal'de sağ kalan birliklerini muhripleriyle tahliye ederler.
16. 18 Nisan, 1943: Amiral Yamamoto Isoroku, bindiği uçağın Bougainville üzerinde düşürülmesi neticesi ölür.

vaktini kendisine gönderilen mektupları yanıtlamaya ve kaligrafi çalışmalarına harcıyordu (kaligrafideki uzmanlığıyla meşhurdu).

Ekim ayı geldiğinde, Guadalcanal muharebesinin tayin edici bir çatışmaya dönüşmekte olduğu Japonlar için bile aşikâr hâle geldi. Bu muharebe ancak adadaki Japon garnizonu önemli ölçüde takviye edilirse kazanılabilirdi. Sonraki taarruzda tam bir tümen görevlendirilecekti. Bundan dolayı, gerekli gücü 13 yahut 14 Ekim'e kadar Guadalcanal'a taşımak için gösterilen çaba yoğunlaştırıldı ki 20 Ekim itibariyle bir taarruz başlatılabilsin. Bu görevi yerine getirebilmek için Müşterek Filo, muhripler ve deniz uçağı ana gemileriyle (ağır malzeme taşıyorlardı) Guadalcanal'a gece git-gellerini sıklaştırmaya, havaalanına havadan bombardımanları artırmaya ve direkt adaya büyük bir nakliye konvoyu göndermek üzere plan yapmaya söz verdi.

Ordudan birkaç subay, bu plan için Yamamoto'nun onayını almak üzere 28 Eylül'de Truk'a uçtu ve aralarından biri Guadalcanal'daki personelin ikmal eksikliğinden ne denli muzdarip olduğunu anlattı. Yamamoto buna karşılık, "askerler ikmal eksikliğinden açlık çekiyorsa donanma kendisinden utanmalıdır" dediği gibi "*Yamato*'yu Guadalcanal'a bizzat getirmek zorunda kalsam dahi sizi koruyacağım" diye söz vermişti. Nakliye gemilerinin kullanımı da dahil olmak üzere sunulan planı onayladı ve heyetinin Eylül ayı başlarından beri üzerine kafa yorduğu bir fikri kuvveden fiile geçirdi. Havaalanı zırhlılarla devredışı bırakılacak ve bu sayede Amerikalıları ezmek üzere Guadalcanal'a yeterli sayıda asker konvoy edilebilecekti. Yamamoto artık Müşterek Filo'nun öncelikli vazifesini adanın geri alınmasına destek vermek olarak tanımlıyor ve Pasifik Filosu'nun imhasını tâli görev seviyesine düşürüyordu.

Yamamoto verdiği sözü 13-14 Ekim gecesi lâyıkıyla yerine getirdi: iki zırhlı Guadalcanal'daki havaalanını topa tutmuş; attıkları 918 adet 14 pusluk (36 santimetrelik) mermiyle 40 adet Amerikan uçağı imha edilmiş ve alan geçici olarak kullanılamaz hâle getirilmişti. Harekâtın başındaki amiral zırhlıların maruz oldukları tehlikenin muhtemel kazançlardan ağır bastığını öne sürerek Yamamoto'nun emirlerine itiraz ettiğinde başkomutan, gerekirse harekâtı bizzat yöneteceğini belirtip tartışmayı sonlandırdı. Bu harekât, Japon zırhlılarının savaş boyunca icra ettikleri en başarılı görevdi. Havaalanı devre dışı kaldığında Yamamoto, Amerikan filosuna taarruz için Müşterek Filo'ya emir verdi.

Japon konvoyu adaya 14-15 Ekim gecesi vardı. Öncesinde ise havaalanı iki ağır kruvazörle tekrar topa tutulmuştu. İki uçak gemisinden havalanan uçaklar, nakliye gemilerine hava şemsiyesi sağlıyordu. Amerikan uçakları altı

Yamamoto, adadaki Amerikan hava üssü olan Henderson Havaalanı'nı topa tutmak için zırhlıları kullanma fikrine ancak Guadalcanal seferinin sonlarına doğru onay verdi. Bunun sebepleri hala belirsizdir, ancak en ön cephe bölgelerindeki genel bir yakıt yetersizliği ve nihai bir tayin edici muharebe beklentisiyle yedekte tutulan zırhlıları tehlikeye atmaktaki isteksizlik kuşkusuz en önemli nedenler arasındaydı. Nihayetinde, daha harcanabilir görülen, eskimeye yüz tutmuş *Kongo* sınıfı zırhlılar bombardıman görevlerine tahsis edildi. Bu fotoğraf, söz konusu sınıfın mensuplarından *Hiei*'yi 1942'de, Kasım 1942'de batışıyla sonuçlanan Guadalcanal'ı bombardıman harekatından kısa süre önceki halinde gösteriyor (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

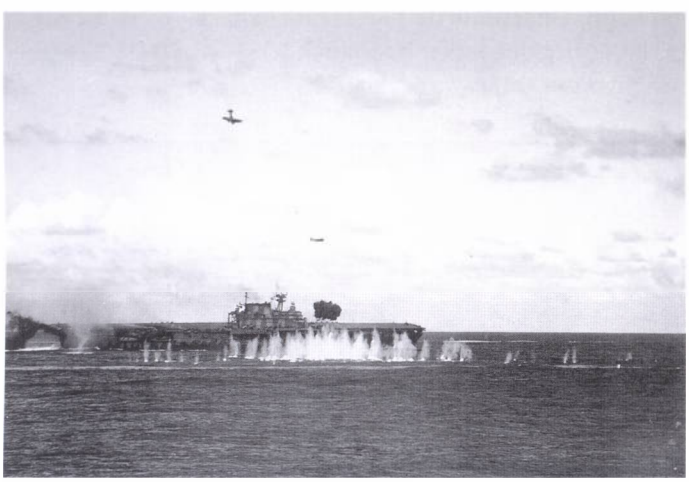
parça Japon nakliye gemisinden üçünü batırmayı başardılarsa da 4.500 asker ile bunların malzeme ve teçhizatının üçte ikisinin adaya çıkarılmasını engelleyememişlerdi. Yamamoto, 15-16 Ekim gecesi bir başka kruvazör bombardımanıyla baskıyı sürdürdü ve muhriplerin takviye git-gellerini sıklaştırdı.

Ordu birkaç gecikmeden sonra 24 Ekim'de taarruzu başlattı ve esas hücum nihayet 25-26 Ekim gecesi açıldı. Zafer iddialarına karşın bütün taarruzlar ağır kayıplarla püskürtülmüştü. Yamamoto, kara saldırılarıyla eşgüdümlü olarak, Deniz Piyadeleri'ne muavenet eden Amerikan donanma güçlerini karşılayıp yenmek üzere o güne kadarki en büyük deniz harekâtını planladı. Müşterek Filo 11 Ekim'de Truk'tan ayrıldı. Başkomutanlık, Truk lagününde demirli *Yamato*'daki Yamamoto'nun uhdesindeydi. Ana kuvvet dört zırhlı, dört uçak gemisi, dokuz kruvazör ve 25 muhripten müteşekkildi. Buna ilaveten Mikawa'nın Sekizinci Filo'su dört diğer kruvazör ve 16 muhriple emre amadeydi. Öncü çatışmaların ardından Yamamoto, 25 Ekim'de Müşterek Filo'nun ana gövdesine Amerikalıların yakasına yapışıp onları yok etmesini emretti.

Japon uçak gemisi gücü, bütün savaş boyunca en iyi performansını 26 Ekim 1942 günü vuku bulan Santa Cruz muharebesinde sergiledi. Bu fotoğrafta, Japon pike bombardıman ve torpido uçaklarını iyi eşgüdümlenmiş bir taarruzla uçak gemisi *Hornet*'i vururken görüyoruz. Enkaza dönen Amerikan gemisi terk edildi ve boş teknesi ilerleyen Japon muhripleri tarafından gece saatlerinde yakalanıp torpillenerek batırıldı (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Ardından 26 Ekim'de yapılan Santa Cruz muharebesi savaşın dördüncü uçak gemileri çatışmasıydı ve Yamamoto'nun Amerikan donanmasına karşı kazandığı Pearl Harbor hariç en büyük zaferdi. Japonlar *Hornet* uçak gemisini batırdılar ve muharebeye katıldıklarını zannettikleri her üç Amerikan uçak gemisini birden imha ettikleri iddiasında bulundular. Gerçekteyse *Enterprise* hasar görmüş ve tekrar kaçmayı başarmıştı. Yamamoto astlarına Amerikalıların işini bitirmek için bir gece muharebesi yapmalarını emretmişti, ancak yakıt yetersizliği Japon filosunu 30 Ekim itibariyle Truk'a dönmeye mecbur bıraktı. Amerikalılar büyük kayıplar vermişler ancak uçak gemilerindeki hava grupları büyük ölçüde imha edilen ve iki uçak gemileri büyük hasar alan Japonlar da geri dönmeye mecbur olmuşlardı. Santa Cruz muharebesi Yamamoto için arkasını getiremediği bir pirus zaferiydi.

Harekât Kasım ayında doruk noktasına ulaştı. Müşterek Filo adadaki birlikleri takviye amacıyla bir başka büyük taarruz planı yaptı. Ekim'de gerçekleştirilene benzer bir teşebbüs düşünülmüştü. Havaalanı Ekim'dekinden de güçlü bir hava taarruzuyla vurulduktan sonra büyük bir konvoy yola çıkarılacaktı. Çıkarmadan bir gece önce ise havaalanı zırhlıların toplarıyla tekrar etkisiz hâle getirecekti. Konvoy, havaalanını kalıcı surette devre dışı bırakmak için gerekli malzeme ve ağır silahları ulaştıracaktı. Müşterek Filo, Santa Cruz'daki büyük zaferinden sonra donanma dengesinin kendi lehine döndüğünden emindi. Bununla birlikte, Amerikalılar bir sonraki çarpışma için mevcut bütün kuvvetlerini topladılar.

Gece bombardımanı görevi, 12-13 Kasım gecesi Truk'tan ayrılan ve iki zırhlı, bir kruvazör ve 11 muhripten müteşekkil bir güce verilmişti ama bu teşebbüs, yakın mesafeden amansız

bir gece çatışmasıyla Japonları durduran beş kruvazör ve sekiz muhripten müteşekkil daha küçük bir Amerikan gücü tarafından akamete uğradı. Her iki tarafta da zayiat büyüktü. Ağır hasar gören *Hiei* gün doğarken Guadalcanal açıklarında çaresizce daireler çiziyordu. 13 Kasım günü boyunca Yamamoto ve heyeti neredeyse bütün vakti yeni bir plan kurmak yerine *Hiei*'nin nasıl kurtarılabileceğini tartışarak geçirdi. Amiral, zırhlının kendi kendini batırmaması gerektiğine karar verdi; böylece Amerikan uçaklarını üstüne çekip dikkat dağıtacak ve Japon konvoyu üstündeki baskıyı hafifletecekti.

Yamamoto, konvoyun planlanan varış gününü 14 Kasım'a erteledi ve havaalanını topa tutmak için, çekirdeğini geniş çaplı bir kruvazör ve muhrip kıtasının refakatindeki bir tek zırhlının teşkil ettiği yeni bir görev gücü oluşturdu. Kullanabileceği başka zırhlılar da mevcuttu lakin onlara görev vermemişti. Japonlar bu girişimlerinde Pasifik'teki son ağır Amerikan unsurlarını teşkil eden iki modern zırhlıyla karşı karşıya geldiler ve 14-15 Kasım gecesi vuku bulan bir başka şiddetli gece çatışmasında püskürtüldüler. Pasifik Savaşı'nın zırhlılar arasında vuku bulan bu ilk karşılaşmasında *Kirishima* zırhlısı batırıldı.

I. ve II. Guadalcanal deniz muharebeleri olarak bilinen Kasım ayı gece çatışmaları, harekâtın tayin edici noktasıydı. Amerikalıların muharebe esnasında takviye asker ve malzeme getirebilmelerine mukabil Japonlar büyük çabalarına rağmen ancak 2.000 asker ve az miktarda malzeme gönderebildiler. Amerikalılar, hasar görmemiş havaalanından kalkan uçakların müdahalesiyle Japon konvoyundaki on parça nakliye gemisinin tamamını vurmuşlardı. Her iki taraf da büyük kayıp verdi. Amerikalıların iki kruvazörüyle yedi muhribi batar ve gemilerinin neredeyse tamamı hasar görürken Japonlar iki zırhlı, bir ağır kruvazör ve üç muhrip kaybettiler. Nihayetinde Japonların yenilgisi Amerikalıların galebe çalmasından ziyade kendi çekingen liderliklerinden kaynaklanmıştı. Desteksiz kalan konvoyları hâliyle bunun ceremesini çekti. Yamamoto üstün olan güçlerini tayin edici hücum için toplamayı bir kez daha becerememişti.

Yenilgi

Yıpratma savaşı, İmparatorluk Genel Karargâhı'nın baş edemeyeceği bir şiddete ulaşmıştı. 4 Ocak'ta Donanma Bölümü, Yamamoto'ya Guadalcanal'da kalan birlikleri geri çekmek üzere hazırlanması talimatını verdi. Bu büyük yenilgi Yamamoto ve Japon donanması'nın itibarını zedelemişti. Orta ve Kuzey Solomonlar ile Yeni Gine'deki savunma karakollarının berkitilmesi görevi de Yamamoto'ya yüklenmişti. Ordu, donanmanın Guadalcanal'da kalan birlikleri terk edeceğinden şüphelense

Uçak gemisi *Enterprise*, 26 Ekim 1942 günü Santa Cruz muharebesi esnasında saldırı altında. Gemi, aldığı hasara rağmen kaçmayı başaracak ve Guadalcanal seferinin Kasım ayındaki tayin edici safhasında kilit bir rol oynayacaktı. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

Rabaul'deki bir havaalanında konuşlu A6M "Zero" av uçakları. Japonların Guadalcanal'daki Henderson Havaalanı'na karşı Ağustos 1942 ile Ocak 1943 arasında yürüttükleri hava taarruzunu esas olarak Rabaul'deki uçaklar sırtlanmıştır. Bu operasyon en nihayetinde başarısız olduğu gibi katılan uçaklardan 500 kadarının iyi eğitimli mürettebatlarıyla birlikte kaybedilmesi Japon donanmasının karada konuşlu hava birliğini yıkıma uğratacaktı. (Juzo Nakamura, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

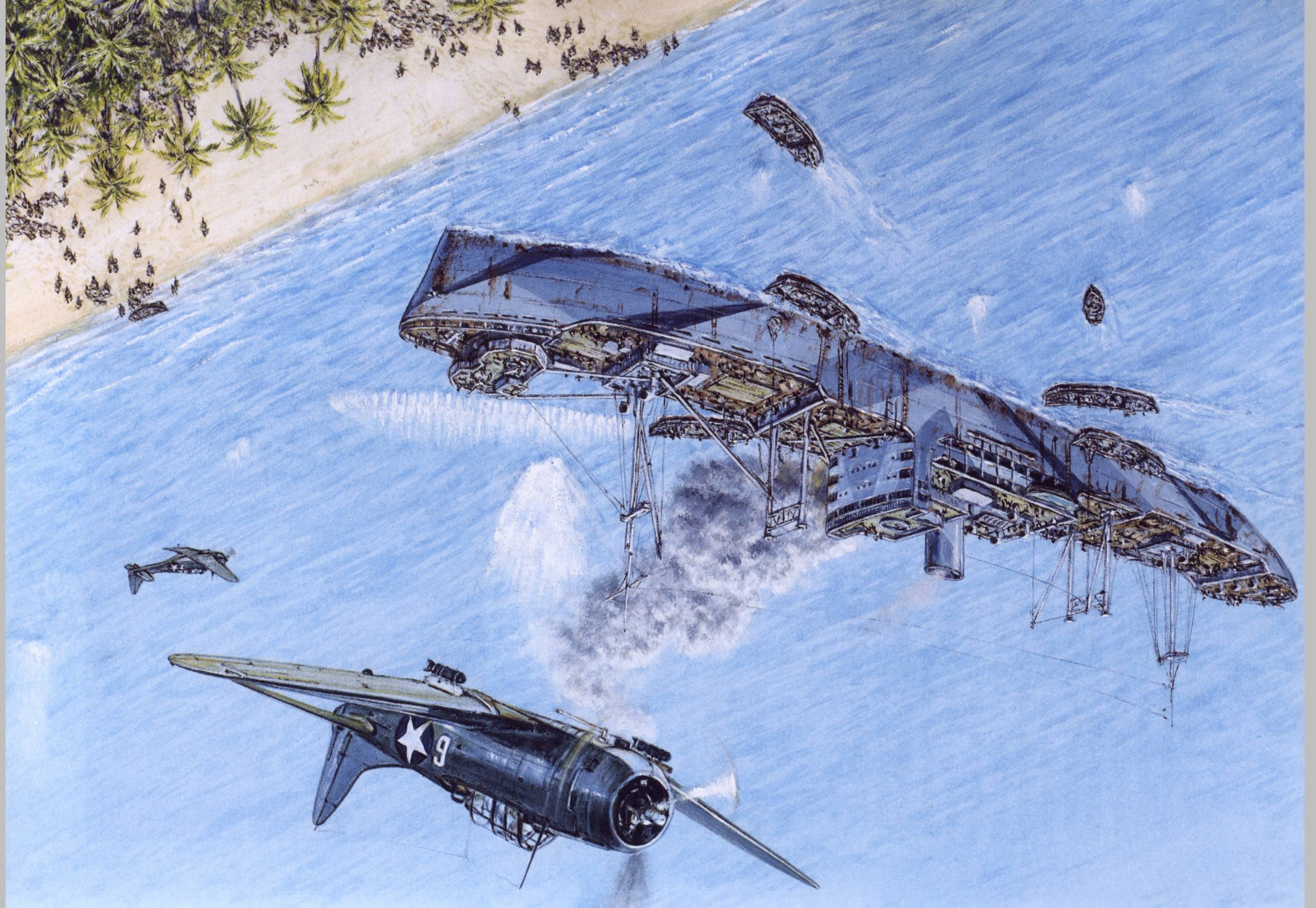
de Yamamoto ile Müşterek Filo kurmayları garnizondan geriye kalanları kurtarmak için ellerinden geleni yaptılar. Muhriplerin üç ayrı seferiyle ve büyük bir ihtiyatla gerçekleştirilecek olan tahliye harekâtı Ocak sonunda başlayacaktı. Bizzat Yamamoto dahi, harekâta katılan muhriplerin yaklaşık yarısının zayi olacağını ve garnizonun ancak üçte birinin kurtarılabileceğini düşünüyordu.

20 muhribin kullanıldığı ilk tahliye seferi 1 Şubat'ta; yine 20 muhribin katıldığı ikinci sefer 4 Şubat'ta, 18 muhribin görev aldığı üçüncü sefer ise 7 Şubat'ta icra edilmişti. Harekât başarılı oldu ve en iyi kaynaklara göre dahi bir deri bir kemik kalmış 10.652 asker kurtarıldı. Yalnızca bir muhrip kaybedilmişti. Japonlar başarılarını dikkatli planlamaya, tahliye kuvvetlerinin cesaretine ve başarılı hava şemsiyesine bağladılar. Seferin gidişatı henüz dengedeyken bu düzeyde bir özverinin niçin gösterilmediği ise merak konusudur.

Yamamoto 11 Şubat'ta sancağını *Yamato*'nun kardeş gemisi *Musashi*'ye çekti. Guadalcanal'ın kaybedilmesiyle bütün dikkati Orta Solomonlar ile Yeni Gine'ye kaymıştı. Japonların talih yıldızının sönmesine dair bir başka işaret, 2-4 Mart'ta gerçekleşen Bismarck Denizi muharebesinde görüldü: Müttefik hava taarruzu, Rabaul'den Yeni Gine'deki Lae'ye asker taşımaya çalışan bir Japon konvoyunu imha etmişti. Yamamoto, Japonya'nın Solomon Adaları'nda zayıflayan mevziini geri kazanmak ve Müttefiklerin bölgedeki artan gücünü bastırmak üzere bizzat kendi komutası altında büyük bir hava taarruzu planladı. Amiral, Müşterek Filo'nun toplam 160 uçağını barındıran dört uçak gemisinin hava gruplarını On Birinci Hava Filosu'nun 190 uçağına katılmak üzere Rabaul'a taşıdı. Böylece Japon hava gücü toplamda yaklaşık 350 uçağa çıkmıştı. Ardından 3 Nisan'da, ileri karargâhını kurmak için Rabaul'a taşındı. *I-Go-Sakusen* kod adlı hava taarruzu

Guadalcanal'da Son Çaba

Japonların Guadalcanal'a takviye göndermek için yaptıkları son büyük çaplı girişim Kasım ortasında gerçekleşti. Yamamoto, takviye güçlerini ulaştırmak için Tuğamiral Tanaka Raizo'nun emrindeki muhrip filotillasının da refakat ettiği 11 nakliye gemisinden müteşekkil büyük bir konvoy teşkil etti. Guadalcanal'daki Amerikan havaalanı etkisiz hâle getirilmediğinden, 14 Kasım'da Guadalcanal'ın kuzeydoğusundaki sularda konvoy hava taarruzu altında kaldı. Kısa bir müddet sonra nekliyelerden yedisi ya batırılmış ya da geri dönmeye mecbur olmuştu. Yamamoto, Tanaka'ya son dört nakliye gemisini alıp adada karaya oturtması için emir verdi. Bu manzarada, 15 Kasım sabahı Guadalcanal'da karaya oturmuş nakliye gemisi *Kinugawa Maru*'yu Amerikan Dauntless pike bombardıman uçaklarının taarruzu altında görüyoruz. Kasım Konvoyu'nun başarısızlığı Japonların Guadalcanal seferini kaybettikleri anlamına geliyordu.

9

Yamamoto'nun Rabaul gezisinden muradı idareyi bizzat ele almak ve *I-Go-Sakusen* harekâtı için morali yükseltmekti. Beyazlar içindeki Yamamoto, burada bir görev öncesi Rabaul'deki pilotlara sesleniyor. (Juzo Nakamura, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

Yamamoto, dört büyük taarruzdan oluşan *I-Go-Sakusen* harekâtına katılmak üzere havalanan bir A6M "Zero"yu seyrediyor. İlk aşamada 67 adet pike bombardıman ve torpido uçağı ile bunların refakatindeki 110 parça av uçağı, Guadalcanal'daki nakliye gemilerine taarruz etmişti. (Juzo Nakamura, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

7 Nisan'da Guadalcanal'a, 11 Nisan'da Buna'ya, 12 Nisan'da Port Moresby'e ve 14 Nisan'da Milne Körfezi'ne gerçekleştirilecek olan toplam dört büyük akından ibaretti. Japon pilotları Müttefik deniz seyrüseferiyle müdafi av uçaklarına karşı büyük başarılar elde ettikleri iddiasında bulundular. Yamamoto bu iddiaların doğruluğunu enine boyuna tartmadan kabul etti ve başarıyla sonuçlandığını bildirdiği harekatın 16 Nisan'da noktalanmasını emretti. Ancak aslında pek de bir başarı elde edilmemişti ve Japon kayıpları Müttefiklerinkinden daha fazlaydı. Japon donanması hava birliklerinin uzun aylar süren Guadalcanal savaşında uğradıkları başarısızlığın ardından bölgedeki hava gücü dengesinin sadece dört hava akınıyla değişebileceğini Yamamoto neden varsaymıştı, anlamak güçtür.

RAKİP KOMUTANLAR

Asgari düzeyde mesleki yeterliliğe sahip olduğu sürece hangi Amerikan amiralinin Yamamoto'yla karşı karşıya kaldığı önemsizdi, zira Yamamoto'nun da bizzat bildiği üzere Birleşik Devletler uzatmalı bir savaşta Japon donanmasını ezecek potansiyele sahipti. Pasifik Filosu'nun kayıpları, Japonya'nın ilk başarılarının ve Pearl Harbor baskının yarattığı yıkım, Amerika'nın savaş zamanı deniz silahları imalatı bağlamında önemsiz kalır. Amerikan donanması savaş sırasında 18'i filo tipi, dokuzu hafif tip ve 77'si refakatçi tipte olmak üzere toplamda 95 parça uçak gemisi; sekiz parça zırhlı, 13'ü ağır ve 33'ü hafif olmak üzere 46 parça kruvazör; 349 parça muhrip, 420 parça refakat muhribi ve 203 parça

denizaltıyı hizmete sokarken, Japon donanmasıysa beşi filo, altısı hafif ve dördü refakatçi tipte olmak üzere toplamda ancak 15 uçak gemisi; iki adet zırhlı, beş parça hafif kruvazör; bir yarısı filo ve diğer yarısı refakatçi tipte olmak üzere 64 parça muhrip ve 100 adet kadar denizaltıyı hizmete alabilmişti. Müşterek Filo komutanı sıfatıyla Yamamoto'nun eli zayıftı. Bütün zafer umutları, Amerikan sanayi kapasitesi Japon donanmasını bir çığ gibi ezmeden önce barışı müzakere edebilmeye bağlıydı.

Amerikan donanması, sayısal üstünlüğün yanı sıra çok üstün bir liderlikle de kutsanmıştı. Yamamoto'nun en büyük rakibi, Chester William Nimitz idi. Pearl Harbor felaketi ardından 31 Aralık 1941'de Pasifik Filosu'nun komutasını üstlenen Nimitz, iki ayrı sefer atamasının çıktığı Washington'a kendisini gözlemleyen Başkan Roosevelt tarafından bizzat seçilmişti. Yamamoto gibi Nimitz de kendi donanmasındaki birçok kişi tarafından siyasi bir amiral olarak görülüyordu ve bilhassa da, nispeten düşük kıdemi düşünüldüğünde, Pasifik Filosu komutanlığı gibi yüksek bir makama oturtulması diğer birçok amiral tarafından hoş karşılanmamıştı. Nimitz 1905'te Annapolis'ten mezun olması ardından önce denizaltılarda, sonra da kruvazörler ve zırhlılarda görev aldı. Yamamoto'nun aksine deniz havacılığında hiçbir tecrübeye sahip değildi.

Yamamoto büyük bir şahsi karizmaya sahipken, Nimitz'de güven uyandıran soğuk bir otorite havası mevcuttu. Kariyeri denizaltılarda ve su üstü gemilerinde geçmiş olmasına rağmen kendisinin donanmadaki rakip hizipllerden birini kayırdığı düşünülmemekteydi. Yüksek vasıflı bir idareci olarak görülen Nimitz'in aynı zamanda iyimser bir yönü de vardı ki bu hasleti Hawaii'ye gelir gelmez sınamaya tabi kalmıştı. Nimitz Yamamoto'nun aksine iyi liderler seçme konusunda olağanüstü bir yeteneğe sahipti (Yamamoto'ya adil olmak gerekirse, kendisi Japon donanmasının personel atama sürecinde Nimitz kadar söz sahibi değildi). Nimitz yetenekli astlarının işlerini yapmasına izin verirdi. Yamamoto da aynı şekilde müdahaleci değildi ve hatta bazen planlama sürecine çok az müdahil olmuştu. Ne var ki bu, Japon donanmasındaki kurmaylık sisteminin bir yan ürünüydü ve salt Yamamoto'ya özgü bir durum değildi. Nimitz ise tam tersine planlamaya aktif olarak katılır ve plan taslaklarını dikkatle inceleyip fikirlerini belirtirdi.

Nimitz'i Yamamoto yahut herhangi bir Japon amirali için zorlu bir rakip yapan şey, Amerikalının gözüpekliği ve stratejiden iyi anlamasıydı. Atılgan tabiatı, savaşın başlarında Gilbert ile Marshall ve Wake ile Marcus adalarına bir dizi uçak gemisi taarruzu düzenlediğinde gözler önüne serilmişti. Komutası altındaki en büyük baskın (ancak bunun Nimitz'in fikri olduğunu söyleyemeyiz), Nisan 1942'de gerçekleşti. Japonya'ya 620 mil kadar yaklaşan *Enterprise* ve *Hornet*, 16 tane B-25 bombardıman uçağını Tokyo'ya ve diğer üç şehre

Yamamoto, 204. Hava Grubu'nun Rabaul havaalanından kalkan avcılarına el sallıyor; arkasında duran kişiyse Müşterek Filo kurmay başkanı Amiral Ugaki'dir. *I-Go-Sakusen* harekâtının ikinci aşamasında Japonlar Yeni Gine'deki hedeflere saldırdılar ancak Japon pilotların iddialarının aksine Müttefik seyrüseferiyle müdafi av uçakları ancak hafif kayıplar vermişti. (Robert C. Mikesh, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

Amiral Chester Nimitz, Midway savaşı ardından çarpışmaya adını veren adayı ziyaret ediyor. Midway Nimitz'in savaş sırasındaki sembol zaferini teşkil ettiği gibi onun da en az Yamamoto kadar atılgan ve üstelik çok daha iyi istihbarat ile daha yetkin kurmaylara sahip olduğunu göstermiştir. (ABD Bahriyesi Tarih Arşivi)

taarruz etmek üzere havalandırdılar. İnatçı bir efsaneye göre Yamamoto, ancak Tokyo'ya yapılan bu baskın sayesinde Midway harekâtını kabul ettirebilmişti. Tabii şimdi bildiğimiz ve bu metnin önceki kısımlarında da yazıldığı üzere, ilk bomba Tokyo'ya düşmeden yaklaşık 11 gün önce plan onaylanmıştı. Yine de bu cesur baskın Yamamoto'yu bir hayli küçük düşürdü. Midway harekâtına karşı yükselen bütün ısrarcı itirazlar Japon anavatanına yönelik bu tecavüz sonucu ortadan kalktı. Nisan 1942'de Nimitz, Pasifik Filosu komutanlığının yanı sıra Pasifik Okyanusu Bölgeleri (Kuzey, Orta ve Güney Pasifik de dahil) başkomutanlığına getirilmişti. Bu vazifelendirme Nimitz'e geniş çaplı coğrafi sorumluluklar yüklediği gibi kendisini doğruca Yamamoto'nun son taarruz harekâtının yoluna çıkarmaktaydı. Nimitz'in Güney Pasifik harekâtına doğrudan komuta etmesine niyet edilmemiş olması, bu yeni komuta düzenlemesini bulandırmaktaydı. Nimitz Orta ve Kuzey Pasifik'te doğrudan komuta icra ederken Güney Pasifik'te durum farklıydı. O bölgenin ve bölgedeki kuvvetlerin komutanı Koramiral Robert Ghormley idi. Bununla birlikte Japonlar Mercan Denizi taarruzunu başlattığında Ghormley bölgede olmadığından ötürü Nimitz Mayıs 1942'de Güney Pasifik'te de doğrudan idareyi ele aldı.

Şifre çözücülerden gelen uyarılar üzerine Nimitz, Güney Pasifik'teki kuvvetlerini güçlendirmeye girişmiştir. Şubat ayı ortalarında uçak gemisi *Yorktown*'un çekirdeğini teşkil ettiği bir görev gücü, bölgeye dönen uçak gemisi *Lexington*'ın etrafındaki görev gücüyle birleşti. 22 Nisan'da Nimitz yaklaşan muharebeye hazırlanırken bölgedeki komutanı Tuğamiral Jack Fletcher'a emirlerini iletti. Burada kayda değer nokta şudur ki Nimitz Fletcher'a hedefleri bildirmiş, ancak bunlara nasıl ulaşacağına dair bir şey demeyip bütün inisiyatifi tuğamirale bırakmıştı.

Nimitz Japonlara önemli kayıplar verdireceği bir fırsat gördüğünde risk almaktan korkmazdı. 25-27 Nisan tarihlerinde Amerikan donanmasının başkomutanı Ernest King ile yaptığı görüşmede, Orta Pasifik ile Hawaii'yi uçak gemisi şemsiyesinden yoksun bırakmak anlamına gelse dahi Pasifik Filosu'nun tüm uçak gemilerini büyük bir deniz-hava çatışması başlatmak üzere Güney Pasifik'te konuşlandırma gibi cüretkâr bir hamle önerdi. Kendisi, Port Moresby'nin Güney Pasifik'te çok daha geniş bir Japon harekâtı bağlamında yalnızca ilk hedef olduğunu düşünüyordu. Bu hareket tarzı onaylandı, ancak ikinci uçak gemisi çifti Mercan Denizi savaşının gerçekleştiği alana Mayıs ortalarına dek (yani muharebeden sonra) intikal edemedi. Yamamoto vurucu gücünü Pasifik boyunca dağıtırken, Nimitz mevcut kaynaklarını yığmaya hazırdı. *Enterprise* ve *Hornet* her ne kadar geç kalmışlarsa da hâlihazırda Mercan Denizi'nde mevzilenmiş bulunan diğer iki uçak gemisi Japonlara sert bir yenilgi tattırmıştı.

Midway Nimitz'in en büyük zaferi ve en başından beri onun muharebesiydi. Yaklaşan Japon taarruzunun hedefinin Midway olduğuna King'i ikna

etmiş ve ardından mevcut bütün gemi ve uçakları planına tahsis etmişti. Nimitz genel taktik komutayı muharebe boyunca Hawaii'den icra etti. Efsanenin aksine, Yamamoto'nun azametli Müşterek Filosu'yla çatışmak üzere Nimitz'in aldığı karar aşılmaz zorluklara karşı umutsuz bir kumar değil, Japon güçlerine büyük kayıplar verdirme potansiyelini haiz ve titizlikle kurulmuş bir plandı. Yine şifre çözücülerinin emekleri sayesinde Nimitz, Japonların niyetleri ve gücüne dair yüksek derece içgörü sahibi olabilmişti, lakin bu içgörüsü herkesin inandığı kadar eksiksiz değildi. Amerikalı amiral kendisininkinden çok daha büyük bir güçle yüzleşse de Yamamoto'nun kuvvetlerine karşı büyük bir filo harekâtı yürütme fırsatını yakalamıştı.

Nimitz Midway'e yapılacak taarruzun Haziran'ın ilk haftasına tarihlendiğini biliyordu. Gelen darbeye karşı hazırlık olarak, Mercan Denizi'nden sonra alelacele onarılan *Yorktown* da dahil mevcut üç uçak gemisini Midway'e gönderdi ve bölgeye av, bombardıman ve devriye uçaklarını yığdı. Nimitz'in hava gücündeki toplam 348 uçağa mukabil Yamamoto'nun uçak gemilerinde ancak 248 uçak bulunmaktaydı. Amiral King Pasifik Filosu zırhlılarının saldırgan şekilde kullanılması için sürekli telkinde bulunuyordu fakat Nimitz, muharebe planında hantal zırhlıların yerlerinin olmadığına hükmetmiş ve bunları ABD'nin Batı kıyısında tehlike dışında tutmayı seçmişti. Buna mukabil sözde hava gücü taraftarı sayılan Yamamoto Müşterek Filo'nun zırhlılarına yaklaşan harekâtta merkezi bir rol vermişti.

En önemlisi de Nimitz, elindeki en mühim varlıkların geriye kalan uçak gemileri olduğunu biliyordu. Sahadaki komutanları olan Fletcher ile Tuğamiral Raymond Spruance'a uçak gemilerini tehlikeye atmamalarını ve gerekirse Japonların Midway'e çıkarma teşebbüsünde bulunmalarına izin vermelerini bildirdi. Kıymetli uçak gemilerini tehlikeden bihaber Japonlara en fazla zararı verebilecekleri bir mevkiye yerleştirmeye istekli olsa da onları pervasızca riske atamazdı.

Velhasıl Nimitz, Midway'deki durumu Yamamoto'ya kıyasla çok daha isabetli ve ferasetli değerlendirmişti. Nimitz'in üstün istihbarata erişimi olduğu doğrudur ve bu istihbaratı en iyi şekilde kullanmayı da başarmıştır. Yamamoto'nun elindeyse ciddiye alınabilecek hiçbir istihbarat kaynağı yoktu ve boşlukları bir dizi yanlış varsayımla doldurmuştu. Nimitz uçaklar ve süratli uçak gemisi kuvvetlerini kullanarak modern bir muharebe icra etmek üzere hazırlanmışken, Yamamoto'nun muradı Japon donanmasının kesin sonuçlu muharebeye yönelik karmaşık savaş öncesi planlarını ete kemiğe büründürmekti ki uçak gemileri bu strateji bağlamında yardımcı güç konumundaydılar. Nimitz modern bir amiraldi. Komutanlığı kaptan köşkünden icra etme ihtiyacı duymuyor, sancağını daha iyi muhabere olanaklarına sahip olduğu ve kuvvetlerini daha kifayetli surette koordine edebildiği karada çekmeyi tercih ediyordu. Yamamoto ise sancağını bir kara üssüne çekmek yerine geleneksel yolu tercih ederek bir zırhlıyı bayrak gemisi kılmıştı.

Midway'den sonra Nimitz inisiyatifi ele geçirmede daha hızlı davrandı. King'in teşvikiyle, Guadalcanal ve Tulagi'yi ele geçirmek için büyük bir işgal gücü topladı ve Japonların Güney Pasifik'teki her hamlesini etkili bir şekilde bertaraf ederek King'in Rabaul'u yeniden zapt etme planının ilk adımını attı. Guadalcanal savaşı, adadaki havaalanı için verilen mücadeleydi ki Yamamoto

bu mücadelede daima bir adım geride kalıyordu. Nimitz havaalanını çalışır durumda tutmaya yetecek kadar hava, deniz ve kara kuvvetini cephede tutmayı başardı. Havaalanına sahip olmak o bölgeyi çevreleyen sularda gündüzleyin hâkimiyet sağlamak demekti ki bu da garnizonun yeterli takviye edilebilmesi için elzemdi. Yamamoto da bunu nihayet fark etti ama havaalanını uzun bir süreliğine etkisiz hâle getirmek için gerekli miktarda kuvveti hiçbir zaman devreye sokmadı.

Nimitz gerektiğinde astlarına karşı acımasız davranabiliyordu. Guadalcanal'daki kuvvetlerin komutanı olan ve harekâtı Noumea'daki karargâhından yürüten Ghormley, karamsarlık ve kararsızlık kaynağıydı. Nimitz Eylül ayı sonlarında Ghormley'i ziyaret etti ve ardından Deniz Piyadeleri'ni de ziyaret etmek üzere Guadalcanal'a uçtu. Ghormley ile adadaki kararlı Deniz Piyadeleri arasında keskin bir fikir ayrılığı mevcuttu. Nimitz Ghormley'nin gitmesi gerektiğine karar kıldı ve 18 Ekim'de yerine Koramiral William Halsey'i atadı. Bu, iyi düşünülmüş bir karardı.

Halsey'in gelişi Amerikalılarda büyük bir coşku uyandırmıştı. O, Deniz Piyadeleri'ne elindeki bütün kaynaklarla destek vermeye kararlıydı. Her şey bir yana Halsey çok atılgandı ki o dönem de bolca atılganlık sergilemenin tam zamanıydı. Nimitz, Müşterek Filo güçlerinin büyük bir kısmını yedekte tutan Yamamoto'nun aksine elindeki her kuvveti Güney Pasifik'e gönderdi ve Halsey de yine hiçbirini yedekte tutmadan bütün kuvvetlerini kullandı. Deniz Piyadeleri'ne şeksiz şüphesiz bağlı olan Halsey cesur kararlar verebiliyordu. Santa Cruz muharebesinde iki uçak gemisini Yamamoto'nun dört uçak gemisiyle çarpışmak üzere göndermiş ve nihayetinde Japonların geri çekilmesini sağlamıştı.

Harekât Kasım ayında tayin edici bir aşamaya girdiğinde Halsey'in kuvveti yalnızca bir uçak gemisi (hasar alan *Enterprise*), iki zırhlı, dört ağır kruvazör, dört hafif kruvazör ve 22 muhripten ibaretti. Sonraki birkaç hafta içinde, yani Japonlar adadaki garnizonlarını takviye etmek üzere bir diğer büyük konvoy harekâtı yürüttüklerinde seferin sonuçlanacağını biliyordu. Yamamoto'ya nazaran kuvvet bakımından çok geride olsa dahi sahip bulunduğu ne varsa bu muharebede kullanmaktan çekinmedi. Yamamoto havaalanını imha etmek üzere bir zırhlı gücü gönderirken, Halsey kruvazör gücüyle karşılık vermişti. Amerikalıların verdiği kayıplar ağır olsa da havaalanı yıkımdan kurtarıldı. Halsey havaalanını yeni bir bombardıman teşebbüsünden korumak için 14-15 Kasım gecesi iki zırhlısını kullandığında âdeta mesleğinin zirvesine ulaşmıştı; bu hamle bütün harekâtın tayin edici anını teşkil etti. Zırhlıları geceleyin tehlikeli sulara çıkarma hamlesi zaferle sonuçlanmış ve havaalanı yeniden yıkıcı bir bombardımana uğramaktan kurtulmuştu. Yamamoto ise gerekirse *Yamato*'yu Guadalcanal'a bizzat götüreceği sözüne rağmen en modern zırhlılarını ada civarındaki sulara sokma riskini hiçbir zaman almadı.

Yamamoto Kasım ayında büyük konvoyu Guadalcanal'a gönderdiğinde, Halsey Japon taarruz menzilinin hemen dışında faaliyet yürüten hasarlı *Enterprise*'ın uçaklarıyla Guadalcanal'da üslenen uçakları bir araya toplayarak Japon konvoyunu ustalıkla imha etti. Amerikalı amiral, zafere giden yolun havaalanına bağlı olduğunu kavramış ve bunun meyvelerini toplamıştı.

Nimitz hesaplı riskler almaktan asla geri durmazdı. Nisan 1943'te şifre çözücüleri kendisine Yamamoto'nun teftiş planını ilettiğinde Halsey'e, "Yamamoto'yu İndirin" emrini vermekte tereddüt etmedi.

YAMAMOTO'NUN ÖLÜMÜ

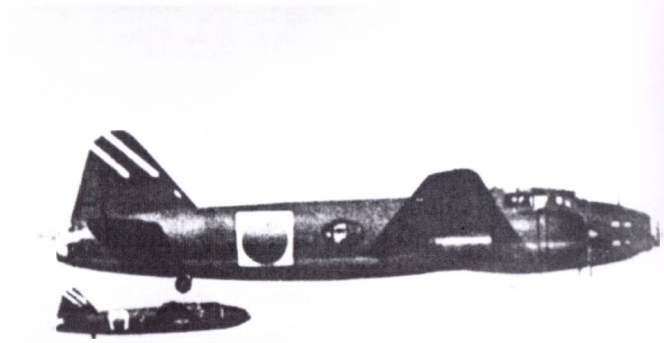
Yamamoto, *I-Go-Sakusen* harekâtının sona ermesi ardından, cepheye yakın üsleri gezme arzusunu dile getirdi; amacı oralarda konuşlanmış askerlerin moralini yükseltmekti. Kurmaylarından birkaçı onu bu geziden caydırmaya çalışsa da kimseyi dinlemedi. 13 Nisan'da On Birinci Hava Filosu, Kuzey Solomonlar'daki bazı küçük üslere yapılacak ziyarete dair bir mesaj gönderdi ki Yamamoto'nun 18 Nisan'da gerçekleşecek bir günlük gezisinin güzergâhı da eksiksiz verilmişti. Saat sabah sekizde Rabaul'den Ballale Hava Üssü'ne, ardından da bir denizaltı avcıbotuyla Shortland Adası'ndaki deniz üssüne gidecek ve saat sabah on buçukta Ballale'ye dönecekti. Ardından da saat sabah 11'de uçakla Ballale'den ayrılıp Buin Hava Üssü'ne geçmesi planlanmıştı. Her şey yolunda giderse ki Yamamoto da dakikliğiyle bilinirdi, öğleden sonra saat dörde yirmi kala civarında Rabaul'e dönmüş olacaktı.

Amerikalıların Yamamoto'ya savaş boyunca büyük sorunlar çıkaran şifre çözme başarıları şimdi Amiral'in ölümüne yol açacaktı. Seyahat planını içeren mesaj ele geçirilip deşifre edildi. Yamamoto'nun programını harfi harfine bilen Amerikalılar şimdi onu öldürme şansını elde etmişlerdi. Öyle bir şöhret kazanmıştı ki bu denli kör gözüm parmağına bir girişime hedef olması Japonlara muhaberelerindeki güvenlik açığına dair net bir uyarı sunacak bulunmasına rağmen, Yamamoto'yu öldürmeyi amaçlayan İntikam Harekâtı'na karar verildi.

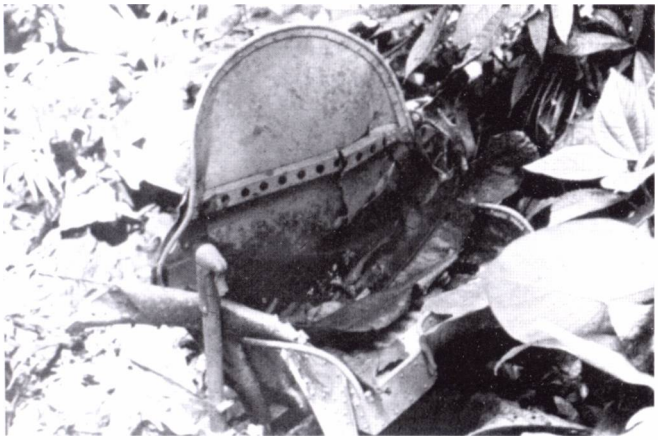
Nimitz Halsey'e görevin icrasını emretmiş ve Halsey de sorumluluğu Solomonlar bölgesinin hava kuvvetleri komutanı olan Tuğamiral Marc Mitscher'a yüklemişti. Bu görevi gerçekleştirebilecek menzile sahip yegâne Amerikan av uçakları, ordunun hava kuvvetine mensup ve Guadalcanal'daki üsten havalanacak olan P-38 Lightning'lerdi. O durumda dahi özel imal edilmiş, büyük ve uçağın karnına monte edilen uzun menzil yakıt depolarına ihtiyaç duyulacaktı.

Görev için, Guadalcanal'da konuşlu ve P-38 ile mücehhez iki av grubundan toplam on sekiz pilot seçildi. Bunların on dördü yakındaki üslerden havalanması beklenen şiddetli Japon av savunmasına karşı koruma sağlamak üzere 5-6 bin metre irtifada kalacak; en iyi dört pilot ise Yamamoto'nun uçağını karaya inmeden evvel vurmakla vazifeli bir özel tim teşkil edecekti. Suikast taarruzunun Yamamoto'nun teftiş gezisinin henüz ilk aşamasında olacağı 18 Nisan'da yapılması kararlaştırıldı.

Görev lideri, 339. Av Filosu komutanı olan Binbaşı John Mitchell idi. Kendisi harekâtın ayrıntılarını kararlaştırmış, uçuş rotasını planlamış ve en etkileyicisi de okyanus üzerinde 15 metre yahut daha bile alçak irtifadan yaklaşık 600 millik kusursuz bir kör uçuş gerçekleştirmişti. Avcılar saat sabah yediyi yirmi geçe havalandıktan sonra müdahalenin saat

Yamamoto, fotoğrafı görülen G4M "Betty" tipi bir uçakla seyahat ederken öldürüldü. 1943 itibariyle G4M, Japon donanmasının karada konuşlu, uzun menzilli ve bomba yahut torpido taşıyabilen ana bombardıman uçağıydı. Ne var ki, zırhsız yapıları ve yalıtımsız yakıt tankları yüzünden Guadalcanal seferi esnasında çok sayıda "Betty" kaybedilmişti. (Lansdale Research Associates)

Yamamoto'nun çakılan uçağında oturduğu koltuk. Arkasındaki delik Yamamoto'yu öldüren yarayla eşleşen bu koltuk, günümüzde Japonya'da sergileniyor. (George Chandler/ Second Yamamoto Mission Associates, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

dokuz buçukta Ballale Adası'na 40 deniz mili mesafede icra edilmesi planlanmıştı. Her şey yolunda giderse Yamamoto'nun uçağı Ballale'ye yaklaştığı sırada Bougainville üzerindeyken müdahale edilecekti.

İkinci Dünya Savaşı'nın en uzun menzilli hava müdahale görevi planlandığı şekilde 18 Nisan sabahı başladı. Fakat uçaklardan biri pistte ilerlerken lastiği patladı ve bir diğerinin de yakıt deposunda sorun çıktı. Görevi yarıda kesmek zorunda kalan bu avcıların her ikisi de Yamamoto'yu taşıyan uçağa taarruzla vazifeli müfrezedendi. Havalanmış olan iki yedek avcıya bunların yerlerini almaları emredildi. Amerikan P-38'leri Bougainville'e yaklaşırken Japon uçuş tertibi tam da beklendiği şekildeydi, ancak Yamamoto'yu taşıyan G4M "Betty" bombardıman uçağından bir değil iki tane vardı. Altı adet A6M "Zero" av uçağı ise onlara refakat etmekteydi. Dört uçaktan müteşekkil taarruz timi 1.376 metre irtifada seyreden bombardıman uçaklarına derhâl hücum etti ama tam o anda, taarruzcu P-38'lerden biri karnındaki yakıt depolarını atamadı. Pilot ve yancısı taarruzlarını kesmek zorunda kalınca iki bombardıman uçağına saldırmak üzere geriye sadece iki P-38 kaldı.

Yamamoto'yu taşıyan Betty, yaklaşan P-38'leri fark ederek kaçmak için daldı ve Bougainville cangılındaki ağaçların tepelerini sıyırıp geçti. Altı adet refakatçi Zero da Amerikalıların peşine düşmek üzere dalıp alçaldılar. Üsteğmen Rex Barber'ın kullandığı P-38, sertçe sağa yatıp öncü Betty'ye geriden ateş ederek ilk kurşunu attı. Duman çıkarmaya başlayan Japon uçağı, hızı gittikçe düşerek güneye ilerledi ve Bougainville'deki Aku köyünün yakınlarında yere çakıldı. İkinci Betty'e ise Yüzbaşı Thomas Lanphier ve önceden

Yamamoto'nun Ölümü

Savaşa girileli daha ancak 16 ay geçmişti ki Amiral Yamamoto öldürüldü. Uyarılara rağmen Japonların kuzey Solomon Adaları'ndaki ön cephelerine teftiş gezisi yapmakta inat etmişti. Seyahatin ayrıntılarını öğrenen Amerikalılar, güzergahın Guadalcanal'da üslenmiş P-38'lerin menzili içinde olmasını fırsat bilip bir müdahale operasyonu planladılar. Bu resim, Yamamoto'nun bindiği G4M1 Tip 1 "Betty" (1) bombardıman uçağının 18 Nisan sabahı Amerikan uçakları tarafından fark edildiği anı gösteriyor. 705. *Kokutai*'a (705. Hava Grubu) bağlı olan bu uçağa en asgari birlik işaretlerinden başkası boyanmamıştı. Yeni üretilmiş olmasından ötürü yeşil kamuflajı da pek az dökülmüş. Betty'nin arkasında 339. Av Filosu'ndan Teğmen Rex Barber (2) tarafından uçurulan P-38G tipi avcı görülmekte. Japon uçağı, burada Bougainville cangılının hemen tepesinden sıyırtarak Barber'dan kaçmaya çalışıyor. Amerikalı pilot, zırhsız ve yakıt depoları yalıtımsız Betty'yi vurmakta büyük bir zorluk yaşamamıştı. Saldırı neticesinde Yamamoto da dahil uçaktaki herkes öldü. Ertesi gün Amiral'in bedeni cangıldan çıkarıldı ve naaşı yakıldıktan sonra külleri Japonya'ya gönderildi.

323
2
1

Bougainville'deki Japon garnizonu, Yamamoto'nun uçağının düştüğü yere bir mabet inşa etmişti. "323" numaralı "Betty"nin kuyruğu arkada görülüyor. Bu mabet günümüzde de yerinde duruyor. (George Chandler/ Second Yamamoto Mission Associates, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

yakıt sorunları yaşamış olan iki P-38 taarruz etti. Vurulan uçağın Bougainville ile Shortland Adası arasındaki geçitte yer alan Moila Burnu yakınlarında sulara çakıldığı görüldü.

Yamamoto ilk bombardıman uçağındaydı; sancak kısmında, kaptan pilotun arkasında oturuyordu. Resmi otopsiye göre ona iki kurşun isabet etmişti: biri çenesinden girerek sağ şakağından çıkmış; diğeri de omzunu bularak daha uçak düşmeden önce Amiral'i öldürmüştü. Japonlar uçağın enkazına ertesi günün geç saatlerine dek ulaşamadılar. Betty çakılma sonucunda ikiye ayrılmış, kuyruk kısmı sağlam kalsa da ön kısım ezilmiş ve yanmıştı. Enkazdan dışarı fırlamış olan cenazelerden biri de gövdenin solunda, halen koltuğuna bağlı hâlde oturan Yamamoto'ya aitti. Savaş sırasında Japonlar tarafından bir mabet hâline getirilen uçak enkazı, günümüze de hâlâ Bougainville'dedir.

Cesetler 20 Nisan'da otopsi ve kremasyon için Buin'e götürüldü ve iki gün sonra Rabaul'e getirilen küller deniz uçağıyla 23 Nisan'da Yamamoto'nun bayrak gemisi *Musashi*'nin demirlediği Truk'a taşındı. Yamamoto'nun kalıntıları gizlice kamarasına konulmuştu. 17 Mayıs'ta Truk'tan yola çıkan *Musashi*, 21 Mayıs'ta Japonya'ya vardı. Ölüm haberi o zamana kadar halka duyurulmamıştı.

5 Haziran'da Yamamoto için Tokyo'da ulusal bir cenaze töreni düzenlendi. Japonlardan alınan bilgiye göre, küllerin başkente taşındığı yol boyunca bir milyon insan sıralanmıştı. Bir kavanoz kül, İmparatorluk Donanması'nın ilk büyük kahramanı ve 1905 yılındaki Tsushima savaşının galibi olan Amiral Togo'nun yanına gömülürken diğer kavanoz ise 7 Haziran'da Nagaoka'ya, Yamamoto'nun evine gönderildi ve üvey babasının mezarının yanında yer alan küçük bir Budist tapınağının toprağına gömüldü. Gömü yeri basit bir mezar taşıyla işaretlenmiştir.

Yamamoto'nun ölümü Japon donanması ile halkı nezdinde kuşkusuz büyük bir sarsıntı yaratmıştır. Ancak askerin ve halkın morali her ne kadar sarsıldıysa da bu olay Japonya'nın hayatta kalma mücadelesi üzerinde uzun vadeli büyük bir etki bırakmadı. Yamamoto'nun halefi, özenle seçilen Amiral Mineichi Koga'ydı. Koga, Filipinler açıklarında bir uçak kazasında öldüğü Mart 1944'e dek elle tutulur bir başarı elde edemeden Müşterek Filo'yu idare etti. Japon donanması Yamamoto'nun ölümünden sonra başkaca önemli bir zafer kazanamayacaktı. Amerika'ya karşı uzatmalı bir savaşta Japonya'nın başına geleceklere dair Yamamoto'nun tahminleri tamamıyla doğru çıktı ve ne onun ne de başka bir Japon amiralinin gücü bunu engellemeye yetmezdi.

KOMUTANIN ZİHNİNDE

Yamamoto'nun uçağının enkazına ait 1988'de çekilen fotoğraf. Uçağın çoğu parçası yerinde kalmış ancak kanatlardan birisi sergilenmek üzere Japonya'ya gönderilmişti. Hatıra avcıları, dümene "323" numarasının boyandığı kısmı söküp götürmüş. (Dr. Charles Darby, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

Yamamoto'nun kaydadeğer birkaç güçlü yönü mevcuttu. Hiç şüphesiz yüksek bir zekâya sahipti. ABD Deniz İstihbarat Dairesi tarafından yazılan biyografisi onu "son derece yetenekli, güçlü ve hızlı düşünen bir adam" şeklinde tarif etmekteydi. Yamamoto çağdaşları tarafından çok keskin bir zekâya sahip olmasıyla tanınırdı. Mesleki ilkelerinden asla taviz vermeyen, medeni cesarete sahip bir adamdı. Yamamoto'nun her şeyden önce en eşsiz özelliği cesur ve yaratıcı kararlar verme yeteneğiydi. Bu durumun Japon donanmasının subay sınıfı mensuplarında çok nadir görülen bir haslet olmasının da ötesinde Yamamoto bu özelliğini bazen uç noktaya taşıyabiliyordu. Nevi şahsına münhasırlığı öylesine nadirdi ki eski bir meslektaşı şahsiyetini "başkalaşma ürünü" diye tanımlamıştı.

Gösterişten nefret ederdi. Birçok kaynağa göre duygusallığa meyilliydi. Söylenenlere göre astlarının ölüm haberini aldığında birkaç kez ağlamıştı. Öte yandan, 1. Uçak Gemisi Tümeni komutanlığı vazifesindeki süre boyunca eğitimde yaşanan bir dizi ölüme verdiği tepkiden de görüldüğü üzere katı olabilirdi. Ölümlere karşılık şu açıklamayı yapmıştı: "Filomuz donanma havacılığı alanında diğer ülkelerin deniz kuvvetlerine kıyasla zafiyet içindedir. Japonya'nın arayı kapatmak için fazla zamanı yok. Yoğun eğitimin maliyetini kabul etmeliyiz. Eğitim sırasındaki her ölümü bir kahramanın ölümü olarak görüyorum."

Yamamoto neredeyse bütün kaynaklara göre karizmatik bir adamdı. Komutası altındaki herkese rütbe gözetmeksizin ulaşabilme yeteneğine sahipti. Müşterek Filo kurmaylarından birinin sözleriyle, "Astlarına şefkati her denizciyi kalbinden vurdu ve herkes onun uğrunda ölmeye hazırdı. Liderliği, donanmanın en alt kademelerine kadar nüfuz etmiş ve herkese ilham vermişti. Onun emrindeyseniz tereddüde hiçbir zaman yer yoktu."

Yamamoto'nun ferasetli olabildiği ve zaman zaman ileri görüşlü davranabildiği bir vakıadır. Bu durum Pasifik'teki deniz savaşının tabiatına dair 1936'daki cümleleriyle gözler önüne serilmektedir: "Gördüğüm kadarıyla geleceğin deniz harekâtı bir adanın ele geçirilmesi, bu adanın üzerine en kısa sürede – yani yaklaşık bir hafta içerisinde – bir havaalanı inşa edilmesi, buraya hava birliklerinin kaydırılması ve nihayet bu unsurların okyanusun sonraki bölgesi üzerinde hava ve satıh hâkimiyetini tesis için kullanılması şeklinde cereyan edecektir." Japon donanmasındaki zırhlıların savaştaki işe yararlıkları da onun savaş öncesinde verdiği bir demeçte özetlediği fikirlerini doğrulamıştır: "Zırhlılar, yaşlıların evlerine astıkları cafcaflı dini parşömenler gibidir – yani gerçekliğe değil inanca dayanıyorlar."

ABD'ye dair görüşleri herkes tarafından iyi biliniyordu ve Amerikalılarla savaşa karşıtlığı da iyice belgelenmişti. Her iki konudaki fikirleri de 29 Eylül 1941'de Nagano'ya yaptığı açıklamada görülebilir:

> Bir Japon-Amerikan savaşının uzatmalı geçeceği bellidir. Savaşın gelgitleri lehimizde olduğu sürece Birleşik Devletler asla silah bırakmayacaktır. Neticede savaş

Yamamoto'nun uçağının enkazının Bougainville cangıllarında 1988'de çekilmiş bir diğer fotoğrafı. Suikast saldırısından sonra, göreve katılan Amerikan pilotlarından başta gelen ikisi arasında bombardıman uçaklarına kimin saldırdığına dair anlaşmazlık çıktı zira her iki adam da Yamamoto'nun uçağını kendisinin düşürdüğü iddiasındaydı. Enkaz incelendiğinde, mevcut yegane hasarın arkadan açılan ateş sonucu olduğu görülmüştü ki bu da Barber'ın iddiasını destekler mahiyetteydi. (Dr. Charles Darby, Lansdale Research Associates aracılığıyla)

birkaç yıl sürecek ve bu süre zarfında malzememiz tükenecek, gemiler ile silahlar hasar görecek ve ancak büyük güçlüklerle yenilenebilecekler. Eninde sonunda [ABD ile] mücadele edemeyecek hâle geleceğiz. Savaşın sonucunda halk yoksullaşacak...ve durumun kontrolden çıkacağını [hayal etmek] zor değil. Başarı şansı çok az olan bir savaş başlatmamalıyız.

Yamamoto, Amerika ile savaşın kaçınılmaz sonucunu neredeyse kesinlikle anlayabilen birkaç kıdemli Japon liderden biriydi ama böyle bir çatışmanın ne surette vuku bulacağını öngörememişti. Hava gücü taraftarı olmasına rağmen Birinci Uçak Gemisi Filosu'nu idare ediş tarzı, uçağı yalnızca bir baskın aracı olarak gördüğünü ve esas tayin edici silahı zırhlı muharebe gemisinin teşkil ettiği yönündeki geleneksel fikre halen bağlı kaldığını gösteriyor. II. Dünya Savaşı'nın ilk aşamasında Alman denizaltılarının İngiliz deniz nakliyatı üzerindeki etkisini görmesine rağmen Japonya'nın savaş zamanı deniz seyrüseferine yönelik Amerikan tehdidinin tabiatını öngörmekte açıkça başarısız olmuştur. Aynı şekilde, Japon denizaltılarının Amerikan ikmal hatları üzerinde benzer bir etkiye sahip olabileceğini düşünmemişti. Kariyerinin ilk aşamalarında bir hava eğitim komutanlığının ikinci komutanı olmasına rağmen kendisine korku veren uzatmalı savaş olasılığına karşı donanma havacılığı eğitimini genişletecek savaş öncesi hazırlıklar icra etmemişti. Yukarıdaki alıntıda bahsedildiği üzere adalarda havaalanı inşaatını kritik bir savaş zamanı hamlesi olarak gördüyse, neden bu işi lâyıkıyla yapabilecek inşa birlikleri kurmak için çabalamamıştı? (Japonya'nın hızlıca pist inşa etmedeki başarısızlığı Guadalcanal yenilgisi üzerinde büyük rol oynamıştı.)

Yamamoto birçok yönden yetenekli olabilir, ancak kendisi kesinlikle askerî bir deha değildi. Pearl Harbor baskınına yol açan karmaşık fikirleri, ABD'deki zengin deneyimine rağmen Amerikalıların milli karakterini epey yanlış değerlendirdiğini ve Amerikalılarla müzakere edilmiş barış hedefinin altını büyük olasılıkla oyacak bir yol seçtiğini gösterir. Yamamoto'nun bütün Pearl Harbor tecrübesi hastalıklı bir saplantı olarak tanımlanabilir. Liderliği Pearl Harbor'ın ardından git gide tekinsiz ve zorba bir hâle bürünmüştü. İkinci Operatif Aşama harekâtını kafa karışıklığı ve abartılı bir özgüvenle yürüttü. Midway harekâtına yol açan tartışma sırasındaki müstebit liderliği, planının olumlu yanlarını öne çıkarıp ikna gücü kullanma yerine istediğini almak için istifa tehdidiyle bir nevi şantaj yapma şeklinde tecessüm etmiştir. Kumarbaz Yamamoto'nun şimdi işbaşında olduğu açıktı ancak bu yönünü sağlam bir operatif planlamayla temellendirmemesi felakete davetiye çıkardı.

Guadalcanal seferi esnasında Yamamoto, Midway'deki yenilgi ve beklenmeyen Amerikan meydan okuması neticesi afallamış görünüyordu. Aradığı tayin edici muharebe anının gelip çatmış olduğu hakikatini asla tam kavrayamadı. Bunun yerine, harekâtı arzuya nâşayan bir yıpratma

muharebesine dönüştüren kısmi muharebe taktiğine yönelmeyi seçmişti. Kumarbaz Yamamoto esas şimdi bir tayin edici çatışma dayatmalıydı ama eski ruhu artık sönmüş gibiydi.

Yamamoto özel hayatında kumar merakıyla bilinirdi ki bu özelliği meslek hayatına da yansımıştır. Japon standartlarına göre yaşam sevincine sahip sofistike bir şahsiyetti. Öte yandan, alçakgönüllük gibi takdire şayan özelliklerine mukabil ailesini genellikle ihmal eden bir çapkın olması gibi bencil bir yönü de mevcuttu. Ölümünden sonra taraftarları bu yönünü her ne kadar örtbas etmeye çalışmış olsalar da özel hayatında Amiral'in aziz sayılamayacağı kesindir.

Yamamoto'nun ölümü halka duyurulduktan sonra kendisine devlet töreniyle cenaze düzenlendi. Katılanlar kafilesinin başındaki kişi, Müşterek Filo kurmaylarından Yarbay Watanabe Yasuji'dir ve elinde taşıdığı kılıç, Yamamoto'ya ölümünden sonra verilen "büyük amiral" rütbesinin alametidir. (Michael A. Oren'in izniyle)

Bütün yeteneklerine rağmen Yamamoto, kendisini yaratan sistemi aşamadı. Gerçekten büyük bir lider, karşı karşıya kaldığı durumun kontrolünü eline alabilir lakin Yamamoto bunu asla başaramamıştır. Japon donanmasının kusurlu emir-komuta ve karar alma süreçlerinin üstesinden hiçbir zaman gelemedi. Japon deniz kuvvetlerinde kurmaylar Batılı donanmalara nazaran daha fazla yetkiye sahiplerdi. Bütün sorumluluk komutanın üzerindeyken, plan tasarlanma ve harekâtı yürütme yetkisi kurmaylardaydı. Önemli kararlar çoğu zaman yarbay ve binbaşı rütbesindeki daha genç subaylar tarafından alınıyordu. Yamamoto bu sistemi kabullenmiş ve yalnızca genel bir gözetim sağlayıp ayrıntıları kurmaylarına bırakmaya razı gelmişti. Kurmayların planlama süreci, hemen daima yanlış çıkan sorgulanmamış varsayımlar üzerine bina ediliyordu zira sağlam istihbarat akışı nadirdi ve beklenmedik düşman hamleleri neredeyse hiç hesaba katılmıyordu. Bu varsayımlar muharebede yanlış çıkınca Müşterek Filo kurmayları genellikle darmadağınık ve iyi düşünülmemiş tepkiler veriyorlardı ki bu zehirli bileşim birkaç kez yenilgiye yol açtı. Bu bariz zayıflıklara rağmen Yamamoto sisteme karşı gelmemiştir. Gerçekten başarılı bir amiral sistemdeki kusurları fark eder ve bunlara rağmen sistem içerisinde başarıyla çalışmanın bir yolunu bulurdu, lakin Yamamoto bu yolu hiçbir zaman denemedi.

KELİMELERDE BİR HAYAT

Japonya'da milli kahraman olarak kabul edilen Yamamoto, Amiral Heihachiro Togo ile birlikte Japon deniz kuvvetlerinin en yüce addedilen şahsiyetidir. Bu durum Eta Jima müzesinde yer alan özel bir odadaki sergiden ve Yasukuni Mabedi'nde kendisinin ön plana çıkarılmasından anlaşılabilir. Yamamoto'ya dair bütün literatür onu bir kahraman olarak tanıtır; kendisinin Japonca yazılmış birçok biyografisi mevcuttur, ancak bunların hiçbiri (aşağıda belirtilenler dışında) onun kişiliğini yahut liderliğini eleştirel bir şekilde ele almaz. II. Dünya Savaşı'nın Japonya'daki resmi tarihleri dahi Japon yenilgilerinin suçunu Yamamoto'ya yüklemek istememektedir.

Yamamoto hakkındaki İngilizce kaynak eksikliği, Batılı bir tarihçinin Amiral'e dair bilgi edinmesini epey güçleştiriyor. Japoncadan İngilizceye

çevrilen geniş kapsamlı yegâne Yamamoto biyografisi, meşhur yazar Agawa Hiroyuki'nin çok satan çalışmasıdır. Bu kitap Japonya'nın kıymetli deniz kahramanına eleştirel bir bakışla yaklaşır. Japonya'da yayımlanan diğer biyografilerin Yamamoto'yu daha çok pohpohlamasına ve onun milli bir kahraman sıfatıyla şöhretine halel getirmemesine mukabil Agawa'nın eseri Yamamoto'nun evlilik dışı ilişkilerinden bahsetmekte birkaç geyşayla yaşadığı ilişkilere dair ayrıntılar vermektedir. Öte yandan bu çalışma, özellikle de Yamamoto'nun savaştaki liderliğine dair kısımları bakımından can sıkıcı derecede eksiktir.

Yamamoto'ya dair Batılı tarihçiler tarafından yazılmış sadece birkaç tane kitap mevcut. Bunlardan ilki, John Deane Potter'ın 1965'te yayımlanan *Yamamoto: The Man Who Menaced America* adlı eseridir. Japonca kaynaklardan hiç yararlanmamış olan bu çalışma üstüne bir de bilgi hatalarıyla doludur ve modern bilim insanları için hiçbir değeri yoktur. Araştırmacı yazar Edwin P. Hoyt'un 1990'da yayınladığı *Yamamoto: The Man Who Planned the Attack on Pearl Harbor* başlıklı çalışma ise Japon kaynaklarından istifade etmekle birlikte büyük ölçüde Agawa'ya dayandığı izlenimi verir. Yamamoto'nun komutanlık serencamının şümullu bir incelemesini sunmada başarısız kalan ve birçok maddi hatayla dolu olan bu eseri kullanırken çok dikkatli olmak gerekir.

Önemli donanma liderlerine dair bir dizi geniş çaplı değerlendirme bağlamında Yamamoto üzerine birkaç makale yayınlanmıştır. Bunlardan 1976 tarihli olan ilki, Japon donanması uzmanlarından tarihçi Roger Pineau'nun imzasını taşır. Halen okunmaya değer olan bu çalışma, Yamamoto'nun yenilmez bir amiral olarak itibarını sorgulayan ilk kaynaktır. Stephen Howarth imzalı olan ve 1992 tarihli *Men of War* kitabında yer alan ikinci makale, yüzeyselliği ve içerdiği çok sayıda maddi hatayla Yamamoto'ya dair bazı efsaneleri tekrar etmenin ötesine pek geçememektedir. Ayrıca bu yazı, Yamamoto'nun hayatta olduğu süre boyunca Japon İmparatorluk Donanması'nın "temiz" bir savaş verdiğine dair dayanaksız bir iddiada bulunur. Yamamoto hakkında şimdiye dek yazılan en iyi makale, H. P. Willmott tarafından 1997'de kaleme alınmıştır. Yamamoto efsanesinin tüm yönlerini sorgulayan dengeli bir kaynak olmanın yanı sıra amirali ve kariyerini anlamak için esastır.

Genel olarak Pasifik Savaşı'nı Japonca kaynaklara dayanarak inceleyen eserler, Yamamoto odaklı çalışmaları desteklemekte ve Amiral'in katıldığı muharebelerdeki rolünü etüt etmeyi sağlamaktadırlar. Gordon Prange'ın ufuk açıcı kitabı *At Dawn We Slept: The Untold Story of Pearl Harbor*, Jonathan Parshall ile Anthony Tully'nin Midway muharebesi üzerine yazdığı *Shattered Sword: The Untold Story of the Battle of Midway* ve Richard B. Frank imzalı olup gayet münasip şekilde *Guadalcanal: The Definitive Account of the Landmark Battle* diye adlandırılmış bulunan eser bilhassa dikkate değerdir.

Yamamoto'nun eksiksiz bir biyografisinin İngilizcede halen mevcut olmadığı kabul edilmesi gereken bir gerçektir. Bu hakikaten ciddi bir eksikliktir zira II. Dünya Savaşı'nın gidişatı ve sonucu üzerinde Yamamoto kadar etki yaratmış bulunan yalnızca birkaç komutan mevcuttur.

KAYNAKÇA

Aşağıdaki çalışmalar Yamamoto'nun bütün hayatını yahut kariyerinin belirli yönlerini ele alan kıymetli bölümler içermektedir. Pasifik Savaşı'nın genel arka planına dair yararlanılan kitaplar ise aşağıdaki listeye dahil edilmemiştir.

Agawa Hiroyuki, The Reluctant Admiral, Kodansha International, Tokyo (1979) İlk olarak 1969'da Yamamoto Isoroku başlığıyla yayımlandı.

Asada, Sadao, From Mahan to Pearl Harbor, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland (2006)

Evans, David C. ve Peattie, Mark R., Kaigun, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland (1997)

Frank, Richard B., Guadalcanal, Random House, New York (1990)

Howarth, Stephen, "Admiral of the Fleet Isoroku Yamamoto", *Men of War,* St. Martin's Press, New York (1993)

Hoyt, Edwin P., Yamamoto, Lyon Press, Guilford, Connecticut (2001)

Parshall, Jonathan, and Tully, Anthony, Shattered Sword, Potomac Books, Washington, D.C. (2005)

Pineau, Roger, "Admiral Isoroku Yamamoto" The War Lords, Little Brown and Company, Boston (1976)

Potter, John Deane, Yamamoto, Paperback Library Edition, New York (1965)

Prange, Gordon W., with Donald M. Goldstein and Katherine V. Dillon, At Dawn We Slept, McGraw-Hill, New York (1981)

Willmott, H. P. "Isoroku Yamamoto", The Great Admirals, Naval Institute Press, Annapolis, Maryland (1997)

Wolf, William, 13th Fighter Command in World War II, Schiffer Publishing, Atglen, Pennsylvania (2004)

Zimm, Alan, Attack on Pearl Harbor, Casemate Publishers, Havertown, Pennsylvania (2011)

Teşekkür

Yazar bu kitapta kullanılan görsellerin temin edilmesindeki yardımları için Jim Lansdale ve Michael Oren'e müteşekkirdir. Ayrıca John Lundstrom, Sam Tagaya ve Alan Zimm yazarın bazı noktalara açıklık getirmesinde kendisine destek olmuşlardır.

DİZİN

Not: **Koyu** renkli sayfa numaraları resimleri belirtir.

ABD
  Avustralya deniz bağlantıları 29
  Çin egemenliği 14–15
  Japonya'ya ticaret ambargosu 15
  Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansı (1930/34) 10–12
  ve Üçlü İttifak 14
Akagi, IJN 10, **10**, 20, **38**, 39
Aleutlar Harekâtı (AL) 35, 39
Amiral Chester William Nimitz 51–55, **52**
  Midway harekât planı 53–54
Amiral Ernest King 52, 53, 54
Amiral Heihachiro Togo 7, 58
Amiral Ide Kenji 9
Amiral Mineichi Koga 58
Amiral Nagano Osami 12, 15, **15**, 20, 60; 26–7
Amiral Yonai Mitsumasa 13, 14
Arizona, USS **22**, 24, **24**, 25

'Betty' G4M bombardıman uçağı **12**, **55**, **56–57**, 58, **58**, **59**
Binbaşı John Mitchell 55
Bismarck Denizi'nde muharebe (1943) 48
Bougainville 56, 58, 60

'Betty' G4M bombardıman uçağı **12**, **55**, **56–57**, 58, **58**, **59**
Bismarck Denizi'nde Muharebe (1943) 50
Bougainville 56, 58, 60
Birinci Operasyonel Aşama, savaş stratejisi 27
Büyük Britanya 26, 27, 28
  Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansı (1930/34) 10–12
  Japonya ticaret ambargosu 15

California, USS 22, 25
Cava denizi muharebesi (1942) 27
Ceylon (Sri Lanka) 28
Çin ile Japonya savaşta (1937) 13, 14–15

Deniz albay Thomas Lanphier 56
Doğu Solomonlarda muharebe (1942) 42, **43**

Enterprise, USS 42, **43**, 46, **47**, 53, 54, 55
Eta Jima Deniz Harp Akademisi 6–7

Franklin D. Roosevelt 26, **26**, 51

Gilbert Adaları 27, 52
Guadalcanal harekâtı (1942–43) 6, 54, 55;
  Henderson Field'ın zırhlı bombardımanları 45–46, 47
  Birinci ve ikinci donanma muharebeleri 47, 54–55
  Henderson Field 45–46, 47, 48, 54
  Japon donanmasının tahliyesi 48
  Kasım ayı konvoy 47–48, **48–49**
  ABD Deniz Piyadeleri 41, 42–43, 45

Henderson Field, Guadalcanal 45–46, 47, 48, 54
Hermes, HMS **28**
Hiei **45**, 47
Hiryu 20, **38**, 38–9
Honolulu, USS 24
Hornet, USS **30**, 43, 46, **46**, 53
Hollanda 26
  Japonya'ya ticaret ambargosu 15
Hollanda Doğu Hindistan 15, 27

I-Go-Sakusen Harekâtı 50, **50**, **51**, 55
Isuzu 10

İkinci Operasyonel Aşama 27, 28, 29

Japonya:
  26 Şubat Olayı (1936) 13
  Almanya ile Üçlü Paktın imzalanması 13, 14; Çin'le savaş (1937) 13, 14–15
  havacılık endüstrisi 12–13
  İmparatorluk Genel Kurmay Başkanlığı 26–27
  İmparatorluk Konferansı, Temmuz, 1941 17
  Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansları (1930/34) 10–12
  Pasifik'teki ilk başarılar ve yayılma (1942) **16**, 26–29
  ticaret ambargosu ve yakıt ikmali 15
Japon İmparatorluk Ordusu 28, 29
  Guadalcanal'ın tahliyesi 48
  İlk savaş stratejisi 27
Japon İmparatorluk Donanması:
  11. Hava Filosu 18
  5. Uçak Gemisi Tümeni 30–32
  8. Filo 41, 42, 46
  Birinci Operasyonel Aşama 27
  Birinci uçak gemisi filosunun kuruluşu (1941) 5
  Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nın Pearl Harbor baskınına karşı çıkması 18, 19–20
  İkinci Operasyonel Aşama 27, 28, 61
  Pasifik'teki ilk başarılar ve yayılma (1942) **16**, 26–9
  Rus-Japon savaşı 7, 28
  Yamamoto'nun Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile İlişkisi, 1942 29–30
Japonya'nın Almanya ile Üçlü Paktı imzalaması 13, 14

Kaga 20
Kasumigaura Hava kuvvetleri müfrezesi 9, **9**
Kido Butai uçak gemisi vurucu gücü 21, 22–25, 27, 28, 30–33, 36–41, **40**, 60
Kinugawa Maru **48–9**
Kirishima 47
Kitakami 9
Komutan Genda Minoru 18, 20, 21
Komutan Watanabe Yasuji **61**
Konoe Fumimaro 14
Koramiral Fukudome Shigeru 17, 18
Koramiral Inoue Shigeyoshi 32
Koramiral Mikawa Gun'ichi 41–42, **42**, 46
Koramiral Nagumo Chuichi 20, **20**, 22, 25, 28, 34, 38–9
Koramiral Robert Ghormley 52, 54
Koramiral William Halsey 54–55

Lexington, USS 32, **33**, 52
Lightning P-38G, USAAF 565–8, **56–57**
Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansları (1930/34) 10–12

Manila'nın teslimi 27
Maryland, USS 24
  Midway muharebesi (1942) 10, 20, 36–41, **36–37**, **38**, **39**, **40**, **41**, 52, 53
  Japon donanması'nın harekât planı 5, 6, 29–30, 33–36, 61
  USN Pasifik Filosu'na ilişkin varsayımlar 34–35
Mercan Denizi Muharebesi (1942) 5, 30–33, **31**, **32**, **33**, 52, 53
Midway Atoll 34, **35**
Mikuma **41**
Mitsubishi Type 96 Japon taarruz uçakları 12–13
Musashi 12, 48, 58

Nagato 20, 22, 28
Nevada, USS 22, 24
Nisshin 7

Oklahoma, USS 22, **24**, 25

Pearl Harbor baskını (1941) 5, 6, 15, 22–25, **22**, **23**, **24**, 51, 60–61
  cep denizaltılarının rolü 20, **21**
  harekât planı 17–22
  Pearl Harbor baskının etkileri 25–26
  uçak gemilerinden ziyade zırhlıların hedef alınması 21
Pennsylvania, USS 24
Port Arthur, torpido taarruzu (1904) 7
Port Moresby 30, 32, 33, 50, 53
Prince of Wales, HMS 27

Quincy, USS **41**

Rabaul 27, 41, **48**, 50, **50**, **51**, 54, 55, 58
Repulse, HMS 27
Rus-Japon savaşı 7, 15, 28, 58

Santa Cruz muharebesi (1942) 46, **46**, 47, **47**, 54
Satsuma İsyanı (1877) 6
Savo Adası muharebesi (1942) **41**, 41–42
Seiberia Maru **11**
Shokaku 20, 32, 33, **33**
Singapore'un düşüşü 27, 28
Soho **32**, 33
Soryu 20
Sovyetler Birliği 13

Takano Sadayoshi 6
Taranto muharebesi (1940) 17, 18
Tennessee, USS 24
Tokyo baskını (1942) 52
Truk 43–44, 45, 46, 47, 58
Tsushima Boğazı muharebesi (1905) 7, 15, 58
Tuğamiral Jack Fletcher 52, 53
Tuğamiral Marc Mitscher 55–56
Tuğamiral Onishi Takijiro 18
Tuğamiral Raymond Spruance 53
Tuğamiral Tanaka Raizo 48
Tuğamiral Yamaguchi Tamon 39
Tulagi 30, 32, 41, 54

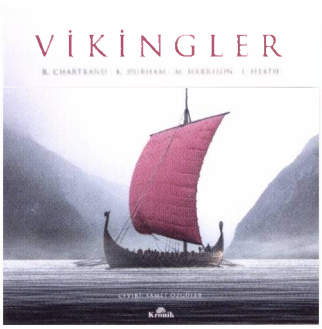
USAAF, Yamamoto'nun uçağına müdahale görevi 55–58, **56–57**
USN Pasifik Filosu
  başkomutanın liderlik vasıfları 51–5
  Japonya'nın İkinci Operasyonel Aşamasına Yanıt 29
  Pasifik Filosu'nun Pearl Harbor'a taşınması (1940) 17
  Pearl Harbor baskınının etkileri 25–26
  savaş esnasında gemi inşaatı 51
Usteğmen Rex Barber **56–57**, 58

Wasp, USS 43
West Virginia, USS 22, 24, 25

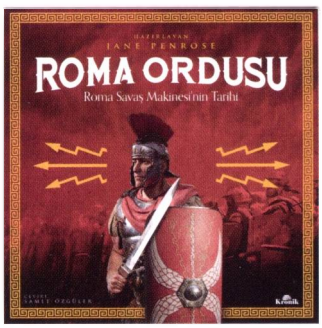
Yamamoto Isoroku **4**, **8**, 9, **19**
  Isoroku'nun Yamamoto soyadını alması 8
  Havacılık Departmanı 10, 12–13
  hava gücü mü yoksa zırhlı mı tartışması 12, 13, **13**
  Akagi komutası 10
  Aleutians (AL) Harekâtı 35, 39
  havacılık teknolojisi çalışmaları 9–10
  Müşterek Filo Başkomutanı 13–14, **14**
  ölümü 6, 50, 55–59, **56–57**, **58**, **59**, **60**
  ilk yıllar 6–7
  Eta Jima Deniz Harp Akademisi 6–7
  Birinci Hava Filosu'nun kuruluşu (1941) 5
  I-Go-Sakusen harekâtı 50, **50**, **51**
  ve Japon Ordusu'nun Guadalcanal'da kendisine duyduğu abartılı güven 43, 45
  Pearl Harbor baskınının etkileri 25–6
  Amiral'in zihninin içinde of 59–61
  Isuzu komutası 10
  Kasumigaura Hava kuvvetleri Müfrezesi 9, **9**
  Londra Deniz Silahlarını Tahdit Konferansları (1930/34) 10–12, **11**
  Midway (MI) harekât planlaması 5, 6, 29–30, 33–36, 61
  askerlik yaşamı (1908–40) 8–14
  deniz ateşeliğine atanması, ABD (1926–28) 10
  Deniz Kuvvetleri Karargâhı'nın Pearl Harbor baskınına karşı çıkması 19–20
  Deniz Kuvvetleri Karargâhı ile ilişkiler, 1942 29–30
  Deniz Kurmay Akademisi **8**, 9
  Pearl Harbor harekât planlaması 17–22
  Amiralin şöhreti 5–6
  istifa tehdidi 20, 30, 61
  cenaze töreni 58, **61**
  Truck Konvoyu 43–44, 46
  Amerika'da görev, 1919 8–9
  Donanma Bakanı Yardımcılığına atama 13
  ABD ile uzatmalı bir savaşa girilmesi üzerine görüş 28, 60, 61
Yamato 12, 28, 34, 41, 43, **48**, 55
Yorktown, USS 32–33, 38–39, **39**, 52, 53

Zero A6M av uçakları **48**, **50**, 58
  Zuikaku 20, 32, 33

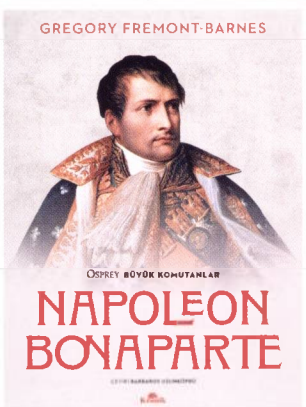
OSPREY RESİMLİ TARİH DİZİSİ

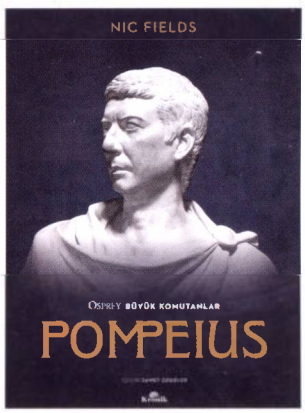

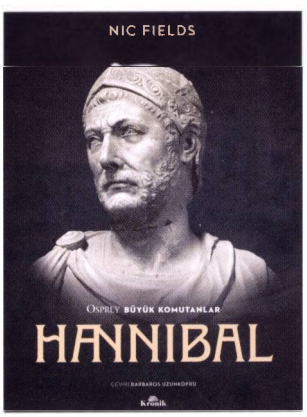

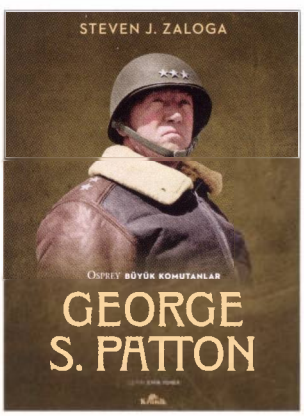

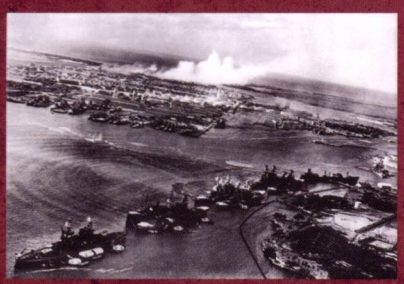
OSPREY

BÜYÜK KOMUTANLAR
- 09 -

Tarihin en büyük komutanlarının yaşam öyküleri, muharebe tecrübeleri, uyguladıkları taktikler ve stratejiler

YAMAMOTO ISOROKU

Dünya tarihinin en büyük komutanlarını tüm yönleriyle inceleyen OSPREY Büyük Komutanlar Serisi, Yamamoto Isoroku ile devam ediyor...

II. Dünya Savaşı'ndaki Japon komutanlar içinde kilit isim, şüphesiz Amiral Yamamoto Isoroku idi. Japon donanmasındaki kariyerine 20. yüzyılın ilk yıllarında başlayan Amiral, Rus-Japon Savaşı'nda görev almış ve 1904 tarihli Tsushima Muharebesi sırasında ağır yaralanmıştı.

Yamamoto Harvard Üniversitesi'nde İngilizce eğitim aldı ve savaş arasındaki dönemde deniz ataşesi olarak hizmet verdi. Bu tecrübesi onu Amerikan ruhuna benzersiz surette vâkıf kılmıştır. 1941'de Pearl Harbor'a yaptığı önleyici taarruzla Amerikan Pasifik Filosu'na hasar verip Pasifik Savaşı'nı başlattı ama bunun ardından Müşterek Filo'ya liderlik tarzının sorgulanması şarttır.

Yamamoto'nun komuta ettiği son harekât olan Guadalcanal Savaşı, onun ne kadar mükemmel bir lider olduğuna dair efsaneleri tamamen çürütmüştür. Elindeki kuvvetler Amerikalı rakiplerinden sayıca önemli ölçüde üstün olsa da Yamamoto bu avantajı hiçbir zaman kullanamadı. Bunun neticesinde Japon donanması mahvedici bir yenilgi aldığı gibi Yamamoto da öldürüldü.

Resimler, fotoğraflar ve haritalarla desteklenen bu çalışma, İkinci Dünya Savaşı'nda Japon donanmasının en ünlü amirali olan Yamamoto Isoroku'nun hayatı ile liderliğini Pasifik Savaşı'nın Pearl Harbor baskınıyla başlayan ilk yıllarından ölümüne dek geçen dönem odağında mercek altına alıyor. Birçok yeteneğine karşın Yamamoto'nun Amerikan milli karakteri üzerine yaptığı yanlış değerlendirmeler, Midway yenilgisine yol açan karmaşık ve kifayetsiz planları ve savaş boyunca Japon donanmasının kusurlu sistemini aşamaması onun liderliğini sorgulanır kılmaktadır.

Yamamoto'nun fikirleriyle çoğu zaman taban tabana zıt olan eylemleri de kendisini Japon askeri tarihindeki en ilginç şahsiyetlerden biri kılıyor. Bütün bunlara rağmen Yamamoto Isoroku, II. Dünya Savaşı'nın en meşhur Japon komutanıdır ve ismi daima Pearl Harbor baskınıyla anılacaktır.

THG 0961984 THV

Kronik
₺35,00
KDV'den muaftır
kronikkitap.com kronikkitap
ISBN: 978-625-7631-46-4